

การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อ
รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ไทย
[ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]

บุญเชิด เอี่ยมบุญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรม
หาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2545
ISBN 974 – 281 – 769 – 3

**EXPOSURE AND OPINION ON SUNDAY DHARMA
LECTURE
PROGRAM OF RADIO THAILAND
[CASESTUDY : PEOPLE IN MUANG DISTRICT
NONTHABURI]**

BOONCHERD IAMBOON

A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Development Communication Arts

Graduate School , Dhurakijpundit University

2002

ISBN 974 – 281 – 769 – 3

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]” เล่มนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ ก็ด้วยน้ำใจและความกรุณาของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกท่าน ซึ่งผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ คือ

ศาสตราจารย์สุกัญญา สดขรรค์ทัต ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ อรุณ งามดี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่คอยให้คำปรึกษา ตรวจสอบการวิจัย รวมทั้งสนับสนุน และชี้แนะแนวทางในการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอด้วยดีตลอดมา รองศาสตราจารย์ ดร. สมควร กวียะ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อรนุช เลิศจรยารักษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่คอยช่วยให้คำแนะนำเป็นอย่างดี และรองศาสตราจารย์ ดร. จุมพล รอดคำดี กรรมการผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย โดยที่ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณทุกท่านอีกครั้ง ที่ได้เสียสละเวลาเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และยังสามารถให้ความรู้ ข้อคิดเห็น อีกทั้งแนวทางการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีความสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น

คุณจิระวรรณ ตันตุรานันท์ ผู้จัดรายการ 7 ว. ส่วนกระจายเสียงในประเทศ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ที่ได้เอื้อเฟื้อในเรื่องข้อมูลเกี่ยวกับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่ได้เอื้ออำนวยในเรื่องข้อมูลของพื้นที่ ตลอดจน คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่คอยให้คำแนะนำในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ สุรางคณา ณ นคร อีกทั้งเพื่อนทุกๆ คน ทั้งจากภายในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และจากภายนอกมหาวิทยาลัย ที่คอยให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อพล เอี่ยมบุญ ผู้เป็นบิดาซึ่งได้ล่วงลับไปแล้ว และคุณแม่ชูป เอี่ยมบุญ ผู้เป็นมารดา ที่ได้คอยให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าอยู่บ้าง ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บุพการี ครู - อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ หากมี ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

บุญเชิด เอี่ยมบุญ

มีนาคม 2545

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ต

บทที่

1	บท	
	นำ.....	1
	ที่มาและความสำคัญของ	
	ปัญหา.....	1
	ปัญหำนำวิจัย.....	9
	วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
	สมมุติฐานการวิจัย.....	9
	ขอบเขตการวิจัย.....	9
	นิยามศัพท์.....	
	10	
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2	ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่	
	เกี่ยวข้อง.....	13
	ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	13
	- ทฤษฎีการสื่อสาร.....	13
	- ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร.....	35
	แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	44
	- แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง.....	44
	- แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น.....	59
	กรอบแนวคิด.....	77

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
----------------------------	----

หน้า

3	ระเบียบวิธี	
	วิจัย.....	82
	รูปแบบการ	
	วิจัย.....	83
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการ	
	วิจัย.....	83
	วิธีการที่ใช้ในการ	
	วิจัย.....	86
	การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการ	
	วิจัย.....	88
	ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรในการ	
	วิจัย.....	89
	การเก็บรวบรวม	
	ข้อมูล.....	91
	การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล.....	92
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
	ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์.....	94
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน.....	101
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับรายการ	
	จากทางสถานีกระจายเสียง.....	105
	3.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป	
	ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	105
	3.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือ	
	รายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	111

3.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 08.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....	117
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 08.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....	121
ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมติฐาน.....	137

หน้า

5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	143
สรุปผลการวิจัย.....	14
4 อภิปรายผลการวิจัย.....	150
ข้อเสนอแนะ.....	157
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม.....	170
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างผังรายการ การแสดงปาฐกถาธรรม ในรายการ ปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานี วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในช่วงระหว่างวันที่ 6 มกราคม 2545 – 28 เมษายน 2545.....	185
ประวัติผู้เขียน.....	187

DRU

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	แสดงการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นตำบล ของเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี.....	84
2	แสดงการคำนวณหาจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ของแต่ละกลุ่ม ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	86
3	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านเพศ.....	95
4	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านอายุ.....	95
5	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านระดับการศึกษา.....	96
6	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านอาชีพ.....	97
7	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านรายได้.....	98
8	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านสถานภาพทางครอบครัว.....	99
9	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมความบ่อยครั้งในการไปฟัง ธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ.....	100
10	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อประเภทของสื่อในการเปิดรับ.....	101
11	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ.....	102
12	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อ.....	102
13	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ.....	103

14	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความสนใจในการเปิดรับประเภทของเนื้อหาที่น่าสนใจทางสื่อ.....	104
15	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจาย เสียงต่างๆ.....	106
16	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ต่าง ๆ	106
17	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ต่างๆ.....	107
18	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	108
19	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ในระบบ A.M. และ F.M. ที่มีการเปิดรับ ฟัง บ่อยมากที่สุด.....	109
20	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	112
21	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับ ธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	112
22	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับ ธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	113
23	แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับ ธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....	114

24	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่มีการเปิดรับฟัง บ่อยมากที่สุด ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ.....</p>	115
25	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....</p>	117
26	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมในวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....</p>	118
27	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....</p>	118
28	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟัง รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....</p>	119
29	<p>แสดงความดี และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อความรู้สึกที่ได้รับหลังจากที่ได้มีการเปิดรับฟัง รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....</p>	120
30	<p>แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า รายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควรแก่ การที่จะธำรงรักษาไว้.....</p>	121

- 31 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า รูปแบบการนำเสนอของรายการน่าสนใจ..... 122
- 32 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า วันที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง..... 123
- 33 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า ช่วงเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นช่วงเวลา
ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง.....124
- 34 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า ระยะเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นระยะ
เวลาที่มีความเหมาะสม..... 125
- 35 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เนื้อหาของรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว จะทันต่อเหตุการณ์
และทันสมัยอยู่เสมอ ให้ข้อคิดทางธรรมะที่ควรแก่การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง.....126

- 36 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว
สามารถช่วยทำให้ท่านเข้าใจในพระพุทธศาสนา และรู้สึกมีความศรัทธา
มากยิ่งขึ้น.....127
- 37 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า พระสงฆ์ที่มาพูดในรายการ สามารถพูดสื่อความหมาย
ให้เราเข้าใจได้เป็นอย่างดี.....128
- 38 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตสำนึกในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ ได้..... 129
- 39 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตใจที่สงบ และใจเย็นลงได้.....130

- 40 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีความสุข รอบคอบ
ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม.....131
- 41 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่าน ได้รู้ถึงการเป็นคน ควรจะมีจิตใจที่มี
ความเมตตา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น.....132
- 42 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีสมถะ มัชยสถ์ หรือมีความ
ตระหนี่ มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม.....133
- 43 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า ความรู้ที่ได้รับจากรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว
เมื่อนำมาประยุกต์ใช้แล้ว สามารถช่วยทำให้ ความรัก ความอบอุ่น
ภายในครอบครัวของท่านสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น.....134

- 44 แสดงความดี ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า หลังจากที่ท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว
สามารถช่วยทำให้ท่านแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้เบาบางลงได้
และทำให้ท่านมีกำลังใจมากขึ้น.....135
- 45 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความบ่อยครั้ง
ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....139
- 46 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลา
ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....140
- 47 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี]
ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
แห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย.....142

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1	ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลอง S M C R ของเบอร์โล [Berlo's S M C R Model].....	15
2	ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองการสื่อสาร ของโรเจอร์.....	18
3	ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองรูปโครงว่าว ของแม็คคราว์และแชฟฟี.....	19
4	ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร.....	20
5	ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองการสื่อสารมวลชน ของวิลเบอร์ ชแรมม์.....	27
6	ภาพแผนภูมิแสดงหลักการสื่อสารทั่วไป.....	32
7	ภาพแผนภูมิแสดงการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์.....	33
8	ภาพแผนภูมิแสดงพฤติกรรมในการรับฟังวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์.....	33
9	ภาพแผนภูมิแสดงการรับรู้ของบุคคลตามขั้นตอนที่เกิดขึ้น.....	37
10	ภาพแผนภูมิแสดงรูปแบบจำลองรูปกรวย สำหรับวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเห็น.....	66
11	ภาพแผนภูมิแสดงการแบ่งระดับความรู้สึกตามแบบมาตรา ของเซอร์โตน.....	75
12	ภาพแผนภูมิแสดงการแบ่งระดับความรู้สึกตามแบบมาตรา ของไลเคิร์ท.....	76
13	ภาพแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย.....	77

ชื่อวิทยานิพนธ์	การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถา ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษารณณ : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี]
ชื่อนักศึกษา	นายบุญเชิด เอี่ยมบุญ
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ อรุณ งามดี
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา	2544

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษารณณ : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี]” ในครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อของประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ [Quantitative Research] และใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ [Survey Research] ซึ่งได้ทำการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัคนนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน 2544 – กรกฎาคม 2544 จำนวนทั้งสิ้น 400 คน

ผลจากการศึกษาวิจัย ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 60 ปี ขึ้นไป จบระดับชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท / เดือน มีการแต่งงานแล้ว และส่วนใหญ่ได้มีการเข้าไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ ประมาณ 1-2 ครั้ง / เดือน

2. พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อของกลุ่มประชากรตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียง เป็นประจำทุกวัน ระหว่างเวลา 21.01 น. - 24.00 น. และแต่ละครั้งจะใช้เวลาเปิดรับฟัง มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป สำหรับเนื้อหาที่กลุ่มประชากรตัวอย่างสนใจมากที่สุด คือ รายการบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]

3. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. - 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนทั้งสิ้น 400 คน มีจำนวน 216 คน ที่ได้เปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้อง ธรรมะ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ และจากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง 216 คน ดังกล่าว มีจำนวน 118 คน ที่เปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศ เวลา 8.00 น. - 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเปิดรับฟังเป็นประจำทุกครั้ง และแต่ละครั้งใช้เวลาเปิดรับฟังประมาณ 25 นาที - 30 นาที โดยที่ส่วนใหญ่ได้มีการเปิดรับฟังมาเป็นระยะเวลา นานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป และหลังจากที่ฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยแล้ว ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกชอบเป็นส่วนใหญ่

ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการนำเสนอ รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และยังใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย เพื่อเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทางสื่อวิทยุกระจายเสียง ในอนาคตต่อไป

Thesis Title Exposure and Opinion on Sunday Dharma Lecture Program
of
Radio Thailand. [Case study : people in Muang District
Nonthaburi]

Name Mr. Booncherd Iamboon

Thesis Advisor Mr. Arun Ngamdee

Department Development Communication

Academic Year 2001

ABSTRACT

The purpose of this study are as follows :

1. To study the radio exposure of people in the District proper , Nonthaburi Province.
2. To study the exposure and opinion of people in the District proper , Nonthaburi Province to Dharma Program on the Radio Thailand.
3. To study the relationship between their exposure and opinion of the listener toward Dharma Program on Radio Thailand.

Quantitative Research , and Survey Research have been applied with 400 samples from people living in the district proper of Nonthaburi between June 2001 – July 2001.

The results of the study are as follows :

1. Out of 400 samples , they were more female than male listeners majority were over 60 years of age and educates school earned about 5,000 baht or month and mostly. They normally listened to Dharma or other religious on the radio average 1 - 2 time per month.
2. Most of listeners who answered said they normally listen to the radio between 9 : 00 p.m. – midnight and each time they listen for a period of one

hour or more. The programs that they prefer to listen were entertainment programs such as music and drama etc.

3. They normally listen to Dharma programs on Radio broadcast on Sunday listen between 8 : 00 a.m. – 8 : 30 a.m. Out of 400 persons answered 216 listen to Dharma programs broadcasted on Radio. There were 118 out of 216 listened to Dharma programs on Radio Thailand between 8 : 00 a.m. – 8 : 30 a.m. and the majority of them listened for a period of 25 – 30 minutes each time. They have been listening to this programs for the last 5 years and enjoyed it.

Majority of listeners who answered had expressed their support that Dharma programs should be broadcasted regularly on Sunday on Radio Thailand to publicize the teaching of Lord Buddha and it is a good policy to continue for the future.

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องจากสังคมปัจจุบัน เป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ [Globalization] มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม ก็ตาม โดยที่ตัวชี้ชัดส่วนใหญ่ในเรื่องของการพัฒนานี้ก็คือ อัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจนั่นเอง ซึ่งถือเป็นการเจริญเติบโตของสังคมในเชิงปริมาณ และเมื่อหันมามองทางด้านคุณภาพของสังคม ซึ่งคุณภาพของสังคมนั้น เมื่อมองโดยการเปรียบเทียบแล้ว คุณภาพชีวิตของคนในสังคมปัจจุบันนี้ โดยทั่วไปยังอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างต่ำและน่าเป็นห่วงเป็นอย่างมาก

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ แท้ที่จริงแล้ว สามารถชี้ให้เห็นได้ชัดว่า การพัฒนาสังคมนั้น จะต้องมีการพัฒนาทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทางด้านปริมาณและด้านคุณภาพ โดยที่ทั้งสองด้านนี้จะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไป ซึ่งในด้านของปริมาณ เราสามารถวัดผลของการพัฒนา โดยอาศัยวัตถุที่สามารถวัดได้ เช่น การเพิ่มของรายได้ โรงงาน โรงเรียน โรงพยาบาล สิ่งก่อสร้าง อาหาร เสื้อผ้า แรงงาน และอื่น ๆ ส่วนในด้านคุณภาพนั้น เราสามารถวัดผลของการพัฒนาโดยดูที่ความเป็นมนุษย์โดยตรง ในลักษณะที่สัมพันธ์กับศักยภาพเต็มที่ของเขา เป็นการไม่ถูกต้องที่จะกล่าวว่า เมื่อประชาชนมีกินมีใช้ ไม่อดอยาก ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว เนื่องจากประชาชนต้องการที่จะเรียนรู้ถึงความเต็มในความเป็นมนุษย์ของเขา ปัจจัยสี่นั้นเป็นเพียงเครื่องยังชีพที่ทางร่างกายเท่านั้น เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ในทัศนะเช่นนี้การพัฒนาจะต้องคำนึงถึงมนุษยชาติในทุกย่างก้าวเดินของทุกด้าน เช่น เมื่อวัดผลสำเร็จในทางศาสนา โดยวัดกันเฉพาะในแง่ปริมาณของโบสถ์ วิหาร ที่สร้างขึ้น ความสวยงามของโบสถ์ รายได้ขององค์กรทางศาสนา จำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น ปริมาณของเอกสารที่พิมพ์ขึ้น แต่ไม่มองถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณธรรม ความเสียสละ และความโอบอ้อมอารี ในตัวของสมาชิก ดังนี้ถือว่าไม่เป็นการพัฒนา ทั้งยังกลับเป็นอุปสรรคของการพัฒนาอีกด้วย [สุลักษณ์ ศิวรักษ์, 2526 อ่างใน อรณี ฝูงวรรณลักษณ์, 2538 : 4]

เมื่อเข้าใจถึงแนวคิดของการพัฒนาแล้ว ก็ย่อมที่จะทราบกันได้ดีว่า สภาพของสังคมไทยในปัจจุบันนั้น ได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะหลักฐานยืนยันจากการปรากฏเป็นข่าวประจำวันขึ้น ทางสื่อแขนงต่าง ๆ เป็นต้นว่า ความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่มคน จึงเกิดการประท้วง โดยเป็นการต่อสู้ประท้วงกันด้วยอาวุธอย่างรุนแรง เต็มไปด้วยความอยุติธรรม การเอาัดเอาเปรียบกัน หรือการแก่งแย่งชิงดีกัน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติหมดไปอย่างไม่อาจทดแทนได้ คนติดยาเสพติดมีมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ก็ได้เพิ่มจำนวนขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าสังคมกำลังอยู่ในวังวน ยิ่งมีการพัฒนาเชิงปริมาณห่างไกลไปเท่าใด ปัญหาต่าง ๆ ก็ยิ่งตามมา และรวดเร็วจนแก้ไขไม่ทัน ดังนี้จะเรียกว่าเป็นสังคมที่กำลังก้าวไปสู่การพัฒนาได้หรือไม่ เพราะในการพัฒนาสังคมของประเทศนั้น ไม่ค่อยได้มีการคำนึงถึงคุณค่าของการพัฒนาชีวิตและจิตใจของคนในสังคมเท่าที่ควร ในที่สุดคนในสังคมก็ต้องดำรงชีวิตอยู่กับปัญหาที่รุนแรง และซับซ้อน ทั้งที่มี

ฉะนั้นหากจะกล่าวว่า ถ้าปราศจากศีลธรรมในใจมนุษย์แล้ว การพัฒนาประเทศไม่ว่าจะพัฒนาไปในทางด้านใดก็ย่อมจะบกพร่อง ไม่สมบูรณ์และไปในทางที่ผิดเป้าหมาย ผลที่ได้นั้นจะเห็นความเจริญทางด้านวัตถุสำคัญยิ่งกว่าเรื่องที่สำคัญแท้ ๆ คือ ความเจริญในทางด้านปัญญา และในทางธรรม ซึ่งการขาดศีลธรรม จะทำให้โลกเสื่อมลงในที่สุดก็คงไม่มีใครปฏิเสธ [ปวดย อังภาภรณ์ : 2530 อังใน อรรถิ ฝูงวรรณลักษณ, 2538 : 2] ดังนั้น สถาบันศาสนาจึงมีความสำคัญในการตอบสนองของความต้องการในระดับขั้นสูง ทางด้านจิตใจของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ ทำให้จิตใจมีความสงบ [เรือนแก้ว ภัทรานุประวัติ , 2540 : 134]

ด้วยเหตุนี้ศาสนาจึงได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่การเกิด การบวช การดำเนินชีวิตประจำวัน ขึ้นบ้านใหม่ การแต่งงาน เปิดสำนักงานใหม่ การเริ่มลงมือทำนา [พิธีแรกนาขวัญของชาติ] การเจ็บป่วย แก่ชรา และการตาย แม้แต่งานรื่นเริงหรือนันทนาการต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อกล่าวโดยสรุปแล้วบทบาทหน้าที่ของสถาบันศาสนา [การพัฒนาชนบท หน่วยที่ 4 มสธ. , 2536 : 181 – 182] จึงมีดังนี้

1. **ช่วยในการขัดเกลาทางสังคม** โดยศาสนาเป็นผู้สร้างและย้ำเป้าหมาย และบรรทัดฐานทางสังคมของกลุ่ม ให้เห็นว่าเป้าหมายของกลุ่มมีความสำคัญกว่าของส่วนตัว ทำหน้าที่เป็นกลไกและจูงใจบุคคลให้ทำงานเพื่อส่วนรวม ทั้งนี้โดยอาศัยหลักของเหตุผล ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือพิธีกรรมต่าง ๆ

2. **ช่วยในการควบคุมทางสังคม** โดยอาศัยหลักของการขัดเกลาทางสังคมดังกล่าว ศาสนาสามารถควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบอันดีงามของสังคม ตามแนวคิดของทางศาสนา จึงทำให้เกิดความสามัคคีและเสถียรภาพขึ้นในสังคม

3. **ช่วยในการให้รางวัลทางใจ** ศาสนาทำหน้าที่เป็นผู้ให้รางวัลทางใจ อันมีคุณค่าสูงแก่บุคคลผู้ประพฤติปฏิบัติตามความเชื่อ ค่านิยม หรือบรรทัดฐานทางสังคมของกลุ่ม รางวัลนี้แม้ไม่เป็นวัตถุแต่ก็มีค่ามีราคาต่อผู้ได้รับ เช่น การสรรเสริญผู้อยู่ในกรอบของประเพณีว่าเป็นคนดี หรือชี้แนะว่า/ทำดีจะได้ดีตอบแทน ทำดีกับท่านท่านจะทำดีตอบแทน ประพฤติดีทำบุญสุนทานจะได้ขึ้นสวรรค์ เป็นต้น

4. **ช่วยในการลงโทษทางใจ** เป็นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับรางวัลทางใจ สำหรับผู้ที่ประพฤติอยู่ในกรอบประเพณีของศาสนา และศาสนาก็ยังมีหน้าที่ลงโทษทางใจแก่ผู้ที่ฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม เช่น ได้มีคำกล่าวที่ว่าผู้ใดที่ได้ทำชั่วจะได้ผลแห่งความชั่วตอบแทน ผู้ฝ่าฝืนประเพณีของสังคมเป็นคนเลว พระเจ้าหรือเทวดาฟ้าดินสาบแช่ง จะไม่ได้ผู้ดีได้เกิดอีก และจะตกนรกแดนที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน

5. **ช่วยให้เห็นคุณค่าของคน** โดยศาสนาจะยอมรับบุคคลผู้เลื่อมใสในหลักธรรมของตนเท่านั้น เป็นสมาชิก ทำให้บุคคลหรือศาสนิกชน รู้สึกว่าตนมีพรรคพวก นอกจากนั้นศาสนายังทำให้ ศาสนิกชนได้เข้าใจความเป็นอยู่หรือสภาพความสุข ความทุกข์ของตน เช่น เข้าใจว่าการที่ตนมีสุขอยู่ในขณะนี้เพราะตนทำดี การที่ตนมีทุกข์เพราะตนทำกรรมชั่วไว้ หากไม่ได้ทำในชาตินี้ก็คงทำไว้ในชาติก่อน หากทำดีแต่ยังไม่ได้ดีทันทีก็เชื่อตาม

6. ช่วยให้ความเข้าใจในสากลจักรวาล ศาสนาทุกศาสนามักมีคำสอนที่กว้างขวางทั้งโลกนี้และโลกหน้า องค์ประกอบของโลกนี้และโลกหน้า ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และความสัมพันธ์ระหว่างตนและผู้อื่น ทำให้บุคคลมีแนวทางในการคิดและการกระทำของตน แม้ความรู้นั้นจะยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่ก็มีเหตุมีผลที่พอเชื่อถือได้

7. หน้าที่อื่น ๆ นอกจากหน้าที่ของศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้ว ศาสนาในชนบทไทยยังทำหน้าที่ให้สวัสดิการแก่สังคม โดยการให้บริเวณวัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ หรือนันทนาการ เช่น เวลามีงานประจำปีที่วัด บุคคลที่อาศัยอยู่รอบ ๆ วัด ก็สามารถจะมาหาความบันเทิงทางใจได้

ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า คุณค่าของศาสนาโดยทั่วไปแล้ว ข้อหนึ่งก็คือ การทำให้สังคมดีขึ้น ซึ่งหน้าที่ของศาสนาที่มีต่อสังคมก็คือ ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคม ดำรงรักษาสังคม ดำรงการสืบเนื่องของสังคม เสริมสร้างต่อการปลูกฝังจิตใจของสมาชิกในสังคม และศาสนาก็ช่วยให้มนุษย์สามารถเผชิญกับความไม่สมหวัง ความล้มเหลวและความอยุติธรรมได้ ภายในขอบเขตอันจำกัดด้วย [ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2529 อ้างใน อรรถนี ฝูงวรรณลักษณ์, 2538 : 3]

สำหรับในสังคมไทยนั้น นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ประชาชนชาวไทยทุกคนได้ตระหนักดีว่า ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมคุณค่าทางด้านศีลธรรมให้แก่จิตใจของคนไทยเราส่วนใหญ่ ก็คือ สถาบันพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลแผ่ซ่านอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย จนกล่าวได้ว่าวิถีชีวิตแบบพุทธของคนไทยจะมีอยู่ในแทบทุกด้าน เช่น ทางด้านภาษา คติธรรม ความเชื่อ มารยาทของสังคมและประเพณีต่าง ๆ เนื่องจากศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ โดยที่ได้มีคนไทยถึงร้อยละ 95 ให้ความเคารพนับถือศาสนาพุทธ ความสำคัญของสถาบันนั้น มีผลต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการทหาร ดังที่ได้มีผู้กล่าวถึงคุณค่าของพระพุทธศาสนากับชีวิตและสังคมมนุษย์ ไว้ 3 ประการ คือ

1. ศาสนาทำให้ผู้นับถือ สามารถปกครองตัวเองได้
2. ศาสนาทำให้ผู้นับถือเป็นคนดี
3. ศาสนาทำให้สังคมดีขึ้น

[สุรินทร์ พัฒนศิริ, 2532 อ้างใน อรรถนี ฝูงวรรณลักษณ์, 2538 : 3]

ดังนั้นหลักธรรมจึงเป็นสิ่งจรรโลงสังคมและสร้างสรรค์สังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น และเป็นสิ่งสร้างมนุษย์ให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์และเต็มภาคภูมิ ทำให้มนุษย์มีคุณธรรมและส่งผลช่วยให้มนุษย์นั้นเป็นคนที่มีความประพฤติดี เมื่อมนุษย์อันเป็นสมาชิกในสังคมนั้นดีด้วยคุณภาพเพราะขาดหลักธรรม สังคมนั้นก็ย่อมดีด้วยคุณภาพตามไปด้วยเช่นกัน และสังคมนั้นก็จะเป็สังคมนั้นที่ด้อยการพัฒนา มีความล้าหลังและประสบกับปัญหาความวุ่นวายอยู่ตลอดเวลา เพราะหลักคำสอนทางพุทธศาสนานั้น ได้เป็นแก่นนำรากฐานสำคัญทางวัฒนธรรม เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชาชน

1. ส่วนที่ว่าด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์
2. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ของการเป็นศาสนาอัน ได้แก่ พระสงฆ์ และวัดวาอาราม
3. ส่วนที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชน ในด้านที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและพฤติกรรมของประชาชนผู้นับถือศาสนา ในส่วนนี้พระสงฆ์จึงมีบทบาทเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคม โดยการบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมากมาย จนทำให้วัดซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันศาสนากลายเป็นจุดศูนย์รวมทางด้านจิตใจและศูนย์กลางทางสังคม สำหรับพระสงฆ์ในสมัยโบราณแต่ก่อนนี้จะทำหน้าที่เป็นทั้งครูในการให้การอบรมสั่งสอนลูกหลานของชาวบ้าน คอยดูแลช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากหรือประสบกับปัญหาในชีวิต เป็นแพทย์รักษาคนไข้ เป็นผู้พิพากษาในกรณีที่ชาวบ้านเกิดข้อพิพาทกัน และรวมทั้งมีบทบาทสำคัญในด้านพิธีกรรมต่างๆ ของศาสนาอีกด้วย [สุรสิทธิ์ วชิรขจร , 2540 : 12]

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนาได้ช่วยในการจรรโลงสังคม และสร้างสรรคสังคมให้มาอยู่ ด้วยการประดับประดาสังคมของประเทศให้เป็นปึกแผ่น เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจของประชาชนชาวไทยทั้งประเทศ และยังเป็นแหล่งหล่อหลอมเอกลักษณ์ของชาติ โดยที่หลักคำสอนทางพุทธศาสนาได้สอนให้คนไทยมีนิสัยรักอิสระ มีจิตใจที่รักสงบและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ รวมทั้งยังสอนให้คนเรามีจิตใจที่มีความเมตตา กรุณา เสียสละ และไม่เบียดเบียนผู้อื่น [รัชนีกร เศรษฐสุริ , 2532 : 58 – 59] นอกจากนี้ หลักธรรมคำสั่งสอนในพุทธศาสนายังจะได้ช่วยทำให้เกิดความรู้จัก เข้าใจคนและชุมชน รวมทั้งจะช่วยให้เกิดการ ทำงานร่วมกัน เกิดความสามัคคี อันเป็นพลังทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ตั้งไว้ได้ [สัญญา สัญญาวิวัฒน์ , 2533 อ้างใน อรรถิ์ ผุ่จวรรณลักษณ์ , 2538 : 3] ทั้งนี้ก็เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ความทุกข์ยากเดือดร้อน อันเหตุจากประการต่าง ๆ ทั้งปวงที่เกิดขึ้นในสังคม ให้บรรเทาเบาบางลง ในอันที่จะช่วยนำชาติ และสังคมไปสู่ความสงบร่มเย็นต่อไป [อรรถิ์ ผุ่จวรรณลักษณ์ , 2538 : 3 – 4] โดยที่ในปัจจุบันนี้ได้มีทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ให้ความสนใจในการพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนามากยิ่งขึ้น เช่น ในวงการสื่อสารมวลชน จึงนับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี ที่ศาสนาจะได้มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้บ้าง อย่างน้อยที่สุดก็ในเรื่องของการพัฒนาเพื่อยกระดับทางด้านจิตใจของคนในสังคม ซึ่งเมื่อมีการพัฒนาคนแล้ว ก็จะส่งผลถึงการพัฒนาศังคมของประเทศชาติตามมานั่นเอง

โดยที่โลกในปัจจุบันได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเช่นนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ก็มีความจำเป็นเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการสื่อสารมวลชนจึงนับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อชีวิตของคนใน

เพณีที่เชื่องช้าและคับแคบ ให้กลายเป็นการสื่อสารมวลชนที่รวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งยังเข้ามาช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ให้พอกอยู่ร่วมกันได้ต่อไป โดยไม่แตกทำลายไปโดยสิ้นเชิง [สมควร กวียะ , 2532 : 749] สื่อสารมวลชน นอกจากจะเป็นตัวกลางเชื่อมโยงสังคมส่วนต่าง ๆ แล้ว สื่อสารมวลชนก็ยังเป็นสิ่งที่สามารถช่วยเสริมสร้างให้เกิดความก้าวหน้า ด้วยการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นไปของสังคมนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ในขณะเดียวกัน สื่อสารมวลชนก็สามารถเป็นตัวที่จุดรั้งให้สังคมนั้นเสื่อมโทรมลงได้ เช่นกัน [อรุณี ประภา หอมเศรษฐี , 2531 : หน้าคำนำ] และในขณะที่ปัจจุบันนี้ ได้มีการแพร่ขยายของการใช้สื่อในวงที่กว้างขึ้น เนื่องมาจากสาเหตุที่ได้มีการใช้สื่อในวงการสื่อสารมวลชนแขนงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น วิทย์ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และอื่น ๆ มากยิ่งขึ้นนั่นเอง เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ ข่าวสาร ความรู้ และการโน้มน้าวชักจูงใจ หรือ แม้แต่การสร้างความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ให้แก่บุคคล กลุ่มบุคคล และสังคม แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สื่อสารมวลชนก็ยังได้มีความตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองต่อสังคมในด้านศาสนา ทั้งในบทบาททางพุทธิปัญญา [Intellectual] คือ การให้การศึกษแก่มวลมนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคมให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด เพื่อขจัดความกดดันและขัดแย้งในสังคมและบทบาททางจิตวิทยาสังคม [Social Psychology] คือ การสร้างพลังจิตใจของสมาชิกในสังคมให้ดีขึ้น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจรวมถึงการบำบัดทางจิต [Psychotherapy] ซึ่งสื่อมวลชนจะเสนอเรื่องราวที่สมาชิกของสังคมต้องการ เพื่อชดเชยในสิ่งที่สังคมขาดหายไป [บำรุง สุขพรรณ , 2519] รูปแบบหนึ่งในการนำเสนอของสื่อสารมวลชนดังกล่าวนี้ที่มีการออกอากาศอยู่อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นั่นคือ รายการที่เกี่ยวกับธรรมะ โดยในการนำเสนอรายการประเภทดังกล่าวนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา ให้แก่ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจ ในอันที่จะโน้มน้าวให้คนในสังคมได้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าของหลักคำสอนทางพุทธศาสนา แล้วนำไปประยุกต์เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้การนำเสนอรายการที่เกี่ยวกับธรรมะทางสื่อสารมวลชนนั้น มีทั้งทางสื่อวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะรายการที่เกี่ยวกับธรรมะที่นำเสนอทางสื่อวิทยุกระจายเสียงเท่านั้น

สำหรับการเผยแพร่รายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง นั้น ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ที่ให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่มีความสนใจโดยตรง และประชาชนทั่วไป โดยที่ไม่ต้องไปยังวัด ก็สามารถเปิดรับฟังได้ ซึ่งในการกระจายเสียงออกอากาศ เพื่อเผยแพร่รายการที่เกี่ยวกับทางด้านธรรมะ ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยนั้น มีอยู่ด้วยกันหลายรายการ ตัวอย่างเช่น รายการธรรมสวนะ จะกระจายเสียงออกอากาศทุกวันที่เป็นวันพระ รายการสนทนาเกี่ยวกับธรรมะในเรื่องต่าง ๆ แล้วแต่กรณี ซึ่งจะกระจายเสียงออกอากาศ เนื่องในโอกาสที่เป็นวันสำคัญทางพุทธศาสนาหรืออื่น ๆ และรายการปาฐกถาธรรม ที่ได้กระจายเสียงออกอากาศทุกวันอาทิตย์ ในเวลา 8.00 น. – 8.30 น.

รายการต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นรายการที่ดีมีประโยชน์ ต่อการช่วยในด้านการพัฒนาทางด้านจิตใจ ของคนในสังคมไทยได้เป็นอย่างมาก แต่ในที่นี่จะกล่าวเฉพาะรายการปาฐกถาธรรม ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา

จากข้อกำหนดของคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ [กทช.] ดังกล่าว ที่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ ทำให้สถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงไม่ต้องถ่ายถอดรายการภาคบังคับ ของกรมประชาสัมพันธ์ ที่ได้ทำการกระจายเสียงออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อีกต่อไป ดังนั้นรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับทางด้านธรรมะ จึงได้ถูกยกเลิกการถ่ายทอดออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ทั่วประเทศไปด้วย แต่ทว่าจากข้อบังคับทางกฎหมายของคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ [กทช.] ดังกล่าวนั้น ได้ระบุไว้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งทั่วประเทศ จะต้องมีการจัดทำรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับทางด้านธรรมะ อย่างน้อย 15 นาที ต่อสัปดาห์ ดังนั้นสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ จึงต้องมีการจัดทำรายการที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับทางด้านธรรมะขึ้น เพื่อให้ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงของตน ซึ่งมีอยู่มากมายหลายรายการด้วยกันในปัจจุบัน แต่ในทีนี้ก็เช่นกันจากข้อกำหนด ถ้าหากสถานีวิทยุกระจายเสียง สถานีใดที่ไม่พร้อมจะจัดทำรายการประเภทนี้ออกมา หรือสถานีนั้น ๆ ต้องการที่จะถ่ายถอดรายการปาฐกถาธรรม ดังกล่าวจากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ก็สามารทำได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ในปัจจุบันนี้ ก็ยังมีสถานีวิทยุกระจายเสียง อยู่เกือบทุกสถานี ที่ยังทำการถ่ายทอดรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว ที่ออกอากาศเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ ในเวลา 8.00น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย อยู่ต่อไป

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เนื่องจากอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เดิมเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนประชากรอาศัยอยู่ไม่มากนัก แต่ในปัจจุบันนี้ จำนวนประชากรของอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นจึงเกิดปัญหาทางสังคมขึ้น

ในการนี้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ฯ ได้เคยมีพระราชโองการอันเกี่ยวกับพุทธศาสนาในวันเสด็จเยี่ยมพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2513 ตอนหนึ่งมีความว่า...

“ คำว่า ศาสนา ตามที่ใช้ทุกวันนี้เป็นที่น่าเข้าใจกันว่า ใช้ตรงกับคำว่า Religion ในภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึงคำสั่งสอนที่มาจากเบื้องบน ส่วนวิธีการสั่งสอนก็คือ “สั่ง” และ “สอน” ให้ปฏิบัติ โดยถือคำสั่งนั้นมาจากเบื้องบน ยุติได้ถูกต้องเที่ยงแท้แล้ว จึงทำตามได้ทีเดียว ถ้าว่าตามนี้ พระพุทธศาสนาก็ไม่เข้าหลักเป็นศาสนา เพราะเนื้อหาสาระและกฎเกณฑ์ของพระพุทธศาสนา เกิดจากการค้นคว้าหาความจริงของชีวิตด้วยปัญญาของมนุษย์ พระพุทธศาสนาแสดงความจริงของชีวิต แสดงทางปฏิบัติที่จะให้บรรลุความสุขสูงสุดของชีวิต พระพุทธศาสนาเป็นปรัชญา โดยวิธีการสอนที่ยึดหลักเหตุผล พระพุทธศาสนาเป็นศาสตร์หรือพูดชัดลงไปอีกก็เป็นวิทยาศาสตร์ เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงมีความเห็นว่า การสอนพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง คือ การสอนให้คนสามารถพิจารณาขุดค้นหาหลักธรรมจากชีวิต และนำหลักธรรมนั้นมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์”

[สิริ เปรมจิตต์ , ม.ป.ป. : 3]

ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงควรหันมาให้ความสนใจ และเอาใจใส่ในพระพุทธศาสนากันบ้าง ด้วยการศึกษาและประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ถึงจะปฏิบัติตนได้ไม่ครบทุกข้อก็ตาม เพื่อช่วยในการจรจรโลงสังคมให้มีความสงบร่มเย็นและคนในสังคมก็จะได้ใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยได้สนใจที่จะศึกษา เรื่อง “การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยต้องการที่จะศึกษาว่า การเปิดรับสื่อ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นอย่างไร อีกทั้งในการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าว จะมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น ต่อลักษณะทางประชากรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี อย่างไร หรือไม่ เพียงใด

ปัญหาคำวิจัย

1. การเปิดรับสื่อ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร

2. การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการ ปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อของประชาชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. ต่อรายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

สมมุติฐานการวิจัย

พฤติกรรมการเปิดรับรายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อ รายการ แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] โดยที่รายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าวนั้น เป็นรายการปรากฏการณ์ธรรมที่ได้ออกอากาศเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งออกอากาศที่กรุงเทพมหานคร ด้วยความถี่ในระบบ A.M. 819 , 837 และ 891 KHz. และในระบบ F.M. 88.0 , 92.5 , 93.5 , 95.5 , 97.0 และ 105.0 MHz. รวมถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่นๆ ที่ได้ร่วมทำการถ่ายทอดออกอากาศรายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้นด้วย

โดยในการศึกษาวิจัย เรื่องการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ รายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยจะได้ทำการศึกษารายการปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ที่ได้ทำการออกอากาศระหว่างเดือน เมษายน 2544 – พฤษภาคม 2544 รวมระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเวลา 2 เดือน

สำหรับขอบเขตของพื้นที่ ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น ประกอบไปด้วยพื้นที่ทั้งหมด 10 ตำบล ได้แก่ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอบ ตำบลท่าทราย ตำบลบางศรีเมือง ตำบลบางกร่าง ตำบลบางไผ่ ตำบลไทรมา และตำบลบางรักน้อย โดยที่พื้นที่ในบางส่วนของอำเภอเมือง ดังกล่าว ได้มีการแบ่งการปกครองออกเป็นเขตเทศบาล ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 เทศบาล คือ เทศบาลเมืองนนทบุรี กับ เทศบาลตำบลบางศรีเมือง

นิยามศัพท์

การเปิดรับ	หมายถึง	การเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ความคิดเห็น	หมายถึง	ความรู้สึก ความเชื่อ และความนึกคิดที่บุคคลมี ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แล้ว แสดงความรู้สึกออกมาโดย การพูด การเขียน ซึ่ง การแสดงออกมานั้น จะขึ้นอยู่กับภูมิหลังทาง สังคม ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ของบุคคล นั้น ซึ่งบุคคลอื่น อาจไม่เห็นด้วยก็ได้ ในที่นี้ได้แก่ ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวัน อาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ปาฐกถาธรรม	หมายถึง	การบรรยาย หรือการแสดงธรรม ซึ่งได้แก่การ บรรยายหรือการแสดงธรรมะ ตามหลักคำสอน ทางพุทธศาสนา

รายการปาฐกถาธรรม หมายถึง รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งออกอากาศเป็นประจำทุกวันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ด้วยความถี่ในระบบ A.M. 819 , 837 และ 891 KHz. และในระบบ F.M. 88.0 , 92.5 , 93.5 , 95.5 , 97.0 และ 105.0 MHz. รวมถึงสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่นๆ ที่ได้ร่วมทำการถ่ายทอดออกอากาศรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าว จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอีกด้วย

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยพื้นที่ทั้งหมด 10 ตำบล ซึ่งได้แก่ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอบ ตำบลท่าทราย ตำบลบางศรีเมือง ตำบลบางกร่าง ตำบลบางไผ่ ตำบลไทรม้าย และตำบลบางรักน้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จะได้ทราบถึงการเปิดรับสื่อของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. จะได้รับทราบถึงการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
3. จะได้นำความรู้ จากการศึกษาวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ใน เรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม เพื่อยกระดับทางด้านจิตใจของคนในสังคมไทย และเป็น

4. จะได้นำความรู้ จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัย ในครั้งต่อไป

D
P
U

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการ ปรากฏการณ์ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนใน เขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้นำ ทฤษฎี แนวคิด วรรณกรรม และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นกรอบพื้นฐานในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่
 - ทฤษฎีการสื่อสาร [Communication Theory]
 - ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร [Selective Exposure Information Theory]
2. แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง [Programming Radio Content]
 - แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น [Opinion Content]
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการสื่อสาร
2. ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร

ทฤษฎีการสื่อสาร

[Communication Theory]

การสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ในฐานะที่เป็น สื่อสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสาร ทักษะคติ ตลอดจนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ จูงใจ และ/หรือ มีอิทธิพลต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จากคำนิยามสั้นๆที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และอาจนำไปใช้กับ เหตุการณ์ต่างๆได้เป็นอย่างดี นั้น หมายถึง “การสื่อสาร คือ กระบวนการที่ความคิด หรือข่าวสาร ถูกส่งจาก แหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร” [E.M. Rogers , 1973 อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2534 : 25] ตามคำนิยามดังกล่าวนี้ ผู้ส่งสาร จะส่งสาร หรือความคิดไปยังผู้รับสาร เพื่อก่อให้เกิดผลบางประการแก่ผู้รับสาร ตามที่ผู้ส่งสารปรารถนา ซึ่งผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับ อาจเป็นการ เปลี่ยนแปลงในระดับความรู้ ทักษะคติ หรือพฤติกรรมของผู้รับสารก็ได้

การสื่อสารจึงจัดได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งในชีวิตมนุษย์ นอกเหนือจากปัจจัยสี่ ที่เป็นความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค หรือดังที่ Emery , Ault และ Agee กล่าวว่า “มนุษย์เรายังมีความต้องการขั้นพื้นฐานอีกอย่างหนึ่ง ที่นอกเหนือไปจากความต้องการทางร่างกายในเรื่องอาหาร และที่อยู่อาศัย นั่นคือ ความต้องการที่จะสื่อสารกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ความจำเป็นในด้านการสื่อสาร เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในอารยธรรมยุคปัจจุบันของเรา เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมี เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด” มนุษย์นั้นได้อาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นเพียงใด และประกอบด้วยคนจำนวนมากเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น การที่จะบรรลุสิ่งเหล่านี้ได้ จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสาร ดังที่ Kleinjans กล่าวว่า “การสื่อสารเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ เหมือนลมหายใจ แต่เรามักไม่ค่อยรู้สึกตัวว่าเรากำลังสื่อสารกันอยู่” [เสถียร เขยประทับ , ม.ป.ป : 19]

กล่าวโดยสรุป การสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร [Message] จากบุคคลฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร [Source] ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร [Receiver] โดยผ่านสื่อ [Channel]

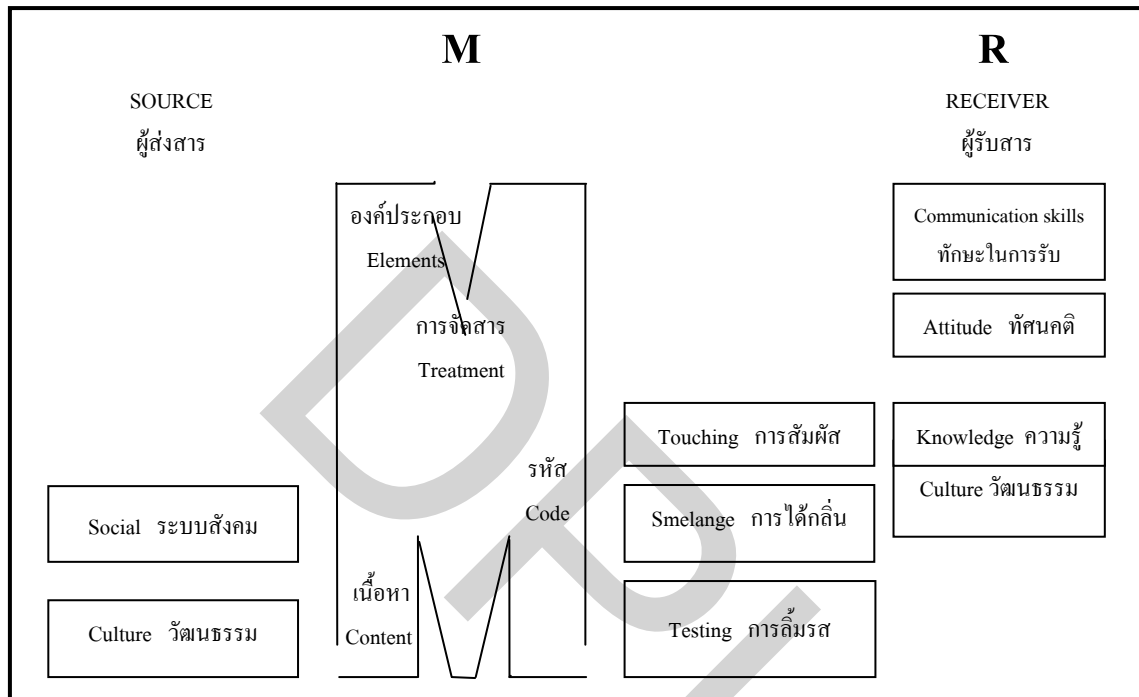
ซึ่งในเรื่องนี้ เดวิด เค เบอร์โล [David K.berlo , 1960 อ้างใน ระเบียบธรรม ประกอบผล , 2532 : 137 – 139] ได้เสนอแบบจำลองทางการสื่อสารไว้ในปี พ.ศ. 2503 ซึ่งเบอร์โล ได้อธิบายไว้ว่า การสื่อสารจะประกอบไปด้วย ส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญ 6 ประการด้วยกัน คือ

1. ต้นแหล่งสาร [Communication Source]
2. ผู้เข้ารหัส [Encoder]
3. สาร [Message]
4. ช่องทาง [Channel]
5. ผู้ถอดรหัส [Decoder]
6. ผู้รับสาร [Communication Receiver]

แต่ในการเสนอเป็นแบบจำลองนั้น เบอร์โล ได้เอาต้นแหล่งสาร และผู้เข้ารหัสเข้าไว้ด้วยกัน ในฐานะของต้นแหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร และรวมผู้ถอดรหัสกับผู้รับสารไว้ด้วยกัน ดังนั้นองค์ประกอบสำคัญในกระบวนการสื่อสารตามแนวความคิดของเบอร์โลจึงสามารถสรุปได้เหลือ 4 องค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร [Source] สาร [Message] สื่อ [Channel] และผู้รับสาร [Receiver] ซึ่งกระบวนการทางการสื่อสารของเบอร์โล ดังกล่าว เป็นที่รู้จักกันดีในนามของ “แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล” [Rail’s SMCR Model] ดังปรากฏในภาพแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1

ภาพแผนภูมิแสดง แบบจำลอง SMCR ของเบอร์โล [Berlo's SMCR Model]

ตามแนวคิดของเบอร์โล ผู้ส่งสาร ก็คือ บุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นการสื่อสาร ทำหน้าที่ในการเข้ารหัสสาร ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่ในการสื่อสารได้ดี หรือไม่ เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ 5 ประการคือ

1. **ทักษะในการสื่อสาร** ได้แก่ ความสามารถในการพูด การเขียน และความสามารถในการคิด และการใช้เหตุผล ความสามารถเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเตรียม และการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร เช่น ความสามารถในการอธิบายความคิดของตนเองให้ผู้อื่นทราบ ความสามารถในการจัดระเบียบความคิดได้อย่างชัดเจน ความสามารถในการแสดงสีหน้า และทำทางอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2. **ทัศนคติ** หมายถึง วิธีการที่บุคคลประเมินสิ่งต่าง ๆ โดยความโน้มเอียงของตนเอง เพื่อที่จะเข้าถึง หรือหลีกเลี่ยงสิ่งนั้น ๆ ทัศนคติในการสื่อสารมีได้หลายประการ นับตั้งแต่ทัศนคติต่อสถานการณ์แวดล้อมการสื่อสารในขณะนั้น ซึ่งทัศนคติเหล่านี้จะมีผลโดยตรงต่อการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น บุคคลบางคนอาจจะหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับผู้อื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาและการเมือง เพราะเหตุว่าตนมีทัศนคติที่รุนแรงในเรื่องนั้น ๆ จนเกินกว่าที่จะพูดคุยกับผู้อื่นได้ ทัศนคติของผู้ส่งสารต่อผู้รับสารจะมีผลต่อการสื่อสารมาก เช่น เรา

จะทำการสื่อสารได้ดีกว่า กับคนที่เราไว้นับถือใจมากกว่าคนที่เราไม่ค่อยจะรู้จัก นอกจากนั้น ทักษะการสื่อสารที่เรารู้จักก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะมีผลต่อการสื่อสารในครั้งนั้น ๆ

3. ความรู้ หมายถึง ความรู้ของผู้ส่งสารในเรื่อง และเหตุการณ์ต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล หรือกรณีสิ่งแวดล้อมของสถานการณ์ การสื่อสารในครั้งหนึ่ง ๆ ความรู้เป็นเรื่องสำคัญเพราะความถูกต้องแม่นยำของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้เป็นสำคัญ

4. ระบบสังคม ความสำคัญของระบบสังคมต่อผู้ส่งสารก็คือ สังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของการสื่อสารของบุคคล ทั้งนี้เพราะบุคคลขึ้นอยู่กับกลุ่มทางสังคม ทั้งที่เป็นกลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ

5. ระบบวัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ความเชื่อ ซึ่งเป็นของมนุษย์ในสังคม และเป็นตัวกำหนดที่สำคัญในการสื่อสาร การสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรมอาจประสบความสำเร็จล้มเหลวได้ อันเนื่องมาจากความคิด และความเชื่อที่ไม่เหมือนกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

สำหรับองค์ประกอบของการสื่อสารอย่างที่ 2 ตามแนวคิดของเบอร์โล ได้แก่ สาร ซึ่งเบอร์โลได้อธิบายความหมายไว้ว่า “สาร คือ ผลผลิตทางกายภาพที่เป็นจริงอันเกิดจากผลการเข้ารหัสของผู้ส่งสาร” สารนั้นหมายรวมถึงถ้อยคำ เสียง การแสดงออกด้วยสีหน้า อากัปกิริยาท่าทาง ซึ่งเราสร้างขึ้นในขณะที่เป็นผู้รับส่งสาร ตามความคิดของเบอร์โล นั้น สารมีคุณสมบัติ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. รหัสของสาร [Message code]
2. เนื้อหา [Content]
3. การจัดสาร [Treatment] อันได้แก่ วิธีการที่ผู้ส่งสารเลือก และจัดเตรียมเนื้อหาของสาร คุณสมบัติเหล่านี้ก็คือ การใช้ภาษา ไวยากรณ์ ศัพท์ ความหมายทั้งโดยตั้งใจ และไม่ตั้งใจ รวมทั้งคำถาม คำอุทาน ความคิดเห็น และอิทธิพลต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดแก่นสารของการสื่อสารนั้นขึ้นมา สารที่ถูกจัดเตรียมอย่างดีจึงจะสามารถก่อให้เกิดการรับรู้ความหมายในผู้รับสารได้

องค์ประกอบต่อมาก็คือ ช่องทาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นพาหนะนำสารไปสู่ผู้รับสาร ตามทัศนะของเบอร์โลทางติดต่อ หรือช่องทาง ที่นำสารไปสู่ประสาทรับความรู้สึกทั้ง 5 ได้แก่

1. การเห็น
2. การได้ยิน
3. การสัมผัส
4. การได้กลิ่น
5. การลิ้มรส

การสื่อสารแบบอยู่ต่อหน้าเป็นการใช้ช่องทางการสื่อสารทั้ง 5 ประการ ที่กล่าวมานี้ประกอบกัน

สำหรับองค์ประกอบสุดท้าย ได้แก่ ผู้รับสารซึ่งเป็นผู้ถอดรหัสสารนั้น ก็ย่อมต้องมีคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ 5 ประการ เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร

ต่อมา เอเวอเรต เอ็ม. โรเจอร์ [Everett M. Rogers , 1973 อ้างใน สุมน อยุ่สิน , 2540 : 265] ศาสตราจารย์ทางสังคมวิทยาและการสื่อสาร ได้ทำการพัฒนาแบบจำลองทางการสื่อสารของเบอร์โล เนื่องจากมองเห็นว่าองค์ประกอบทางการสื่อสารมิได้มีเพียงแต่แหล่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสารเท่านั้น

หากจะต้องมีผล [Effect] และ ปฏิกริยาตอบกลับ [Feedback] เพิ่มเข้าไปอีก ซึ่งปฏิกริยาตอบกลับนี้เกิดขึ้นเมื่อสารที่ส่งออกจากแหล่งสารแล้วสะท้อนกลับมายังแหล่งสารอีกครั้งหนึ่ง สรุปแล้วตามความเห็นของโรเจอร์ การสื่อสารประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ ด้วยกัน คือ

1. ผู้ส่งสาร
2. ผู้รับสาร
3. สาร
4. สื่อ
5. ผล
6. ปฏิกริยาตอบกลับ

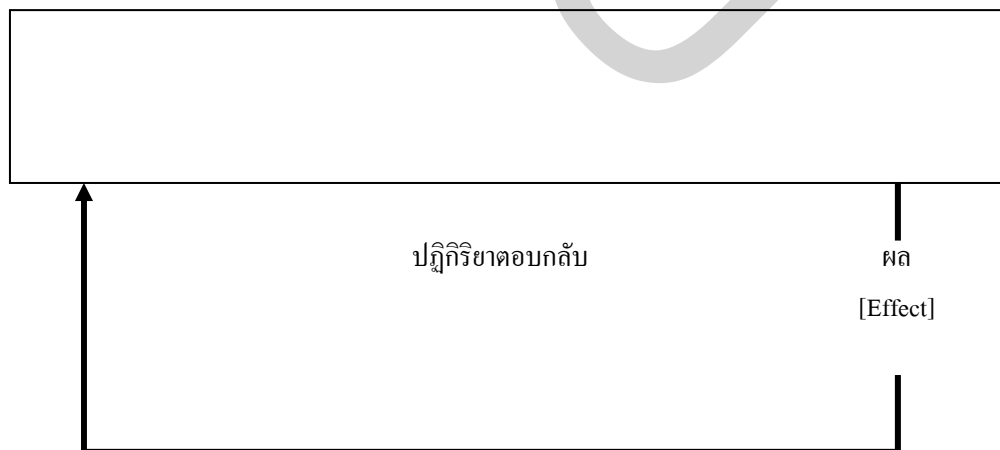
นอกจากนี้ โรเจอร์ยังชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารนั้นเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม [Environment] หรือสถานการณ์ [Situation] อย่างไม่อย่างหนึ่ง มิใช่เกิดขึ้นในสุญญากาศ สภาพแวดล้อมนี้มี ผลกระทบต่อกระบวนการสื่อสารมาก การพิจารณาการสื่อสารจึงควรให้ความสนใจสถานการณ์ภายนอก หรือสภาพแวดล้อมให้มาก โรเจอร์ได้สร้างแบบจำลองแสดงให้เห็นองค์ประกอบของการสื่อสาร และปัจจัยภายนอกดังกล่าว ดังนี้

ภาพที่ 2

ภาพ แผนภูมิแสดงแบบจำลองการสื่อสาร ของโรเจอร์

สภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ในขณะที่ทำการสื่อสาร

[Environment or Situation]

ในปี ค.ศ. 1973 แม็คคราร์ และแชฟฟี [Mcleod , J.M. and S.H.Chaffee อ้างใน ธนวดี บุญลือ , 2532 : 526 - 527] ได้เสนอแบบจำลอง โดยอาศัยทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับความสมดุล [balance] และความสอดคล้อง [congruence] ลักษณะสำคัญของแบบจำลองนี้ มุ่งอธิบายการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ

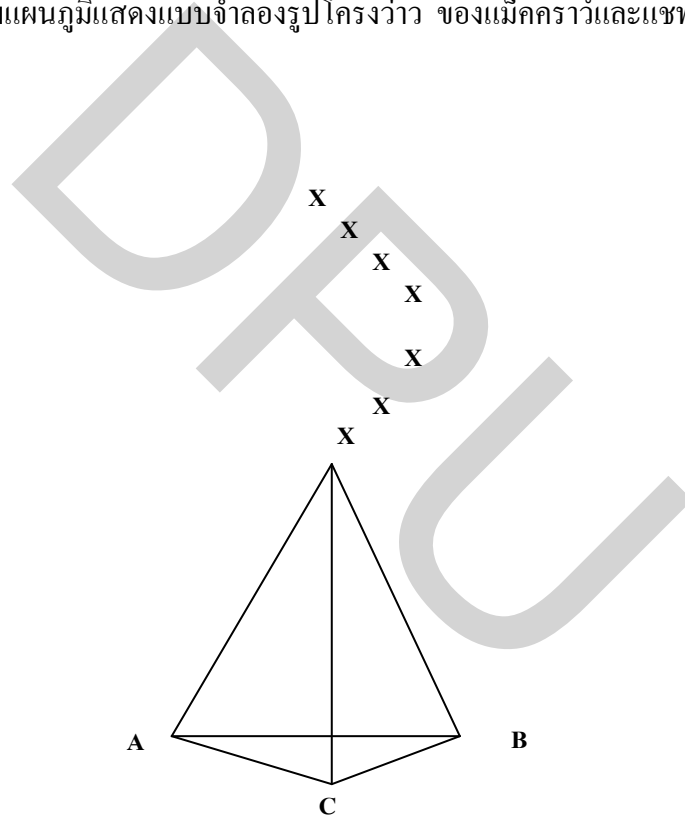
ซึ่งเป็นการสื่อสารระบบยุควิถีที่มีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์ทางการสื่อสาร ซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง โดยมีองค์ประกอบหลักในระบบการสื่อสาร 3 ประการ คือ

1. แหล่งสาร
2. ผู้สื่อสาร
3. ผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารดังกล่าวมีรูปแบบลักษณะเหมือนโครงข่าย ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ไว้ดังนี้

ภาพที่ 3

ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองรูปโครงข่าย ของแม็คคราว์และแชฟฟี

ทฤษฎีนี้ค้นพบว่า คนเรา [B] แสวงหาข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือประเด็นปัญหา ต่างๆ [X] กับผู้มีประสบการณ์ หรือจากแหล่งสารที่มีความสนใจ หรือเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน [A] เช่น นักการเมือง นักวิชาการ เป็นต้น หรือจากสื่อต่าง ๆ [C] หรือจากทั้ง 2 แหล่งผนวกกัน การปรับตัวเองในระหว่างบุคคลผู้ทำการสื่อสาร และการแสวงหาข่าวสารขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างผู้รับสาร [B] กับผู้ส่งสาร [A]ทัศนคติของผู้รับสาร [B] ที่มีต่อสื่อ หรือช่องสารต่าง ๆ [C] และสัมพันธภาพระหว่างต้นตอ หรือแหล่งความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน [A] และแหล่งสาร [C] ความกระจ่าย หรือไม่ลงรอยกัน ระหว่างเรื่อง หรือสิ่งที่สนใจ กับ

ผู้รับสารเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่ทำให้เกิดความตึงเครียด ซึ่งนำไปสู่ความพยายามที่จะแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากช่องทางสาร หรือสื่อต่างๆ และแหล่งสารอื่นๆ ในขณะที่เดียวกันความไม่ลงรอยกันนี้อาจนำไปสู่ความพยายามของผู้ซึ่งเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่จะจัดการ หรือมีอำนาจเหนือความรู้ ความคิดของอีกฝ่าย หรือพยายามควบคุมช่องทางสารให้เสนอข่าวสารในทางที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายตน

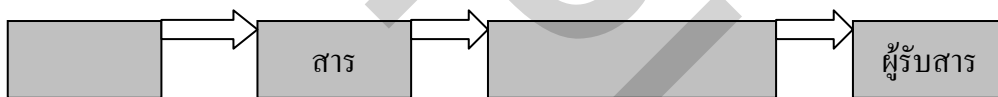
จากแนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้น สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการสื่อสารได้ 4 ประเภท [ปรมะ สตะเวทิน , 2534 : 65] ดังนี้ คือ

1. ผู้รับสาร [Sender]
2. สาร [Message]
3. ช่องทางหรือสื่อ [Channel or Medium]
4. ผู้รับสาร [Receiver]

ซึ่งสามารถเขียนเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 4

ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร

1. ผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร คือ บุคคลซึ่งเป็นผู้เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น ซึ่งก็หมายถึงว่า ผู้ส่งสารก็คือ ผู้เริ่มต้นการสื่อสารนั่นเอง ในการสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่เข้ารหัส [Encoding] อันเป็นการแปลสารให้อยู่ในรูปของสัญลักษณ์ที่มนุษย์คิดสร้างขึ้นแทนความคิด ได้แก่ ภาษา และอากัปกริยาท่าทางต่าง ๆ สารที่ถูกเข้ารหัสแล้วนี้ จะถูกผู้ส่งสารส่งไปยังผู้รับสารโดยผ่านทางติดต่อทางใดทางหนึ่ง อาทิเช่น ถ้าผู้ส่งสารต้องการส่งสารอย่างหนึ่งไปถึงผู้รับสารที่อยู่ห่างไกลกับตนอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งสารก็อาจเลือกใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ โทรเลข โทรศัพท์ จดหมาย อันจะเป็นวิธีที่เหมาะสม และเป็นไปได้ที่สุดเพื่อจะให้สารนั้นไปถึงยังผู้รับสาร ดังนั้นโดยทั่วไปแล้ว ในสถานการณ์การสื่อสารหนึ่ง ๆ นั้น ผู้ส่งสารจะเป็นบุคคลหนึ่งที่มีความสำคัญในการที่จะเป็นผู้เริ่มต้นสื่อสาร เป็นบุคคลแรกที่จะทำให้กระบวนการในการสื่อสารเกิดขึ้น

ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงหมายถึงความถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการจะทำการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ ข่าวสาร และวัตถุประสงค์ของตน โดยที่ผู้ส่งสารซึ่งอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือคนหลายคน เช่น กลุ่มนักเรียน กลุ่มผู้ถูกเวนคือที่ดิน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น พรรคการเมือง บริษัท รัฐบาล หน่วยงานราชการก็ได้

2. สาร

สารเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร อาจกล่าวได้ว่า สาร ก็คือ เรื่องราวอันมีความหมาย และแสดงออกมาโดยอาศัยภาษา หรือสัญลักษณ์ใด ๆ ก็ตาม ที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ สารจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารเกิดความคิดขึ้นและต้องการจะส่ง หรือถ่ายทอดความคิดนั้น ไปสู่การรับรู้ของผู้อื่น [ผู้รับสาร] การส่งสารนั้นก็โดยการที่ผู้ส่งสารแสดงพฤติกรรมบางอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อแทนความคิดที่เกิดขึ้นนั้น เช่น พูด เขียน วาด แสดงอาการ หรือกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ การแสดงพฤติกรรมในการแสดงออกซึ่งความคิดนี้ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะของผู้กระทำทั้งสิ้น

3. ช่องทางหรือสื่อ

ช่องทางหรือสื่อ หมายความว่า สิ่งที่น่าหรือถ่ายทอดสารของผู้ส่งสาร เช่น เมื่อเราพูด สื่อก็คือ คลื่นเสียงในอากาศ เมื่อเราอ่านหนังสือพิมพ์ คลื่นแสงในอากาศและกระดาษหนังสือพิมพ์เป็นสื่อ เมื่อเราดูวิทยุโทรทัศน์ สื่อก็คือ คลื่นแสง คลื่นเสียง และจอวิทยุโทรทัศน์

4. ผู้รับสาร

ผู้รับสารเป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายในกระบวนการของการสื่อสาร และเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ไม่ยิ่งหย่อนกว่าองค์ประกอบประการอื่น ๆ ทั้งนี้ ผู้รับ ก็คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่รับสารของผู้ส่งสาร ซึ่งผู้รับสารนั้นอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือคนหลายคนก็ได้ เช่น กลุ่มผู้ฟังการอภิปราย มวลชน หรืออาจเป็นสถาบัน เช่น บริษัท องค์กร การ พรรคการเมือง เป็นต้น

ประสิทธิผลในการสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสารนั้น ผู้รับสารมีบทบาทขั้นพื้นฐานอยู่ 2 ประการ [ระวีวรรณ

ประกอบผล , 2532 : 149] คือ

1. การกำหนดรู้ความหมายตามเรื่องราวที่ผู้ส่งสารส่งผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งมาถึงตน
2. การแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร

ดังนั้นในกระบวนการสื่อสารใด ๆ ก็ตาม การสื่อสารจะเกิดประสิทธิผลได้ก็ต่อเมื่อผู้รับสารได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ การเป็นผู้ฟัง ผู้อ่าน ตลอดจนการเป็นผู้ที่สามารถคิดและรับรู้ความหมายได้ การมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร ต่อเรื่องที่สื่อสาร ตลอดจนการเป็นผู้ที่มีความพยายามในการรับสาร และสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งในการสื่อสารเพื่อที่จะสื่อหรือทำความเข้าใจร่วมกันในเรื่องของความคิดเห็น ความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ประสบการณ์ หรือกฎเกณฑ์ โดยเฉพาะถ้าหากสิ่งที่ต้องการสื่อไปยังบุคคลอื่น ๆ ในสังคมนั้นยังเป็นสิ่งที่รู้จักผิดเพี้ยนหรือไม่รู้จักเลย ไม่ว่าจะในแง่นามธรรม อาทิ ความเชื่อ ความศรัทธา ทัศนคติ หรือความคิดทางศาสนา การสื่อสารจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา รูปแบบ และวิธีการและการวางแผนรัดกุมเป็นพิเศษเพื่อประสิทธิผลในการเผยแพร่และการทำความเข้าใจต่อบุคคลอื่น ๆ

ประสิทธิผลในการสื่อสาร ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของการสื่อสาร อันได้แก่ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร และช่องทางในการสื่อสาร [ปนัดดา นพพานวัน , 2533 : 24 – 25] ดังนี้

1. ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ปัจจัยในส่วนของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่จะมีผลต่อการสื่อสาร คือ ทักษะในการส่งและรับสาร ทักษะคิดต่อผู้รับ ผู้ส่ง และต่อสาร ระดับความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารและความรู้ในเรื่องกระบวนการสื่อสารระบบสังคมและวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2. สาร ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 3 ประการ ที่มีความสำคัญต่อประสิทธิผลของการสื่อสาร คือ รหัสของสาร [Message Code] เนื้อหาของสาร [Message Content] การจัดสาร [Message Treatment] ทั้งนี้โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสาร คือ บุคลิกส่วนตัวของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป้าหมาย

3. ช่องทางในการสื่อสาร ผู้ส่งสารจะต้องอาศัยสื่อเป็นช่องทางในการนำสารไปสู่ผู้รับสาร เพื่อประสิทธิผลในการสื่อสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารต้องเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

นอกจากนี้ สก็อต เอ็ม. คัทลิป และ เอเลน เอช. เซ็นเตอร์ [Scott M. Cutlip and Allen H. Center , 1979 อ้างใน บุศยรัตน์ แก้วไพฑูรย์ , 2537 : 18 - 19] ยังได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารว่า ประกอบด้วยหลักสำคัญ 7 ประการ [The 7 C's of Communication] ดังนี้ คือ

1. ความถูกต้องและน่าเชื่อถือ [Credibility] การสื่อสารที่จะได้ผล สารจะต้องมีความถูกต้อง และผู้ส่งสารควรจะเป็นผู้นำเชื่อถือ เป็นผู้มีความรู้หรือเชี่ยวชาญ มีความน่าไว้วางใจและเป็นที่ยอมรับของผู้รับสาร

2. ความเหมาะสมกับกาลเทศะ [Context] คือ เนื้อหาสาระที่ใช้ในการสื่อสารต้องสอดคล้องกลมกลืนไม่ขัดกับวัฒนธรรมของสังคม สิ่งแวดล้อม บุคคล เวลา และสถานที่

3. เนื้อหาสาระ [Content] สารที่ส่งต้องมีเนื้อหาสาระ เป็นประโยชน์ มีคุณค่าและสำคัญต่อผู้รับ รวมทั้งเหมาะสมและสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อ ทักษะ และค่านิยมของผู้รับให้มากที่สุด และก่อให้เกิดความหมายบางอย่างแก่ผู้รับ มีความเข้าใจความหมายเพื่อเป็นปัจจัยในการนำเอาข่าวสารนั้นไปประพฤติปฏิบัติ

4. ความแจ่มแจ้งชัดเจน [Clarity] สารนั้นต้องง่ายมีความชัดเจนแจ่มแจ้งไม่คลุมเครือหรือตีความหมายได้หลายแง่ สามารถทำให้เห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน

5. ความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง [Continuity and Consistency] จะเป็นการย้ำและเตือนความจำของผู้รับ แต่ต้องระวังมิให้เกิดความซ้ำซาก น่าเบื่อหน่าย และความต่อเนื่องต้องกระทำเป็นประจำ กำหนดเวลาแน่นอน

6. ช่องทางในการสื่อสาร [Channel] สื่อแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ ฉะนั้น ผู้ส่งสารควรเลือกช่องทาง หรือสื่อที่เหมาะสมกับผู้รับสาร และสถานการณ์ในการสื่อสาร

7. ความสามารถของผู้รับสาร [Capability of Audience] ผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของผู้รับ ทั้งทางด้านความรู้และการรับรู้ทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนพฤติกรรมของผู้รับ ความสามารถของผู้รับ จะเป็นปัจจัยในการกำหนดปัจจัยทั้ง 7 ประการข้างต้น ถ้าผู้ส่งสาร ไม่รู้จักผู้รับสาร ไม่รู้

ถึงความสามารถของผู้รับ ไม่มีการเตรียมเนื้อหาข่าวสารให้ชัดเจนแจ่มแจ้งต่อเนื่อง การเลือกสื่อและช่องทางก็ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเภทของการสื่อสาร

การแบ่งประเภทของการสื่อสารนั้น นักวิชาการได้จำแนกประเภทของการสื่อสารออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน โดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งที่แตกต่างกัน ในที่นี้จะขอกล่าวเฉพาะการแบ่งประเภทของการสื่อสารที่จำแนกตามระดับ หรือหน่วยในการวิเคราะห์ ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้อ้างอิงแพร่หลายมากที่สุด การจำแนกแบบนี้ อาศัยจำนวนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารเป็นเกณฑ์ โดยถือว่าการสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ มีผู้ที่ทำการสื่อสารทั้งในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสารจำนวนเล็กน้อยเพียงใด นิยมแบ่งตามระดับตั้งแต่การสื่อสารประเภทที่มีบุคคลเกี่ยวข้องน้อยที่สุดไปจนถึงมีผู้เกี่ยวข้องมากที่สุด ซึ่งจำแนกออกได้ 5 ประเภท [สุมน อยุธยา , 2540 : 257] ดังนี้

1. การสื่อสารภายในบุคคล [Intrapersonal Communication]
2. การสื่อสารระหว่างบุคคล [Interpersonal Communication]
3. การสื่อสารกลุ่มย่อย [Small – Group Communication]
4. การสื่อสารสาธารณะ [Public Communication]
5. การสื่อสารมวลชน [Mass Communication]

จากที่ได้กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ประเภทของการสื่อสารมีทั้งหมด 5 ประเภท แต่ที่จะกล่าวถึงในที่นี้คือ ประเภทของการสื่อสารมวลชน [Mass Communication] เท่านั้น

การสื่อสารมวลชน [Mass Communication]

ในเรื่องนี้ ดร. ปรมะ สตะเวทิน [2538 : 133 – 136] ได้ให้คำจำกัดความและชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของการสื่อสารมวลชนว่า การสื่อสารมวลชนเป็นกระบวนการ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ดังนั้นในการพิจารณาว่าการสื่อสารใดเป็นการสื่อสารมวลชน จึงต้องพิจารณาจากลักษณะเฉพาะขององค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวนี้

1. ลักษณะของผู้ส่งสาร [Source]

ผู้ส่งสารในระบบการสื่อสารมวลชนจะมีลักษณะเป็นองค์กร นั่นคือ ผู้ส่งสารจะปฏิบัติงานในรูปขององค์กรที่สลับซับซ้อน [Complex organization] ที่ดำเนินกิจการโดยอาศัยการแบ่งงานกันทำอย่างกว้างขวาง [extensive division of labor] และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการค่อนข้างสูง [involves great expense] ยกตัวอย่างเช่น ในการสื่อสารมวลชนด้านหนังสือพิมพ์ ก็มีสำนักงานหนังสือพิมพ์ ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ส่งสารในรูปขององค์กร มีการแบ่งงานกันออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ทั้งฝ่ายกองบรรณาธิการ กองจัดการ กองโฆษณา กองการผลิต เป็นต้น ในกองบรรณาธิการก็ยังแบ่งออกเป็นแผนกต่างๆ เช่น แผนกข่าวอาชญากรรม แผนกข่าวการเมือง

แผนข่าวสตรี แผนข่าวการศึกษา แผนข่าวกีฬา แผนข่าวเศรษฐกิจ เป็นต้น ในการสื่อสารมวลชนด้านวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ก็ดำเนินกิจการในลักษณะขององค์กร และมีการแบ่งงานกันทำเช่นเดียวกัน องค์กรหรือสถาบันสื่อมวลชน ในฐานะของผู้ส่งสาร จึงเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีความสลับซับซ้อน และมีการลงทุนมหาศาล เนื่องจากต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการมากมาย

2. ลักษณะของสาร [Message]

การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะ [Public] รวดเร็ว [rapid] และไม่ยั่งยืน [transient]

ลักษณะสาธารณะ

ที่ว่า การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารในลักษณะสาธารณะ หมายความว่า เป็นการสื่อสารที่มุ่งส่งไปยังสาธารณชน ไม่ใช่เป็นการสื่อสารที่เป็นส่วนตัว [It is public , not private communication] สาร [messages] ที่ส่งออกไปนั้นไม่ได้มุ่งเฉพาะเจาะจงไปยังใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ดังนั้นเนื้อหาของสาร [message content] ที่เผยแพร่ออกไปจึงกว้าง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ [public surveillance] ทำให้ผู้รับสารทั้งหลายสามารถที่จะรับทราบข่าวสารเดียวกัน [the same mass-communicated materials] ได้ ยกตัวอย่างเช่น การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์รายวัน ซึ่งมีข่าวหลายประเภท ทั้งข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวอาชญากรรม ข่าวสตรี ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา บทความต่าง ๆ ฯลฯ หรือรายการที่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมีรายการหลากหลายประเภทเช่นเดียวกัน ดังเช่น รายการเพลง รายการข่าว รายการละคร รายการภาพยนตร์ รายการเด็ก รายการสตรี รายการกีฬา ฯลฯ

ลักษณะความรวดเร็ว

การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารที่รวดเร็ว เพราะเรื่องราวข่าวสารที่เผยแพร่ ออกไปนั้นมีเจตจำนงที่จะส่งไปถึงผู้รับสารจำนวนมาก ในลักษณะที่ผู้รับสารแต่ละคนได้รับสาร ภายในระยะเวลาอันสั้น [Within a relatively short time] และได้รับสารนั้นภายในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกัน

ลักษณะของความไม่ยั่งยืน

การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารที่ไม่ยั่งยืน เพราะมีเจตนาที่จะให้ผู้รับสารใช้เรื่องราว ข่าวสารนั้นทันที สารที่ส่งออกมานั้นมีลักษณะที่ถูกใช้ให้หมดไปได้ [Expendable] เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน ที่พิมพ์ออกจำหน่ายแต่ละวันก็มีอายุเพียง 1 วัน เมื่อขึ้นวันใหม่ก็มีฉบับใหม่ออกมา มีข่าวใหม่ออกมา ฉบับเมื่อวานก็เป็นของเก่า ข่าวที่ตีพิมพ์ในฉบับเมื่อวานก็เป็นข่าวเก่า ข่าวแห่งไป เช่นเดียวกับรายการที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ เป็นระยะเวลา 5 นาที , 10 นาที , ครึ่งชั่วโมง หรือ 1 ชั่วโมง ก็ตาม เมื่อรายการจบลงแล้วเนื้อหาของรายการดังกล่าวก็จะหมดไป หรือผ่านไป มีรายการใหม่เข้ามาแทนที่เป็นต้น

3. ลักษณะของสื่อ [Channel]

สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชนเรียกว่า “สื่อมวลชน” [Mass Media] ซึ่งหมายความถึงสื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาใกล้เคียงกัน หรือในเวลาเดียวกัน โดยทั่วไปแล้วสื่อที่เรียกว่าสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสาร และภาพยนตร์

4. ลักษณะของผู้รับสาร [Receiver]

พิจารณาในแง่ของผู้รับสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสื่อสารมวลชนแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้รับสารจะมีจำนวนมาก [Large] มีความแตกต่างกัน [heterogeneous] และไม่เป็นที่รู้จัก [anonymous]

ผู้รับสารจำนวนมาก

ในการสื่อสารมวลชนนั้น ผู้รับสารจะต้องมีจำนวนมาก ผู้รับสารในการสื่อสารมวลชนนั้นเรียกว่า “มวลชน” [Mass Audience] การจะตัดสินว่าจำนวนผู้รับสารเท่าใดเป็นจำนวนมากนั้น ต้องอาศัยหลักที่ว่ามวลชนผู้รับสารจะได้รับสารจากผู้ส่งสารภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว และจำนวนของผู้รับสารมีมากจนกระทั่งผู้ส่งสารไม่สามารถที่จะติดต่อกับผู้รับสารในลักษณะที่เห็นหน้าคาดตากันได้

ผู้รับสารมีความแตกต่างกัน

เกณฑ์อันที่สองเกี่ยวกับลักษณะของผู้รับสาร ก็คือ ในการสื่อสารมวลชนนั้น มวลชนหรือผู้รับสารทั้งหลายมีความแตกต่างกัน ชาวที่ส่งไปยังมวลชน [Mass communicated news] นั้น เป็นชาวที่มุ่งเสนอแก่คนจำนวนมากในสังคม ซึ่งมีลักษณะต่าง ๆ กัน อันได้แก่ คนที่มีอายุต่างๆกัน ทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีระดับการศึกษาต่าง ๆ กัน อยู่ในที่ต่าง ๆ กัน เป็นต้น

ความไม่เป็นที่รู้จัก

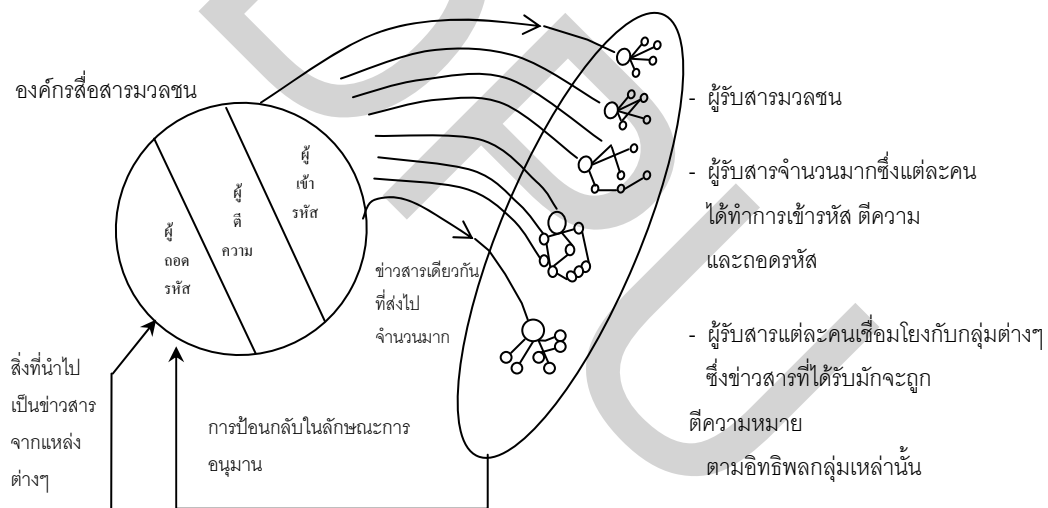
เกณฑ์เกี่ยวกับผู้รับสารในเรื่องความไม่เป็นที่รู้จัก [Anonymity] หมายความว่า โดยทั่วไปแล้ว คนแต่ละคนในมวลชนผู้รับสาร [mass audience] จะไม่เป็นที่รู้จักของผู้ส่งสาร กล่าวคือ สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปนั้นมุ่งส่งไปยัง “ใครก็ตามที่เกี่ยวข้อง” [to who it may concern] ผู้ส่งสารไม่ได้รู้จักผู้รับสารเป็นกันไป ไม่ได้มุ่งที่จะส่งสารไปยังใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการส่ง สารไปยังมวลชนเป็นส่วนรวม

จากลักษณะทั้ง 4 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการสื่อสารมวลชน ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การสื่อสารมวลชน เป็นการติดต่อสื่อสารไปยังผู้รับสารที่มีจำนวนมาก ๆ หรือที่เรียกว่า “มวลชน” ซึ่งอาจเป็นเรือนแสน เรือนล้านก็ได้ มวลชนเหล่านี้อาจอยู่กระจัดกระจายกันไปทั่วประเทศ และมีความแตกต่างกันในปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพศ วัย อาชีพ ฐานะ ฯลฯ มวลชนในที่นี้ซึ่งได้แก่ ผู้ชม ผู้อ่าน ผู้ฟัง เช่น ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ผู้ฟังวิทยุกระจายเสียง ผู้ดูโทรทัศน์ ผู้ชมภาพยนตร์ มวลชนเหล่านี้ประกอบด้วยบุคคลจำนวนมากมาย จึงไม่สามารถรู้ว่าใครเป็นใคร ไม่รู้จักกัน และอยู่ห่างไกลกัน ในสถานที่ต่างๆ กัน ฉะนั้นสื่อมวลชน จึงเป็นการนำสาร ไม่ว่าจะ เป็นคำพูด หรือภาพ หรือเสียงก็ตาม ไปสู่บุคคลต่าง ๆ มากมาย

นั่นเอง และสารนั้นมีลักษณะไม่ยั่งยืน โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นสื่อ ผู้ส่งสารมักจะเป็น หรือดำเนินกิจการ ภายใต้อำนาจการที่สลับซับซ้อนซึ่งมีค่าใช้จ่ายมหาศาล

ในเรื่องของการสื่อสารมวลชนนี้ วิลเบอร์ ชแรมม์ [Wilbur Schramm อ้างใน พีระ จิระ โสภณ , 2532 : 612 – 613] ได้อธิบายกระบวนการสื่อสารมวลชนด้วยแบบจำลอง ที่แสดงให้เห็นถึงแหล่งผลิต สาร โดยองค์กรสื่อสารมวลชน [หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ] และการรับสาร โดยผู้รับสาร จำนวนมาก พร้อมทั้งแสดงให้เห็นว่า การสื่อสารมวลชนนั้น อาจมีการป้อนกลับจากผู้รับในลักษณะอนุมาน [inferential feedback] หรือที่เวสลีย์ กับแม็คคลีน เรียกว่า “การป้อนกลับแบบไม่ได้มุ่งหมาย” [non – purposive feedback]

ภาพที่ 5
ภาพแผนภูมิแสดงแบบจำลองการสื่อสารมวลชน ของวิลเบอร์ ชแรมม์

ในแบบจำลองนี้ ชแรมม์ ชี้ให้เห็นว่า องค์กรสื่อสารมวลชน ตัวอย่างเช่น สำนักงานหนังสือพิมพ์ จะเป็นแหล่งผลิตข่าวสาร กระบวนการในการผลิตข่าวสารของหนังสือพิมพ์นั้น จะเริ่มตั้งแต่การได้มาซึ่งข่าวสาร จากแหล่งต่างๆ เช่น จากผู้ประสบพบเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยตรง จากการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ราชการ หรือจากหน่วยงานอื่นๆ ข่าวสารที่ได้มานั้นจะมีการถอดรหัส [Decoding] นั่นคือบรรณาธิการ หรือหัวหน้าข่าว จะรับรู้ข่าวสารต่างๆ ที่ผู้สื่อข่าวส่งเข้ามาในสำนักพิมพ์แล้วก็จะตีความหมาย [interpreting] สิ่งที่ได้รับเข้ามา อาจจะพิจารณาว่าข่าวต่างๆ ที่รับเข้ามาแต่ละวันนั้น ข่าวไหนที่น่าสนใจที่จะตีพิมพ์ หรือข่าวไหนไม่น่าสนใจ ควรตัดทิ้ง เมื่อตัดสินใจได้แล้วก็จะถ่ายทอดไปยังผู้รับ โดยการเข้ารหัส [encoding] เป็นรูปข้อความ ตัวหนังสือหรือรูปภาพในลักษณะข่าว บทความ คอลัมน์ ฯลฯ หนังสือพิมพ์ที่ผลิตไปให้ผู้รับอ่านนี้ แต่ละฉบับจะไป ถึงผู้รับจำนวนเป็นหมื่น เป็นแสน หรือเป็นล้านคน ผู้รับแต่ละคนก็จะมีกระบวนการในการถอดรหัส ตีความ และเข้ารหัส ข่าวสารที่ได้รับเช่นกัน จากแบบจำลองจะเห็นได้ว่าผู้รับสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ นั้น มิได้อยู่โดด

เดียวในสังคม แต่จะมีความผูกพันกับกลุ่มต่าง ๆ ตั้งแต่กลุ่มบุคคลไม่กี่คนในครอบครัว กลุ่มเพื่อน จนถึงกลุ่มขนาดใหญ่ในสังคม เช่น เป็นสมาชิกพรรคการเมือง สมาชิกสมาคมองค์กร และการตีความข่าวสารต่าง ๆ มักจะได้รับอิทธิพลจากกลุ่มด้วย เช่น คนที่อยู่ในพรรคการเมืองหนึ่งย่อมจะมองอะไร หรือรับรู้อะไรตามอุดมการณ์ของพรรคการเมืองนั้นๆ เป็นต้น

โดยที่ชแรมม์ได้มีความเห็นว่า กระบวนการสื่อสารโดยทั่วไปนั้น จะเป็นไปในลักษณะ 2 ทาง หรือในลักษณะวนเวียนเป็นวงกลมระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร สำหรับกระบวนการการสื่อสารมวลชนนั้น มักจะมีลักษณะค่อนข้างเป็นเส้นตรง หรือเป็นไปในทางเดียว คือจากผู้ส่งไปยังผู้รับสารมากกว่า ชแรมม์ได้อธิบายในแบบจำลองนี้ว่า การสื่อสารจากผู้รับสารกลับไปยังผู้ส่งสาร ในกระบวนการการสื่อสารมวลชนนั้น มักจะเป็นไปในลักษณะที่ต้องอาศัยการอนุมานจากพฤติกรรมต่างๆ ของผู้รับสาร เช่น การที่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เลิกซื้อหนังสือพิมพ์ ทำให้จำนวนจำหน่ายลดลง แสดงว่าผู้อ่านไม่พอใจเนื้อหาในหนังสือพิมพ์ ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้อ่านหนังสือพิมพ์เพิ่มขึ้น ก็แสดงว่ามีความพอใจที่จะรับข่าวสารที่ส่งไปมากขึ้น ลักษณะของการป้อนกลับ หรือสื่อสารกลับจากมวลชน ผู้รับสาร โดยวิธีการอนุมานนี้ นอกจากจะเห็นได้จากตัวอย่างของผู้อ่านหนังสือพิมพ์แล้ว ก็อาจจะเห็นได้จากความนิยมของผู้รับรายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือแม้แต่ยอดการขายสินค้าก็อาจเป็นเครื่องแสดงถึงการป้อนกลับจากผู้รับสารในลักษณะที่ ชอบ – ไม่ชอบ ได้เช่นเดียวกัน

ประเภทของสื่อในการสื่อสารมวลชน

การสื่อสารมวลชน [Mass communication] เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร ซึ่งมีลักษณะโดยทั่วไปที่แตกต่างจากการสื่อสารในรูปแบบอื่น 2 ประการ คือ **ประการแรก** กลุ่มผู้รับสารจะต้องเป็นกลุ่มชนขนาดใหญ่ ซึ่งไม่ใช่ผู้ที่อยู่ในสังคมหรือมีประสบการณ์ร่วมกัน แต่เป็นกลุ่มชนที่มีความหลากหลายและมีลักษณะแตกต่างกันไป ไม่จำเป็นต้องเคยรู้จักกันหรือมีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาก่อน **ประการที่สอง** สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชน จะต้องเป็นสื่อที่สามารถนำสารรูปแบบต่าง ๆ ไปยังมวลชน ที่มีจำนวนมากในคราวเดียวกันได้ ซึ่งในการแบ่งประเภทของสื่อในการสื่อสารมวลชนโดยอาศัยการรับรู้ โดยผ่านทางประสาทสัมผัสเป็นหลักนั้น สามารถแบ่งสื่อออกได้เป็น 3 ประการ [นภาภรณ์ และรุ่งนภา , 2532 : 359 – 365] คือ

1. **สื่อที่รับได้ด้วยการมองเห็น [Visual Media หรือ Visual Transmitter]** ได้แก่ หนังสือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สัญลักษณ์ ภาพถ่าย และภาพวาด เป็นต้น สื่อเหล่านี้ผู้รับสามารถรับสารได้โดยการอ่าน การมองเห็น เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ การดูรูปภาพ การดูสัญลักษณ์ จราจรต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ประสาทหู หรือการได้ยิน ก็สามารถจะเข้าใจและตีความสารนั้น ๆ ได้

2. **สื่อที่รับได้ด้วยการฟัง [Audio Transmitter หรือ Audio Media]** สื่อมวลชนที่จัดอยู่ในประเภทนี้ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง สำหรับสื่อประเภทนี้จะไม่มีภาพ หรือการมองเห็น เข้ามามีส่วนอยู่เลย การสื่อสารจึงต้องใช้การพูด การอธิบายเพื่อให้เกิดภาพในสมองของผู้รับฟัง ดังนั้นการบรรยายที่ชัดเจนถี่ถ้วนทั้งในแง่ของเนื้อหา และภาษาที่ใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้สื่อประเภทนี้อย่างมาก

3. สื่อที่รับได้ด้วยการฟังและการมองเห็น [Audio-visual media หรือ Audio-visual Transmitter] ได้แก่ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ผู้รับสารสามารถรับสารได้โดยการมองเห็นและการได้ยินพร้อมๆกัน ซึ่งจะได้เปรียบในแง่ความเข้าใจของผู้รับ เพราะจะมีความเข้าใจในสารง่ายกว่าสื่อประเภทแรก ๆ

โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะขอกล่าวเฉพาะสื่อประเภทที่รับได้ด้วยกรฟัง [Audio Transmitter หรือ Audio Media] เท่านั้น นั่นก็คือ วิทยุกระจายเสียง นั่นเอง คำว่า “วิทยุกระจายเสียง” นี้เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤตว่า “วิทยุต” [วิรัช ลภีรัตนกุล , 2532 :85] เดิมทีเดี่ยวเรายังไม่มีการใช้เรียกกัน โดยที่จอมพลเรือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงใช้วิธีเรียกทับศัพท์ว่า “Radio Telegraph” ว่า “ราดิโอโทรเลข” ต่อมาภายหลังพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงบัญญัติใช้คำว่า “วิทยุ” แทนคำ “ราดิโอ” ต่อมาราชบัณฑิตสถานจึงได้ให้ใช้คำเต็ม ๆ เป็นทางการว่า “วิทยุกระจายเสียง” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Radio Broadcasting” โดยในศัพท์นุกรมสื่อสารมวลชนได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง “การใช้คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า [electromagnetic wave] หรือคลื่นวิทยุ เพื่อส่งกระจายออกอากาศ [transmit] หรือเพื่อรับสัญญาณไฟฟ้า [electrical signals] โดยไม่ต้องใช้สายต่อเชื่อมระหว่างกัน [wireless] ในประเทศอังกฤษนั้นจะใช้คำว่า “Wireless” หมายถึง “ไม่มีสาย” ส่วนในสหรัฐอเมริกาจะใช้คำว่า “Radio” [นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล อ้างใน นภาพกรณ์ และวิจิตร , 2529 : 8]

คุณสมบัติของสื่อวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญ ต่อผู้ฟังเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงนั้น ถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่ง ที่มีบทบาทหน้าที่ให้การบริการตามที่มนุษย์ต้องการและคาดหวัง ซึ่งหน้าที่หลัก ๆ ของวิทยุกระจายเสียง ดังกล่าว พอจะสรุปได้มีทั้งหมด 4 ประการ [อรทัย ศรีสันติสุข , 2529 : 116] ดังนี้

1. หน้าที่เสนอข่าวสาร
2. หน้าที่เสนอความคิดเห็น
3. หน้าที่เสนอบริการการศึกษา
4. หน้าที่บริการความบันเทิง

ดังนั้นวิทยุกระจายเสียง ในฐานะที่เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีประโยชน์ และมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้รับเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงนั้น จะมีลักษณะเด่นเฉพาะในตัวเองอยู่ [วิจิตร ภัคดิรัตน์ , 2529 : 196] คือ

1. วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อสารมวลชนที่มีความสะดวกและรวดเร็วที่สุด ในบรรดาสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ด้วยกัน วิทยุสามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้ผู้ฟังได้รับทราบได้ทันทีทั่วทั้งที่ ถึงแม้ว่าจะได้ยินแต่เสียง ไม่เห็นภาพก็ตาม แต่วิทยุก็สามารถสร้างความเข้าใจ ให้ผู้ฟังได้ไม่น้อย เช่นในการถ่ายทอดการชกมวยนัดสำคัญ ๆ การถ่ายทอดเสียงทางวิทยุเร่งสร้างความสนใจให้แก่ผู้ฟังมากที่สุด และนอกจากนั้นผู้ฟังส่วนใหญ่ที่อยู่ตามชนบทไม่มีโอกาสที่จะได้รับการรับบริการจากสื่อมวลชนอื่น ๆ นอกจาก

วิทยุกระจายเสียงเท่านั้น อีกทั้งวิทยุยังมีความสะดวกในการที่จะรับฟังอีกด้วย คือในขณะที่รับฟังวิทยุอยู่ก็สามารถที่จะประกอบกิจกรรมการงานไปพร้อมกันด้วยได้ ดังนั้นวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสื่อสารมวลชนที่เข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ได้อย่างแท้จริง

2. **วิทยุกระจายเสียงไปได้ทุกหนทุกแห่ง** ไม่มีสื่อสารมวลชนประเภทใดที่จะรวดเร็วเท่าวิทยุ เพราะวิทยุเป็นการส่งกระจายเสียง โดยอาศัยคลื่นอิเล็กทรอนิกส์โทรแมกเนติกเวฟ ซึ่งมีความเร็วเท่ากับความเร็วของแสง ถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลจากสถานีส่งเพียงใดก็ตาม ก็จะสามารถรับคลื่นของวิทยุกระจายเสียงได้

3. **วิทยุกระจายเสียงมีกำลังชักจูงใจสูง** การส่งกระจายเสียงบางครั้งเมื่อประกาศ หรือโฆษณาครั้งหนึ่ง หรือสองครั้ง จะไม่เป็นที่สนใจของผู้ฟังเลย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาที่ว่ารายการวิทยุนั้นให้การเข้าใจและสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้ฟังได้มากน้อยเพียงใด ต่อเมื่อได้ยินบ่อยๆ หรือซ้ำๆ เข้าก็ค่อยโน้มมน้าวใจให้ผู้ฟังเห็นคล้อยตามหรือกระทำตามไปด้วย

4. **วิทยุกระจายเสียงมีความสำคัญทุกโอกาส** วิทยุมีอิทธิพลทั้งในทางดี และทางไม่ดี ขึ้นอยู่กับผู้ใช้ ใช้เป็นเครื่องมือ ไม่ว่าจะในยามสงบหรือยามสงครามก็ตาม เราได้รับประโยชน์จากวิทยุในด้านต่างๆ เช่น บันเทิง ความรู้ การศึกษา การแสดงความคิดเห็น และวัฒนธรรมประเพณี ในยามสงครามวิทยุเป็นอุปกรณ์สื่อสารในการรบที่สำคัญยิ่ง สามารถจะรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาได้อย่างรวดเร็ว และทำหน้าที่โฆษณาชวนเชื่อได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งบางครั้งเรื่องราวแต่ทำให้กลายเป็นดีได้ ฮิตเลอร์ได้ประสบความสำเร็จมาแล้วในการใช้วิทยุเป็นเครื่องมือในการบุกออสเตรีย เซโกสโลวะเกีย และการรวมแคว้นซาร์ ในการเตรียมการสงครามโลกครั้งที่สอง วิทยุได้มีส่วนช่วยเป็นอันมาก ปัจจุบันวิทยุกระจายเสียงยังคงมีความสำคัญมากเช่นเดิม

5. **วิทยุกระจายเสียงมีคุณค่าพิเศษทางการศึกษา** เนื่องจากวิทยุสามารถส่งไปถึงในที่ต่างๆ ได้ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งสถานที่บางแห่งการคมนาคมบางชนิดอาจจะไปไม่ถึง แต่วิทยุไปถึง เด็กชาวชนบทสามารถได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการเรียนจากครูที่สอนดี ๆ เหมือนอย่างกับนักเรียนที่อยู่ในเมือง และสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนเข้าใจเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบันได้ดี นักเรียนเองได้รู้จักโลกภายนอกกว้างขวางขึ้น และนอกจากนี้วิทยุยังเป็นเครื่องมืออบรมวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ตัวอย่างเช่น รายการละคร หรือนิยายทางวิทยุ จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของตัวละคร อันจะเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติว่าผู้กระทำดีย่อมจะได้รับบำเหน็จรางวัล และผู้กระทำผิดมักจะถูกลงโทษ ทำให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีที่จะยึดเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไป

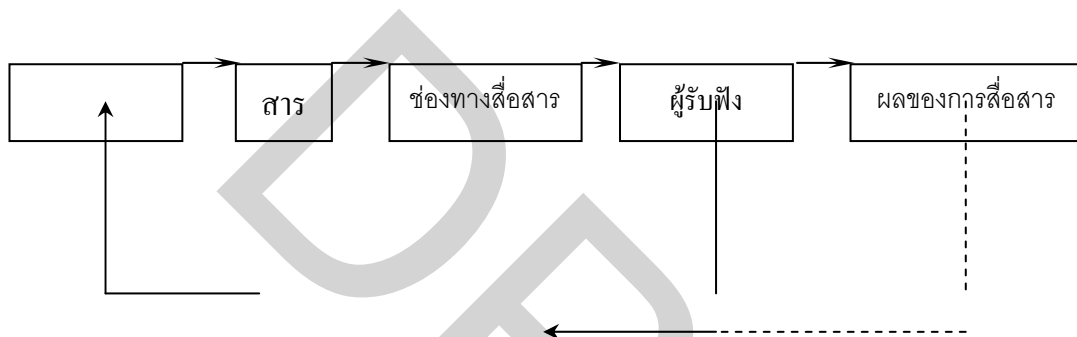
จากที่ได้กล่าวมาแล้ว วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ที่สามารถส่งกระจายเสียงได้ครอบคลุมถึงทุกพื้นที่ และเข้าถึงกลุ่มชนได้เป็นจำนวนมากๆในเวลาเดียวกัน ตามรัศมีกำลังของเครื่องส่งของสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้นๆ ผู้รับจะอยู่ในไร่ นา ป่า เขา บนเกาะ แก่ง ในอาคารบ้านเรือนทุกแห่งหน คลื่นวิทยุก็สามารถเข้าไปถึงได้

วิทยุกระจายเสียงจึงนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปได้รวดเร็ว และสะดวกที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่นๆ ซึ่งผู้รับสามารถรับข่าวสารต่างๆ ได้ทันทีในขณะที่ผู้ส่งข่าวสารกำลังพูดหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ อยู่ เพียงแต่ผู้รับข่าวสารกับผู้ส่งสารจะไม่สามารถเห็นหน้าคาคตากันเท่านั้นเอง

เมื่อก้าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่า การสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียง ก็จะเป็นไปตาม ทฤษฎีของการสื่อสารตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งจะสามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ ดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

ภาพที่ 6

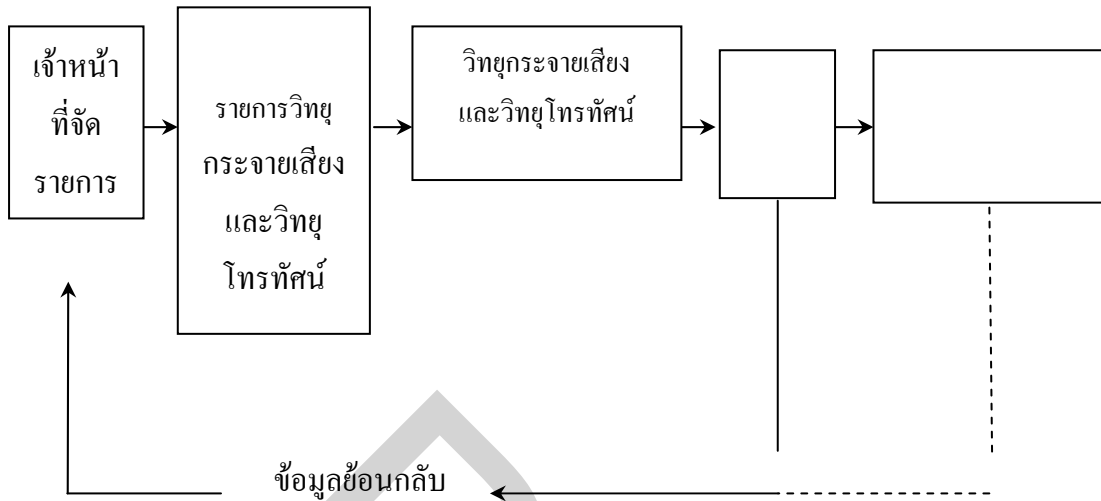
ภาพแผนภูมิแสดงหลักการสื่อสารทั่วไป

ที่มา : วิจิตร ภักดิ์รัตน [อ้างใน นภาพกรณ์ และ วิจิตร , 2529 : 31]

ภาพที่ 7

ภาพแผนภูมิแสดงการสื่อสารทางวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

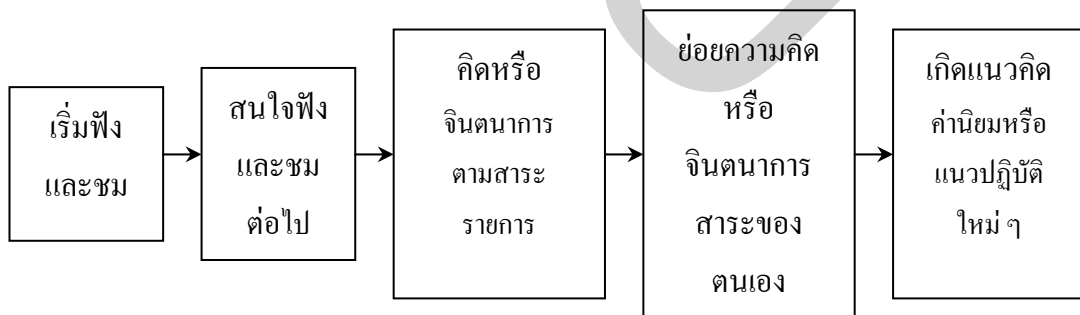
ที่มา : วิจิตร

ภักดีรัตน์ [อ้างใน นภาพกรณ์ และ วิจิตร , 2529 : 31]

สำหรับพฤติกรรมในการรับฟังวิทยุกระจายเสียงของผู้ฟังอาจเขียนเป็นลำดับขั้นตอน ได้ดังนี้

ภาพที่ 8

ภาพแผนภูมิแสดงพฤติกรรมในการรับฟังวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

ที่มา : วิจิตร ภักดีรัตน์ [อ้างใน นภาพกรณ์ และ วิจิตร , 2529 : 31]

สำหรับสื่อทางด้านการกระจายเสียง คือวิทยุ นั้น ก็ถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มี อิทธิพลต่อชีวิตและกิจวัตรประจำวัน ของประชาชนผู้รับเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อการสร้างให้เกิด ประชามติที่รวดเร็ว และสร้างบรรยากาศแห่งการใฝ่มน้าวจิตใจ ด้วยการชักจูงใจ หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และ

ความคิดเห็น ของผู้รับให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม หรือเห็นด้วย ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากวิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้รับข่าวสารเป็นอย่างมาก นั่นเอง

ด้วยเหตุที่ว่า วิทยุกระจายเสียง เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีราคาถูกกว่าสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ เมื่อเทียบกับอัตราการใช้งาน และยังเป็นสื่อที่มีความสะดวก รวดเร็ว ง่ายเข้าถึง ทุกจุด และนอกจากนี้ ก็ยังมีประสิทธิภาพในการส่งข่าวสารไปสู่ผู้รับได้เป็นจำนวนมากๆ อีกด้วย โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้วิทยุก็มีราคาที่ถูกลงจนคนไทยทั่วไปสามารถมีไว้ในครอบครองได้ไม่ยาก จึงนับได้ว่าวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อประชาชนมาก แต่ในปัจจุบันนี้เราได้ใช้สื่อทางด้านการกระจายเสียงไปในรูปแบบของความบันเทิงเป็นส่วนใหญ่ รายการที่มีสาระและประโยชน์ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนและสนใจ ดังนั้นเพื่อให้สื่อทางด้านการกระจายเสียงได้ทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์สมควรที่รัฐบาลจะต้องเร่งให้มีการพัฒนากิจการทางด้านนี้ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความสุขและการพัฒนาประเทศอย่างมาก

สรุปแล้วการสื่อสารจึงถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก สื่อ ก็เช่นเดียวกัน เราต้องมีการเรียนรู้ถึงสภาพของสื่อต่างๆ ในแต่ละประเภท เพื่อที่จะทำให้เราสามารถเลือกใช้สื่อแต่ละประเภทได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถเข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของสื่อแต่ละประเภท อีกทั้งยังต้องเข้าใจถึงลักษณะความเป็นไปของสื่อมวลชนด้วย ประการสำคัญในเรื่องของสื่อสารมวลชน ก็คือ ความก้าวหน้าของสื่อสารมวลชนมิใช่อยู่ที่ความทันสมัยก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ๆ สื่อสารมวลชนเป็นสื่อกลางที่จะรายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหว และจัดระเบียบของสังคม ดังนั้นความสำคัญของสื่อสารมวลชนจึงน่าจะอยู่ที่ผู้ผลิตสาร หรือสื่อมวลชน ที่ผลิตสารออกมาในรูปแบบต่างๆ นั่นเอง ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ก็คือ สื่อสารมวลชนจะพัฒนาไปสู่การบริการเพื่อสาธารณชนเต็มรูปแบบได้นั้น ต้องอาศัยกำลังจากผู้รับสารที่จะเสนอความคิดเห็นของตนเองกลับไปยังสื่อมวลชน จึงจะช่วยแก้ไขปรับปรุงสภาพของสื่อสารมวลชนได้ การไม่มีความคิดเห็นใด ๆ ก็จะทำให้สื่อมวลชนอยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณามากขึ้น และจะไม่มีความเป็นอิสระทางด้านความคิดเห็น ผู้รับสารหรือมวลชนจึงควรมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการให้บริการทางด้านสื่อสารมวลชนร่วมกับสื่อมวลชนด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทั้งโดยส่วนตัว และโดยส่วนรวม

ทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร

[Selective Exposure Information Theory]

การเลือกเปิดรับข่าวสารมักมีวิธีการแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเภทของผู้รับ [Type of Audience] อยู่กับขั้นตอนของกระบวนการยอมรับของผู้รับสาร [Recipient's Stage in Adaption Process] ดังนั้นจึงต้องเลือกและใช้สื่อแต่ละประเภทให้เหมาะสม เพราะถ้าหากเลือกและใช้สื่อแต่ละประเภทไม่เหมาะสมแล้ว ความสำเร็จของโครงการนั้นอาจเป็นไปได้ยาก การส่งข่าวสาร หรือการให้การศึกษา ย่อมต้องอาศัยสื่อ [Media] เป็นเครื่องช่วยนำเนื้อหาข่าวสารไปยังผู้รับให้เกิดความเข้าใจ ชัดเจนถูกต้อง แต่การจะใช้สื่ออะไร อย่างไร ให้บังเกิดตามความต้องการนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ต้องทำความเข้าใจกับสื่อเหล่านั้นให้ดีเสียก่อน และจำเป็นต้องเรียนรู้ถึงธรรมชาติ และหน้าที่ของสื่อแต่ละชนิด เพื่อการวางแผนการใช้สื่อให้เหมาะสม [อนันต์ธนา อังกินันท์ , 2532

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเลือกเปิดรับข่าวสารจากสื่อนี้ โดยเฉพาะสื่อประเภทสื่อสารมวลชนนั้น ได้มีนักวิชาการได้ให้คำอธิบายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เลอร์เนอร์ [Lerner , 1958 อ้างใน เสถียร เขยประทับ , 2530 : 69] ให้คำจำกัดความของการเปิดรับสื่อมวลชนว่า หมายถึง อัตราส่วนของประชาชนที่มีวิทยุ จำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ และจำนวนผู้นั่งดูภาพยนตร์ ต่อประชาชน 1,000 คน

เลอร์เนอร์เป็นคนแรกที่ศึกษาอิทธิพลที่เกิดจากการเปิดรับสื่อมวลชนในประเทศตะวันตกกลางเมื่อปี ค.ศ. 1958 และพบว่า เมื่อมีการขยายตัวของชุมชนจนกลายเป็นเมือง จะช่วยให้เกิด การพัฒนาด้านความรู้หนังสือ และระดับการเรียนรู้หนังสือที่สูงขึ้น จะทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนแพร่หลายมากขึ้น ในทำนองเดียวกัน เมื่อชุมชนมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจากการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้น สังคมจะขยายขอบข่ายของสื่อมวลชน และการขยายตัวของสื่อมวลชนนี้เอง จะสามารถช่วยให้การยกระดับในการรับรู้หนังสือมีมากยิ่งขึ้นด้วย

ส่วน แคลปเปอร์ [Klapper , 1960 อ้างใน เสถียร เขยประทับ , 2540 : 15] ได้ให้คำจำกัดความว่า คนเรามีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับเนื้อหาจากสื่อมวลชนที่สนับสนุนความเชื่อของตน บุคคลใดที่มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลง จะเลือกเปิดรับสารที่เข้ากันได้ กับแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงของตน

นอกจากนี้แล้ว โรเจอร์ และเซเวนนิ่ง [Rogers and Sevenning , 1969 : 3] ยังได้อธิบายขยายแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนให้กว้างขวางออกไปอีก โดยได้ให้คำนิยามไว้ว่า สื่อมวลชนนั้น จะครอบคลุมถึงสื่อห้าประเภท คือ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เหตุนี้ดัชนีในการวัดการเปิดรับสื่อมวลชน ในความหมายของเขาทั้งสอง จึงต้องประกอบด้วยจำนวนรายการวิทยุที่รับฟังต่อสัปดาห์ การอ่านหนังสือพิมพ์ต่อสัปดาห์ ภาพยนตร์ที่ดูต่อปี และอื่น ๆ

การเลือกเปิดรับข่าวสารของผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนดังกล่าวนี้ มักจะเกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเลือกรับข่าวสาร อยู่ด้วยกัน 2 ประการ ดังนี้

1. การเลือกสรรในการรับสาร
2. การแสวงหาข่าวสาร

[พีระ จิระโสภณ , 2532 : 636 – 640]

การเลือกสรรในการรับสาร

ในชีวิตประจำวันของประชาชนนั้น มีแหล่งสื่อหรือผู้ส่งสารมากมายที่ต้องการเสนอ ข่าวสาร แต่ผู้รับสารไม่สามารถเปิดรับข่าวสารในแต่ละวันได้ทั้งหมด จึงจะเลือกเปิดรับเฉพาะ ข่าวสารที่ตนต้องการหรือเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจเท่านั้น เราเรียกกระบวนการนี้ว่า “กระบวนการเลือกสรร” [Selective Processes] ซึ่งกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร ของผู้รับสาร ดังกล่าวนั้น จะเป็นปัจจัยในการกำหนดความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการส่งสารไปยังผู้รับสาร ข่าวสารต่าง ๆ แม้ว่าจะได้รับการเตรียมมาอย่างพิถีพิถัน ใช้ผู้ถ่ายทอดที่มีความสามารถและความน่าเชื่อถือสูง หรือใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพมากก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้ก็มิได้ประกันความสำเร็จของการสื่อสารตามที่ผู้ส่งสารต้องการร้อยเปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้เพราะผู้รับสารจะมีกระบวนการเลือกรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไป ตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อ ทักษะคติ ฯลฯ ที่ไม่เหมือนกัน

ซึ่งกระบวนการเลือกสรรดังกล่าว เปรียบเสมือนเครื่องกรอง [Filters] ข่าวสาร ในการรับรู้ของมนุษย์เรา ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ที่จะต้องมีความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องกันตามลำดับ ดังต่อไปนี้

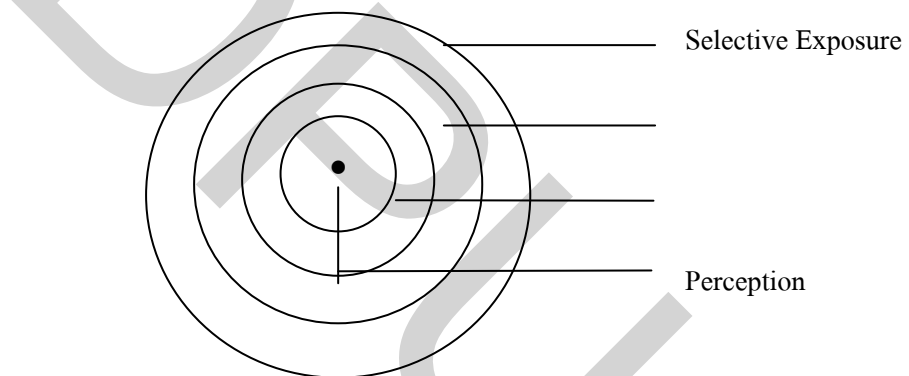
1. การเลือกรับ หรือเลือกใช้ [Selective Exposure]
2. การเลือกให้ความสนใจ [Selective Attention]
3. การเลือกรับรู้ และตีความหมาย [Selective Perception and Interpretation]
4. การเลือกจดจำ [Selective Retention]

[ปรอมะ สตะเวทิน , 2538 : 121 – 124]

สามารถที่จะเขียนเป็นภาพแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพที่ 9

ภาพแผนภูมิแสดงการรับรู้ของบุคคลตามขั้นตอนที่เกิดขึ้น

ที่มา : เสรี วงษ์มณฑา , 2532 : 361

1. การเลือกรับหรือเลือกใช้ [Selective Exposure] กล่าวคือ ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อ และ ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ ตามความสนใจและความต้องการของตน เพื่อนำมาแก้ปัญหา หรือ สนองต่อความต้องการของตน

แคลปเปอร์ [Klapper , 1960 อ้างใน เสถียร เศษประทับ , 2540 : 17] ได้กล่าวให้คำยืนยันในเรื่องเดียวกันไว้ว่า การเลือกเปิดรับสารให้เข้ากับสิ่งที่เห็นด้วยเป็นการเสริม หรือสนับสนุน [Reinforcement] สิ่งที่เห็นด้วย

2. การเลือกให้ความสนใจ [Selective Attention] กล่าวคือ ผู้รับสารนอกจากจะเลือกเปิดรับ ข่าวสารแล้ว ยังเลือกให้ความสนใจต่อข่าวสารที่ได้รับซึ่งสอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับทัศนคติความเชื่อดั้งเดิมของบุคคลนั้น ๆ และหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารที่ขัดต่อทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดดั้งเดิม ทั้งนี้

เพราะการได้รับข่าวสารที่ไม่สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดของเขา จะทำให้เขาเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ และ สับสนได้

ซึ่งในเรื่องนี้เฟสติงเจอร์ [Festinger L.A , 1957 อ้างใน พีระ จิระโสภณ , 2532 : 637] ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลมักจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงข่าวสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดเดิมของตนเอง ทั้งนี้เพราะการได้รับข่าวสารใหม่ที่ไม่ลงรอย หรือสอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจหรือทัศนคติที่มีอยู่เดิมแล้ว จะเกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจที่เรียกว่า “cognitive dissonance” ดังนั้นการที่จะลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่ลงรอยกับความคิดเดิมของตน เฟสติงเจอร์ยังชี้ให้เห็นว่า เมื่อบุคคลได้ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีความได้เปรียบ เสียเปรียบก้ำกึ่งกัน บุคคลนั้นย่อมมีแนวโน้มที่จะแสวงหาข่าวสารที่สนับสนุนการตัดสินใจนั้นๆ [reinforcement information] ของตนมากกว่าที่จะแสวงหาข่าวสารที่ขัดกับสิ่งที่กระทำลงไป

3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย [Selective Perception and Interpretation] กล่าวคือ เมื่อผู้รับสาร เปิดรับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ แล้ว ผู้รับสารจะเลือกรับรู้และตีความสารที่ได้รับแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ความต้องการ ทัศนคติ และแรงจูงใจ หรือสภาวะอารมณ์ของตนในขณะนั้น

4. การเลือกจดจำ [Selective Retention] กล่าวคือ ผู้รับสารจะเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไว้เป็นประสบการณ์ โดยเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตรงกับความสนใจตามความต้องการ ทัศนคติ และความเชื่อของตนเอง

ในเรื่องนี้ได้มีงานวิจัยเก่าแก่ของ ออลพอร์ต และโพสท์แมน [Allport, G.W. and Postmen. L. , 1947 อ้างใน พีระ จิระโสภณ , 2532 : 638] ที่มีการอ้างถึงกันบ่อยก็คือ การศึกษาถึงการถ่ายทอดข่าวลือจากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง ซึ่งพบว่าผู้รับมักจะทำลายหรือบิดเบือนเรื่องราวต่อไปยังคนอื่น ๆ ไม่ครบถ้วนเหมือนที่รับมา ทั้งนี้เพราะแต่ละคนเลือกจดจำเฉพาะส่วนที่ตนเองเห็นว่าน่าสนใจเท่านั้น ส่วนที่เหลือมักจะถูกลืม หรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อ ตัวอย่างที่เรามักจะพบในชีวิตประจำวันเสมอ เช่น การที่เราดูภาพยนตร์ หรือรายการวิทยุโทรทัศน์ หรือฟังรายการวิทยุกระจายเสียง หรืออ่านข่าวหนังสือพิมพ์ แล้วนำไปบอกต่อกับผู้อื่น เราก็มักจะเลือกจดจำแล้วนำไปเล่าเฉพาะที่เราสนใจหรือเราต้องการเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอีกชิ้นหนึ่งของ แคลปเปอร์ [Clapper อ้างใน พัทธนี และคณะ , 2538 : 110] สรุปไว้ว่า ความพร้อมที่จะจดจำสาร มักเกิดขึ้นเฉพาะบุคคลที่มีความสนใจ และพร้อมจะเข้าใจ และสามารถจดจำ และสนับสนุนสิ่งที่สอดคล้องกับบรรทัดคติ ทัศนคติ ความชอบ ความเชื่อ ตลอดจนค่านิยม ดังนั้นการเลือกจดจำเนื้อหาของสื่อมวลชนจึงเท่ากับเป็นการช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ทัศนคติ หรือความเชื่อเดิม ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ยาก

การแสวงหาข่าวสาร

แนววิธีการศึกษาในเรื่องการแสวงหาข่าวสารนี้ อาจจะถูกจัดอยู่ในหัวข้อเดียวกับแนวทางการศึกษาในเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจจากสื่อมวลชนได้ ทั้งนี้เพราะมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลต่างๆ ที่มีผลต่อการเลือกบริโภคหรือเลือกแสวงหาข่าวสารจากสื่อมวลชน ในการศึกษาเรื่องการใช้ประโยชน์และการได้รับความพึงพอใจนั้น ชี้ให้เห็นว่าปัจเจกบุคคลเป็นผู้เลือกใช้สื่อมวลชนเพื่อสนองความพึงพอใจต่างๆ ของตนเอง สำหรับในการศึกษาเรื่องการแสวงหาข่าวสารนี้ ได้เน้นในเรื่องของพฤติกรรมทางเลือกเปิดรับข่าวสารว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง เป็นตัวกำหนด ทำไมบุคคลจึงเลือก หรือหลีกเลี่ยงการรับข่าวสารบางอย่าง

จากการศึกษาในเรื่องการแสวงหาข่าวสารของ ชาร์ลิส แอตคิน [Charies Atkins , 1973 อ้างใน พิระ จิระโสภณ , 2532 : 639 – 640] กล่าวว่า การจะเลือกรับข่าวสารใดจากสื่อมวลชนนั้น ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเปรียบเทียบระหว่างผลรางวัลตอบแทน [Reward Value] กับการลงทุน ลงแรง [Expenditures] พันธะผูกพัน [Liabilities] ที่จะตามมา ถ้าผลตอบแทนหรือประโยชน์ที่จะได้รับสูงกว่าการลงทุน ลงแรง หรือการต้องใช้ความพยายามที่จะรับรู้หรือทำความเข้าใจแล้ว บุคคลย่อมแสวงหาข่าวสารนั้น [Information Seeking] แต่ถ้าผลประโยชน์ที่ได้รับน้อยกว่าการลงทุน ลงแรง บุคคลก็อาจเพิกเฉยต่อข่าวสารนั้น [Information Ignoring]

ชาร์ลิส แอตคิน ชี้ให้เห็นว่า การแสวงหาข่าวสาร หรือความต้องการ จากสื่อมวลชนของบุคคลนั้น คือ ความต้องการข่าวสาร [Information] และความบันเทิง [Entertainment] ซึ่งความต้องการข่าวสารของบุคคลนั้น เกิดจากความไม่รู้ หรือไม่แน่ใจของบุคคล ซึ่งมาจาก

1. การมองเห็นความไม่สอดคล้องต้องกัน ระหว่างระดับความรู้ของบุคคลขณะนั้นกับระดับความต้องการที่อยากรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก [Extrinsic Uncertainty]
2. การมองเห็นความไม่สอดคล้องกัน ระหว่างความรู้ที่มีอยู่ของบุคคลขณะนั้น กับความรู้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งกำหนดโดยระดับความสนใจส่วนบุคคลนั้น ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง [Intrinsic Uncertainty]

ความต้องการได้รับความบันเทิงของบุคคลนั้น มาจากแรงกระตุ้นอารมณ์แห่งความรื่นเริงบันเทิงใจที่เกิดจากการมองเห็นความสอดคล้องต้องกัน ระหว่างสภาวะที่เป็นอยู่ของบุคคลนั้นกับระดับความสนุกสนานที่คาดหวังไว้ [Intrinsic Desire]

ข่าวสารที่ลดความไม่รู้ หรือความไม่แน่ใจ เกี่ยวข้องกับความสนใจภายในของบุคคล ต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง [Intrinsic Uncertainty] และเกี่ยวข้องกับความบันเทิงสนุกสนานส่วนตัว [Intrinsic Desire] นั้น แอตคิน เรียกว่า “ข่าวสารที่ให้ความพึงพอใจทันทีในเชิงบริโภค” [Immediate Consummatory Gratification] ส่วนข่าวสารที่ลดความไม่แน่นอนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมภายนอก [Extrinsic uncertainty] นั้น แอตคิน ให้ชื่อว่า “ข่าวสารที่ใช้ประโยชน์ และเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจ ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด และแก้ปัญหาต่างๆ” [Instrumental utilites] ในชีวิตประจำวัน ข่าวสารบางอย่างอาจใช้ประโยชน์ได้ทั้งการนำไปใช้ และให้ความบันเทิงในขณะเดียวกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การแสวงหาข่าวสาร หรือการเลือกรับข่าวสารนั้น นอกจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการแสวงหาเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ อีก เช่น เพื่อให้มี

ความรู้นำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหา เพื่อสนองต่อความต้องการ และความสนใจส่วนบุคคล รวมทั้งเพื่อความบันเทิงใจด้วย นอกจากนี้การที่บุคคลใดจะตัดสินใจแสวงหาข่าวสาร เฉยเมยต่อข่าวสาร หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวสารนั้น ก็ขึ้นอยู่กับการประเมินเปรียบเทียบถึงความพยายามที่จะใช้ และผลตอบแทนในการที่จะได้รับรู้ข่าวสารใดๆ ด้วย

ในการเลือกเปิดรับข่าวสารของมวลชนผู้รับสารดังกล่าวนี้ ยังมีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการในการเลือกรับข่าวสาร อยู่ด้วยกันอีกหลายประการ [ศราลักษ์ณ์ จันทรากุล , 2542 : 29 – 30] ดังนี้

1. **ความต้องการ [Need]** คือ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ ทั้งความต้องการทางด้านร่างกาย หรือจิตใจ หรือความต้องการในระดับสูงหรือต่ำ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของเราเอง เช่น เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงรสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพึงพอใจ ฯลฯ

2. **ทัศนคติและค่านิยม [Attitude and Values]** ทัศนคติ คือ ความชอบหรือความไม่ชอบ [Preferences and Predispositions] ต่อเรื่องต่าง ๆ และค่านิยมคือ หลักพื้นฐานที่เรายึดถือเป็นความรู้สึกที่เราควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ ทั้งทัศนคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร เลือกให้ความสนใจ การเลือกตีความ และเลือกจดจำ

3. **เป้าหมาย [Goals]** มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายสำหรับการดำรงชีวิต ทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน ดังนั้น เป้าหมายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรากำหนดขึ้นมีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับสื่อมวลชน

4. **ความสามารถ [Capability]** ความสามารถเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งความสามารถด้านภาษา มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความ และเลือกเก็บเนื้อหาของข่าวสารนั้นไว้ เช่น ผู้ที่รู้เฉพาะภาษาไทย จะทำให้มีการเปิดรับฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และอ่านหนังสือพิมพ์ที่เป็นภาษาอังกฤษในระดับที่ต่ำ เนื่องจากมีความสามารถทางด้านภาษาที่จำกัด

5. **การใช้ประโยชน์ [Utility]** โดยทั่วไปแล้วคนเราจะให้ความสนใจ และมีความพยายามที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น หากเราเกิดความ เครียด ไม่สบายใจ หรือวิตกกังวล และต้องการหาสิ่งที่เป็นเครื่องชี้แนะเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ธรรมชาติก็เป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยเราได้ ดังนั้นเมื่อเราเกิดความเครียดไม่สบายใจ หรือวิตกกังวลเราก็ต้องหันหน้าเข้าหาธรรมชาติ อาทิเช่น การเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ทางทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ดังเช่น รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 08.00 น. – 08.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย หรือสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่น ๆ ที่ร่วมทำการถ่ายทอดเสียง ซึ่งโดยปกติแล้วอาจไม่เคยเปิดรับฟังรายการประเภทดังกล่าวนี้เลย

6. **ลีลาในการสื่อสาร [Communication Style]** ผู้รับสารบางคนอาจมีความชอบ หรือไม่ชอบลีลาการสื่อสารบางประเภท เช่น บางคนชอบฟังข่าวจากวิทยุ และดูจากโทรทัศน์ แต่ไม่ชอบอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ เอกสาร การพูด / รายงาน

7. **สื่อที่สามารถจัดหามาได้ [Availability]** โดยธรรมชาติมนุษย์จะใช้ความพยายามเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น อะไรที่ได้มายากมาก ๆ มักจะไม่ได้รับการเลือก แต่ถ้าได้มาไม่ยากนักมักจะเลือกในสิ่งนั้น

เช่นเดียวกับสื่อ ผู้รับสารจะเลือกสื่อที่ไม่ต้องใช้ความพยายามมากนัก ตัวอย่างเช่น ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทมักจะเปิดรับสื่อวิทยุกระจายเสียง เพราะสามารถจัดหาวิทยุมาได้ง่ายกว่าสื่อประเภทอื่น เป็นต้น

8. **สื่อที่ตนสะดวก [Convenience]** ในปัจจุบันผู้รับสารสามารถเลือกรับข่าวสารจากสื่อได้ทั้งทางวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อบุคคล และสื่อล่าสุดก็คือ สื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งแต่ละคนก็จะมีพฤติกรรมการรับสื่อที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความสะดวกของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น ผู้ที่ชอบติดตามข่าวสาร จะฟังข่าวสารจากวิทยุกระจายเสียงขณะขับรถ และอ่านหนังสือพิมพ์ที่บ้านหรือที่ทำงาน นั่งหรือนอนดูรายการทางวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

9. **เลือกสื่อตามความเคยชิน [Accustomedness]** จะมีบุคคลกลุ่มหนึ่งในทุกสังคมที่จะไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงการเปิดรับสื่อที่ตนเคยรับอยู่ โดยมากจะพบในบุคคลที่สูงอายุ เช่น เคยเปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงเป็นประจำก็มักจะไม่สนใจรับสื่อชนิดอื่น เป็นต้น

10. **ลักษณะเฉพาะ** ในข้อนี้เป็นคุณลักษณะเฉพาะของสื่อ ที่มีต่อการเลือกสื่อของผู้รับสาร ตัวอย่างเช่น ลักษณะเด่นของหนังสือพิมพ์ คือ สามารถให้ข่าวสารได้ละเอียด ราคาถูกสามารถนำติดตัวได้ทุกแห่ง และสามารถเก็บไว้ได้นาน สื่อวิทยุโทรทัศน์ ทำให้เห็นภาพเคลื่อนไหวได้ เร้าใจ มีแสงสีดึงดูดใจ สามารถทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมได้ง่าย ขณะที่ชมรายการสามารถผ่อนคลายอิริยาบถ ส่วนการรับฟังวิทยุกระจายเสียง สามารถรับฟังในขณะที่ทำกิจกรรมอื่นๆ ได้

ซึ่งการที่ผู้รับข่าวสารจะมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ และข่าวสารแตกต่างกันไปนั้น มีแรงผลักดันที่มาจากบุคคลหนึ่งได้มีกรับสื่อ นั้น ๆ ซึ่งจะมีผลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธ ทั้งนี้อาจเกิดจากปัจจัยพื้นฐานหลายประการตามความคิดเห็นของ เมอร์ริลล์ และโรเวนสไตน์ [John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein , 1971 อ้างใน สุภัตญา เพียรธุรกิจ , 2539 : 21] ได้สรุปไว้ว่า บุคคลจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่าง ๆ กัน ดังนี้

- **ความเหงา** เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง จึงต้องมีกรสื่อสารกับผู้อื่น หรือหันหน้าเข้าหาสื่อ และแท้ที่จริงคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อ [สื่อมวลชน] มากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำในบางครั้ง

- **ความอยากรู้อยากเห็น** เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการจะรับรู้ข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของตัวเอง ไม่ว่าจะรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง อาจจะได้รับความรู้ความสนุกสนาน ความสุขกายสบายใจ เพราะพื้นฐานของมนุษย์เห็นแก่ตัวเอง จึงต้องการการตอบสนอง

- **ประโยชน์ใช้สอย** โดยรับรู้ข่าวสารเพื่อประโยชน์ของตนเอง อาจจะได้รับความรู้ความสนุกสนาน ความสุขกายสบายใจ เพราะพื้นฐานของมนุษย์เห็นแก่ตัวเอง จึงต้องการการตอบสนอง
- **สาเหตุจากสื่อซึ่งมีลักษณะกระตุ้น** ชี้้นำให้ผู้รับข่าวสารต้องการได้รับข่าวนั้น ๆ เช่น ฟังการถ่ายทอดการแข่งขันฟุตบอลจากทางวิทยุแทนการออกนอกบ้าน

อย่างไรก็ตาม ทุกคนมีธรรมชาติที่จะเปิดรับข่าวสารตลอดเวลา เพียงแต่จะเปิดรับสื่อใด

อย่างไรนั้น ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่กำหนด [ขวัญเรือน กิติวัฒน์ , 2531 : อ้างใน อรณี ฝูงวรรณลักษณ์ , 2538 : 26] ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล** มีแนวคิดที่ว่าคนเราแต่ละคนมีความแตกต่างเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อระดับสติปัญญา ความคิด ทักษะคิด ตลอดจนกระบวนการของการรับรู้ การเรียนรู้ และการจูงใจ

2. **ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์ทางสังคม** เนื่องจากคนเรามักจะยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิง [Reference Group] ในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใด ๆ ก็ตาม นั่นก็คือ มักจะคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. **ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร** เชื่อว่าลักษณะต่างๆ เหล่านี้นั้นน่าจะ ได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ทำให้เกิดความคล้ายคลึงกันของการเปิดรับเนื้อหาของการสื่อสาร รวมถึงการตอบสนองต่อเนื้อหาดังกล่าวไม่แตกต่างกันด้วย

นอกจากนี้แล้ว ในการเลือกรับข่าวสารต่าง ๆ ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ อีก

ได้แก่

1. **ประสบการณ์** ประสบการณ์ทำให้ผู้รับสาร แสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. **การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสาร** ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ของตน อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่ง
3. **ภูมิหลังแตกต่างกัน** ทำให้มีความสนใจต่างกัน
4. **การศึกษาและสภาพแวดล้อม** ทำให้มีความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. **ความสามารถในการรับสาร** เกี่ยวกับสภาพร่างกาย และจิตใจที่ทำให้พฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารต่างกัน
6. **บุคลิกภาพ** ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวจิตใจ และพฤติกรรมของผู้รับสาร
7. **อารมณ์** สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสาร จะทำให้ผู้รับเข้าใจความหมายของข่าวสาร หรืออาจเป็นอุปสรรคของความเข้าใจ ความหมายของข่าวสารก็ได้
8. **ทัศนคติ** จะเป็นตัวกำหนดท่าทีของการรับ และตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือข่าวสารที่ได้

พบ

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

แนวคิดเกี่ยวกับรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียง [Programming Radio Content]

มนุษย์มีความต้องการในการติดต่อสื่อสารเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปด้วยดี วัตถุประสงค์ในการสื่อสารของมนุษย์นั้น ถ้าจะกล่าวโดยสรุปก็คือ การแลกเปลี่ยนข่าวสารหรือข้อความกัน โดยผู้ที่ต้องการสื่อสารจะถ่ายทอดความรู้สึนึกคิด หรือข้อความที่ต้องการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น รูปภาพ จดหมาย ท่าทาง คำพูด คลื่นวิทยุ ฯลฯ ไปยังผู้อื่นเพื่อให้เขาได้รับรู้ความหมาย ซึ่งการจะสื่อสารเพื่อให้การดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นไปด้วยดีนั้น จะต้องพิจารณาถึงความต้องการและความจำเป็นของสังคมว่ามีความต้องการอย่างไร โดยทั่วไปแล้วคนเรามีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นจึงมักต้องการผู้ที่จะมาทำหน้าที่คอยดูแลเฝ้ายามระแวดระวังภัยให้ คนที่ทำหน้าที่นี้จำเป็นต้องรายงานเหตุการณ์ให้คนอื่นได้รับรู้ เพื่อการเตรียมการรับมือต่อระว่างตัว และนี่คือความต้องการในหน้าที่ของการสื่อสารประการแรก คือ เฝ้าสังเกตการณ์และรายงานเหตุการณ์ให้แก่สมาชิกในสังคมทราบ นอกจากนี้ในการดำเนินชีวิตคนมักจะมีปัญหาหรือข้อขัดแย้ง ซึ่งต้องการข้อยุติเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ในกรณีนี้คนเราจึงต้องการแหล่งที่จะได้เกิดการแลกเปลี่ยนผสมผสานความคิดเห็นกัน และนี่คือความต้องการประการที่ 2 ของมนุษย์นี้ มนุษย์และสังคมยังมีแนวทางซึ่งปฏิบัติตนมีศิลปวิทยาการที่ต้องการถ่ายทอดบรมสั่งสอนต่อไปยังรุ่นลูกรุ่นหลาน ดังนั้นจึงมีการกระทำเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้วิทยาการและขนบธรรมเนียมประเพณี นั่นคือ การให้การศึกษาซึ่งนับเป็นกิจกรรมอันเป็นที่ต้องการประการที่ 3 และความต้องการของมนุษย์อีกประการหนึ่ง ก็คือ การสื่อสารเพื่อความบันเทิง เช่น การร้องรำทำเพลง หรือการเล่านิทานเพื่อถ่ายทอดกันต่อมาเป็นเวลาช้านาน เป็นต้น ดังนั้นจึงนับได้ว่ากิจกรรมเพื่อการบันเทิงเป็นความต้องการประการหนึ่งของมนุษย์

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง จึงมีบทบาทหน้าที่ เช่นเดียวกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ คือ สื่อมวลชนจะต้องให้ข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง และบริการสาธารณะ แก่ประชาชน เมื่อคำนึงถึงสิทธิ ความเสมอภาค และอิสรภาพของประชาชน การจัดรายการทาง วิทยุกระจายเสียง จึงจำเป็นต้องจัดบริการในฐานะที่เป็น

สื่อมวลชน ตามสิทธิที่ประชาชนควรจะได้รับอย่างเสมอภาค โดยที่ประชาชนมีอิสรภาพอย่างเต็มที่ในการเป็นผู้รับ

ในการแบ่งประเภทรายการวิทยุกระจายเสียงนั้น มิได้มีกฎเกณฑ์ตายตัวลงไปว่าจะต้องแบ่งเป็นที่ประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าประเทศใด สถาบันใดจะยึดอะไรเป็นหลัก บางประเทศนิยม แบ่งประเภทตามลักษณะของกลุ่มผู้ฟัง โดยอาจแบ่งประเภทของรายการออกได้เป็นกลุ่มเด็ก กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้หญิง กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น บางสถานียังมีวิธีการแบ่งประเภท โดยยึดตามสาขาวิชาชีพ หรือตามเนื้อหาเป็นหลัก ก็อาจแบ่งได้เป็นสาขาอาชีพดังนี้ คือ ประเภทรายการเพื่อการเกษตร หรือรายการทางการเกษตร รายการเพื่อสุขภาพอนามัย หรือรายการทางด้าน สาธารณสุข รายการกีฬา รายการธรรมะ หรือรายการทางศาสนา รายการเพื่อแม่บ้าน เป็นต้น การแบ่งประเภทรายการตามลักษณะของกลุ่มผู้ฟัง หรือแบ่งตามสาขาอาชีพนี้ อาจทำครอบคลุมได้ไม่ทั่วถึงผู้ฟังทุกกลุ่มทุกคนได้ ดังนั้นจึงคัดเอาแต่เฉพาะกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายที่เป็นส่วนใหญ่ [Majority] เท่านั้น จึงเกิดมีปัญหาว່ารัฐละเลยกลุ่มผู้ฟังที่เป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งก็ควรจะมีสิทธิเสมอภาคทัดเทียมกัน การจัดประเภทตามกลุ่มผู้ฟังจึงสร้างความลำบากให้แก่ผู้จัดรายการอยู่เสมอมา วิธีที่เป็นกลางที่สุดในการแบ่งประเภทของรายการวิทยุกระจายเสียง จึงมักนิยมยึดกันตามหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นหลัก และโดยที่ตระหนักว่าวิทยุกระจายเสียงถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง จึงน่าจะแบ่งประเภทของรายการตามหน้าที่ที่ดีของสื่อมวลชน

โดยในเรื่องของการจัดประเภทรายการของทางสถานีวิทยุกระจายเสียงนี้ นั้น ทางบริษัท วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศอังกฤษ [British Broadcasting Cooperation หรือ BBC] ได้มีการจำแนกประเภทของรายการไว้ตามหน้าที่ของสื่อมวลชนเป็นเวลานานหลายสิบปีมาแล้ว และประเทศต่างๆ เกือบทั่วโลกได้นำแบบอย่างมาใช้ โดยได้จำแนกลักษณะประเภทรายการไว้ 3 ประเภท [นภาพกรณ์ อัจฉริยะกุล , 2529 : 417] คือ

1. ประเภทที่มุ่งให้ข่าวสาร [Information]
2. ประเภทที่มุ่งให้ความรู้หรือการศึกษา [Education]
3. ประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง [Entertainment]

ประเภทที่มุ่งให้ข่าวสาร [Information]

วิทยุกระจายเสียงในฐานะเป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาท และอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนทั่วไป โดยเฉพาะในประเทศไทยเป็นที่ยอมรับทั่วกันว่า วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี พ.ศ. 2525 พบว่าทั่วราชอาณาจักรมีครัวเรือนที่มีวิทยุกระจายเสียงไว้ใช้ เป็นจำนวนถึงร้อยละ 79.2 และในจำนวนดังกล่าวให้ความนิยมในการฟังข่าวในระดับที่สูง คือ ในเขตเทศบาลสนใจฟังข่าวเหตุการณ์ทั่วไปร้อยละ 88 นอกเขตเทศบาลให้ความสนใจฟังข่าวเหตุการณ์ทั่วไป ถึงร้อยละ 95 [สำนักงานสถิติแห่งชาติ , 2522 อ่างโน อรทัย ศรีสันติสุข 2529 : 119]

ประเภทที่มุ่งให้ความรู้ หรือการศึกษา [Education]

วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้มากที่สุด นอกจากนี้ยังให้ความสะดวก รวดเร็วและในด้านการลงทุนก็ถูกกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศโลกที่สาม ดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญในการมีอิทธิพลต่อความรู้สึกรู้สึกและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมวลชนในแต่ละสังคมได้เป็นอย่างมาก แม้ว่า ผู้รับฟังจะอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ก็ตาม แต่ก็สามารถเข้าใจเนื้อหาของรายการต่าง ๆ ได้ สื่อวิทยุกระจายเสียงจึงมีความสำคัญในการสื่อสารเพื่อพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการเผยแพร่การศึกษาให้กับประชาชนอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ทั้งในระบบการศึกษาในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และยกระดับการศึกษาและความรอบรู้ของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบันได้ ในอันที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ สำหรับการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน และส่งผลต่อการพัฒนาประชากรและประเทศชาติในอนาคตต่อไป สำหรับรายการวิทยุกระจายเสียงที่มุ่งให้ความรู้ หรือการศึกษา นั้นหมายถึง รายการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมวิชาการ วัฒนธรรม การอาชีพ และแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีของเยาวชน และประชาชน ซึ่งในประเทศไทยนั้น ได้ใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อในการให้การศึกษาแก่ประชาชนใน 3 ลักษณะด้วยกัน [วิจิตร ภักดีรัตน์, 2523 อ่างใน นภกรณม์ อัจฉริยะกุล, 2529 : 418 – 419] คือ

1. รายการเพื่อการศึกษาเพื่อประชาชนทั่วไป [Informal Education for General Public] หมายถึง เป็นการจัดรายการเพื่อมุ่งให้ความรู้ทั่วไป อาจเป็นรูปแบบการให้ความรู้ในเนื้อหาของรายการ โดยตรง หรืออาจให้ความรู้โดยแฝงอยู่ในรายการอื่นๆ มักจะเป็นการให้คำแนะนำ อธิบายชี้แจง และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในเรื่องทางการเมือง การปกครอง การเกษตร การอนามัย กฎหมาย และการประกอบอาชีพต่าง ๆ

2. รายการเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน [Formal Education] หมายถึง การใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นอุปกรณ์การศึกษาอย่างหนึ่งในโรงเรียน โดยจัดรายการให้สอดคล้องกับหลักสูตรประมวลการสอนและวิธีสอน

3. รายการเพื่อศึกษานอกระบบโรงเรียน [Non-formal Education] หมายถึง การใช้วิทยุกระจายเสียงเสนอรายการต่างๆ แก่กลุ่มผู้ฟังที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้การศึกษาที่เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาในระบบและการศึกษาแบบกลุ่มสนใจเฉพาะเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทางด้านการอาชีพ การพัฒนาวิถีชีวิต และสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ

ประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิง [Entertainment]

รายการวิทยุกระจายเสียงประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิงนั้น เปรียบเสมือนเป็นอาหารทางใจของมนุษย์ที่พิเศษยิ่ง การทำให้จิตใจอิ่ม ย่อมทำให้เกิดความสุข เกิดความสมบูรณ์ ในวันหนึ่ง ๆ ประชาชนมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่างๆกัน บางคนต้องมีการะในการทำงานตลอดทั้งวัน โดยต้องออกไปปฏิบัติงานนอกบ้าน บางคนปฏิบัติภาระหน้าที่อยู่ภายในบ้าน ไม่ว่าจะมีความจำเป็นที่ต้องทำอยู่ในที่ใดก็ตามก็ต้องใช้ความคิด ความอ่าน ใช้สมองอยู่ตลอดเวลา และเป็นธรรมดาที่มนุษย์เราจำเป็นต้องมีการพักผ่อนอารมณ์และจิตใจ ใฝ่หาความสุขให้แก่ตัวเองบ้างไม่วิธีใดก็วิธีหนึ่ง รัฐจึงมีหน้าที่ที่จะต้องเอื้ออำนวยความสุขให้แก่ประชาชนในรัฐอย่างสม่ำเสมอด้วย เพราะการสร้างความสุขให้เกิดแก่ประชาชนนั้นถือเป็นการพัฒนาจิตใจที่สำคัญยิ่ง จึงจำเป็นต้องจัดให้มีรายการประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิงขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้ฟังแล้วเกิดความรู้สึกสบายใจ ไม่มีความกังวลเกิดความสุขได้ไม่มากนัก

รายการที่จัดว่าเป็นรายการประเภทความบันเทิง จึงมักเป็นรายการที่ไม่ได้มุ่งให้เนื้อหาสาระหรือต้องจดจำอะไรมากนัก ไม่จำเป็นต้องมีลำดับขั้นตอนในการเสนอก็ได้ อาจจะเป็นเรื่อง เบาๆ สิ่งละอันพันละน้อย เรื่องเบ็ดเตล็ดที่ฟังได้เรื่อย ๆ ฟังแล้วเกิดความสุขสบายใจ ไม่ต้องเก็บไปคิดวิเคราะห์หรือถกเถียงโต้แย้งกัน หรือฟังแล้วจะเกิดอารมณ์คล้อยตามไป บางครั้งรายการบันเทิง บางรายการอาจมีเรื่องต้องให้ถกเถียงโต้แย้งและมีอารมณ์คล้อยตามกันบ้าง แต่ก็เป็นเรื่องของความเจริญมามากกว่าเรื่องของวิชาการ การวิเคราะห์ก็อาจจะเป็นไปในทางวิเคราะห์เพื่อหาเหตุผลมากกว่าวิเคราะห์เพื่อนำไปใช้งาน ดังนั้นรายการประเภทที่มุ่งให้ความบันเทิงนี้ จึงมักเป็นที่นิยมของผู้ฟังโดยทั่วไปมากกว่ารายการประเภทอื่น เพราะใคร ๆ ก็ต้องการแสวงหาความสุขด้วยกันทั้งนั้น

ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การจัดรายการให้บริการทางด้านความบันเทิงดังกล่าวนี้ มักเป็นไปเพื่อ

1. ทำหน้าที่ให้ความบันเทิงโดยตรง
2. ให้บริการสาระบันเทิงเพื่อเป็นกลวิธีในการให้ความรู้ทางอ้อม

[อรทัย ศรีสันติสุข , 2529 : 147]

การทำหน้าที่ให้ความบันเทิงโดยตรง

การทำหน้าที่นี้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์โดยทั่วไป ซึ่งการต้องการการบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ ก็เพื่อเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อให้มีชีวิตมีความสุขและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตต่อไปได้

การให้บริการสาระบันเทิงเพื่อเป็นกลวิธีในการให้ความรู้ทางอ้อม

ในทุกสังคมมักจะมีผู้รับสารบางกลุ่มซึ่งมีลักษณะพิเศษในการที่จะเลือกดูเลือกรับเนื้อหาที่ให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ เช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มมวลชน ผู้ด้อยทางการศึกษาและสถานภาพทางสังคม

กลุ่มคนดังกล่าวนี้ มักเป็นผู้ที่สังคมหวังต้องการให้ความรู้ การศึกษา ต้องการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่เหมาะสม ต้องการความร่วมมือเกี่ยวกับระเบียบและวินัยทางสังคม แต่เมื่อกลุ่มชนเหล่านี้ขึ้นชอบแต่เฉพาะสื่อที่ให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ ดังนั้นการที่จะสื่อสารข้อความที่มีความรู้มีประโยชน์และ

ขอความร่วมมือดังกล่าว จึงจำเป็นต้องทำในรูปของการบันเทิงที่นำหน้าและเจือปนความรู้เข้าไป ตัวอย่างเช่น การจัดรายการสำหรับเด็กที่สนุกสนานเพื่อสอดแทรกคติสอนใจและเกร็ดความรู้แก่เด็ก การปลุกใจให้คนรักชาติ โดยใช้ละครเป็นสื่อ การชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการไม่รักษาสาธารณสุขสมบัติด้วยละครฉากสั้นๆ หรือแม้แต่การให้นักจัดรายการเพลงลูกทุ่ง หรือสื่อชาวบ้านแทรกเกร็ดความรู้ด้านต่างๆ เป็นต้น ซึ่งด้วยกลวิธีดังกล่าวนี้ก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่วิทยุกระจายเสียง จะสามารถทำหน้าที่ทั้งด้านการให้ความบันเทิง และขณะเดียวกันก็ให้ความรู้และพัฒนาสังคมไปพร้อมๆ กันด้วย

องค์ประกอบสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำรายการให้ได้รายการที่ดีมีคุณภาพ

[นภากาศ อัจฉริยะกุล , 2529 : 432 – 433 , 436 – 438 , 441 – 452] ควรมีดังนี้

1. ต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการนำเสนอรายการ

องค์ประกอบในการจัดทำรายการให้ได้รายการที่ดีมีคุณภาพทางวิทยุกระจายเสียงนั้น สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ วัตถุประสงค์ในการจัดทำรายการนั้น หมายถึง เราต้องถามตัวเองก่อนว่าเรากำลังจะทำรายการอะไร เพื่อใครฟัง และฟังเมื่อใด ถ้าผู้จัดทำรายการไม่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ก่อน การเสนอรายการก็ไม่มีเป้าหมายที่เด่นชัด การผลิตรายการก็จะพลอยลางเลือนไปด้วย ผู้ฟังก็จะได้รับแต่สิ่งที่คลุมเครือลางเลือนด้วยเช่นกัน ดังนั้นในการกำหนดวัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้จัดทำรายการควรคำนึงถึงเป็นประการแรก

โฮเวิร์ด โกะห์ [Howard Gough , 1976 อ้างใน นภากาศ อัจฉริยะกุล , 2529 : 433] ที่ปรึกษาด้านการสื่อสารแถบภูมิภาคประจำยูเนสโก ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงไว้ว่า

“เราจะดำเนินการกระจายเสียงได้เมื่อมีอุปกรณ์เครื่องมือพร้อมที่จะกระจายเสียง และวัตถุประสงค์ของการกระจายเสียง คือ การทำรายการออกอากาศ ดังนั้นการทำรายการออกอากาศนั้น จึงมีเป้าหมายว่าจะทำรายการบันเทิง หรือการศึกษา หรือบอกกล่าวข่าวสารแก่ใคร”

การจะทำรายการใดๆนั้น ก่อนอื่นจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ให้แน่ชัดว่า เรามีวัตถุประสงค์อะไรในการนำเสนอรายการ เราต้องการให้ผู้ฟังได้อะไรจากรายการที่ทางสถานีเสนอให้ฟังบ้าง เช่น ต้องการให้ได้รับข่าวสาร หรือความรู้ หรือความบันเทิง หรือต้องการให้ได้รับหลายๆอย่างผสมกันไป

2. ต้องคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟัง

การจัดทำรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น กลุ่มประชาชน “ผู้ฟัง” เป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นประการที่สอง ขององค์ประกอบในการจัดทำรายการให้ได้รายการที่ดีมีคุณภาพ สำหรับผู้ฟังโดยทั่วไปจะมี 2 ลักษณะ คือ ผู้ฟังทั่วไป กับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย [Target audience]

สำหรับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย สามารถจัดแบ่งได้หลายแบบตามลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ

1. แบ่งตามอาชีพ

2. แบ่งตามเพศ
3. แบ่งตามวัย
4. แบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย

1. **แบ่งตามอาชีพ** อาชีพของคนเรานั้นมีส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันระหว่างบุคคลได้ทั้งในทางด้านความคิด ความสนใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น เกษตรกรมักสนใจเรื่องเกี่ยวกับเกษตรกร อาทิเช่น การปลูกพืชผัก พันธุ์ไม้ การใช้ปุ๋ย การทำนา ทำไร่ และความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ อาชีพครูก็อาจจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับเด็ก เกี่ยวกับวิชาการในสาขาที่ตนสอน แม่บ้านก็จะสนใจเรื่องของผู้หญิง การบ้าน การเรียน การทำอาหาร ดังนั้นอาชีพที่แตกต่างกัน ความสนใจก็อาจจะแตกต่างกันไปด้วย

2. **แบ่งตามเพศ** เพศหญิงความสนใจย่อมแตกต่างจากเพศชาย เพราะมีพื้นฐานประสบการณ์มาต่างกัน เพศชายอาจสนใจเรื่องกีฬา ในขณะที่เพศหญิงสนใจแฟชั่น เพศชายอาจสนใจเรื่องการเมือง ในขณะที่เพศหญิงอาจให้ความสนใจแก่รายการละครมากกว่า เพศต่างกัน ความสนใจจึงมีส่วนแตกต่างกัน

3. **แบ่งตามวัย** วัยเด็กอาจสนใจฟังนิทาน เรื่องสิ่งลึกลับ สัตว์ วิญญาณ อาจสนใจฟังเพลงประเภทร็อกแรง วัยผู้ใหญ่อาจสนใจเพลงรักหวาน ๆ หรือเพลงสากล หรืออาจเป็นรายการ สารคดีเรื่องน่ารู้ต่าง ๆ ส่วนวัยรุ่นอาจสนใจฟังรายการธรรมะ หรือรายการทางศาสนา

4. **แบ่งตามถิ่นที่อยู่อาศัย** ที่อยู่อาศัยในที่นี้หมายถึง ภูมิภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ หรือท้องถิ่น ซึ่งมีวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อถือต่างกัน มีความนิยมชมชอบในสิ่งต่างๆ ไม่เหมือนกัน เนื่องจากการปลูกฝัง ถ่ายทอด อบรมสั่งสอนมาเป็นเวลานาน เช่น ภาคใต้สนใจเรื่องยางพารา ในขณะที่ภาคเหนือสนใจเรื่องไม้สัก ภาคใต้มีลักษณะชุ่มชื้นฝนตกชุก แต่ในภาคอีสานมีแต่ความแห้งแล้งกันดาร ภาคใต้อาจสนใจข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการค้า ยางพารา เพราะมีความใกล้ชิด ในขณะที่ผู้ฟังภาคเหนืออาจสนใจข่าวความเคลื่อนไหวของการค้าไม้สักมากกว่าดังนี้ เป็นต้น

การแบ่งกลุ่มผู้ฟังตามลักษณะดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้มองเห็นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มเป้าหมายชัดเจนขึ้น การจัดรายการโดยคำนึงถึงกลุ่มผู้ฟังนี้เปรียบเสมือนการเดินทางที่มีเข็มทิศชี้นำ ช่วยให้มุ่งไปสู่จุดหมายปลายทางได้เป็นผลสำเร็จ และไปได้โดยเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาหลงทาง ดังนั้นการจัดทำรายการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้ จึงต้องอาศัยการพิจารณาหากกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

ในการจัดทำรายการโดยพิจารณากลุ่มผู้ฟังนี้ จะเกี่ยวโยงไปถึง การจัดรายการตามเวลาที่เหมาะสมสอดคล้องกันด้วย โดยปกติแล้วผู้จัดรายการมักจะพิจารณากลุ่มผู้ฟังและเรื่องของเวลาควบคู่กันไปเสมอ เช่น ถ้าจะจัดรายการเพื่อกลุ่มเกษตรกร เวลาที่รายการออกอากาศก็ควรเป็นตอนเช้าตรู่ เพราะเกษตรกรตื่นเช้ามีเวลาฟังรายการตอนเช้าได้ ครั้นสายหน่อยเกษตรกรจะออกไปทำงานในสวนในไร่ หรือในนา สมารถในการฟังขณะทำงานย่อมมิได้ยากกว่า ช่วงเวลาที่เหมาะสมจึงควรเป็นตอนเช้าตรู่ แต่ถ้าจะจัดรายการสำหรับกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มแม่บ้าน เวลาที่เหมาะสมก็ควร

เป็นช่วงสายเรื่อยไปถึงบ่าย แต่ไม่เหมาะที่จะจัดเวลาสำหรับรายการของแม่บ้านในตอนเช้าตรู่ หรือ เย็นค่ำ เนื่องจากเวลาดังกล่าวเป็นเวลาแม่บ้านมีภารกิจต้องทำมาก ส่วนตอนสายถึงบ่ายนั้น เป็น ช่วงเวลาที่แม่บ้านอยู่ทำงานบ้าน มีเวลาฟังวิทยุไปด้วย หรือถ้าเป็นรายการเด็ก เวลาที่เหมาะสมคือ วันหยุดราชการ เพราะวันหยุดราชการเป็นวันหยุดโรงเรียนด้วย เด็กจะมีโอกาสได้ฟัง วิทยุกระจายเสียงได้อย่างเต็มที่ วันหยุดราชการจึงเป็นโอกาสดี ที่ควรเสนอรายการสำหรับเด็ก

3. ต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระ [Content] ของรายการ หมายถึง สาระเนื้อหาของรายการ ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นสำคัญ รวมทั้งรายละเอียดที่น่าสนใจที่ผู้จัดรายการต้องการให้ผู้ฟังได้รับรู้ เข้าใจเกิดความรู้ หรือเกิดความบันเทิงใจ โดยการบรรจุเนื้อหาสาระนั้นไว้ในรายการอย่างมีศิลปะและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการ จัดรายการ และสอดคล้องกับระดับของกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งเนื้อหาสาระ [Content] ดังกล่าวนั้น นั้น เป็นองค์ประกอบ ประการที่สาม ในการจัดทำรายการให้ได้รายการที่ดีมีคุณภาพ โดยในเรื่องของเนื้อหา สาระนี้ สิ่งที่ต้องทราบมีดังต่อไปนี้

ลักษณะของเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาเสนอทางวิทยุกระจายเสียง อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **เนื้อหาสำหรับผู้ฟังทั่วไป** หมายถึง เรื่องราวหรือสาระต่าง ๆ ที่ไม่เฉพาะเจาะจงให้ ผู้ฟังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งฟัง แต่ผู้ฟังทุกกลุ่มสามารถฟังได้ เข้าใจ รู้เรื่อง เนื้อหาบางเรื่องอาจจะอยู่ในความสนใจ ของคนทั่วไป แต่เนื้อหาบางเรื่องก็อาจไม่อยู่ในความสนใจมาก่อน แต่ฟังได้ และบางครั้งเมื่อฟังแล้วอาจเกิด ความสนใจในเรื่องนั้น ๆ ภายหลังก็ได้

เนื้อหาสำหรับผู้ฟังโดยทั่วไปนี้ ที่นิยมทำกันมักเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมวิทยา ประวัติศาสตร์ การเมือง สุขภาพอนามัย การท่องเที่ยว และเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. **เนื้อหาสำหรับผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม** หมายถึง เรื่องราวที่มุ่งเฉพาะกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน เช่น มีอาชีพอย่างเดียวกัน หรือมีวัยใกล้เคียงกัน มี ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือมีสภาพแวดล้อมและความต้องการอย่างเดียวกัน อันได้แก่ ผู้ฟังเป้าหมายที่เป็น เกษตรกร แม่บ้าน คนชรา เด็กเล็ก เด็กวัยรุ่น หรือผู้ที่สนใจทางด้านศาสนา เศรษฐกิจ และการกีฬาเหมือนกัน

ประเภทของเนื้อหา

ประเภทของเนื้อหานี้กว้างขวางมาก ๆ ซึ่งพอจะแบ่งออกพิจารณาได้เป็น 2 ประเภท สำคัญ [สวณิต ยมาภัย , 2526 อ้างใน นภาพรณ์ อัจฉริยะกุล , 2529 : 442] ดังนี้คือ

1. **เนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง** ข้อเท็จจริง คือ เนื้อหาประเภทที่รายงานให้ทราบถึงความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกทางกายภาพ อันอยู่ในวิสัยที่จะพิสูจน์ตรวจสอบได้ ถ้าตรวจสอบดูแล้วไม่เป็นจริง ตามที่รายงานไว้ ข้อเท็จจริงนั้นก็ไม่ถูกต้อง หรือเป็นเท็จ แต่ถ้าตรวจสอบแล้วเป็นจริงตามนั้น ก็เป็นข้อเท็จจริงที่ ถูกต้อง หรือเป็นจริง

ข้อเท็จจริง อาจเกี่ยวข้องกับคน สัตว์ วัตถุ เหตุการณ์ หรืออะไรก็ตามที่อยู่
ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใด ที่ไหน เมื่อใด มีปริมาณ หรือขนาดเท่าใดก็ได้

2. **เนื้อหาที่เป็นข้อคิดเห็น** ข้อคิดเห็น คือ เนื้อหาประเภทที่แสดงถึงปรากฏการณ์ที่
เกิดขึ้นในจิตของผู้ส่งสาร อาจเป็นความรู้สึก ความเชื่อ หรือแนวคิด ที่ผู้ส่งสารมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าสิ่งนั้นจะ
เป็นบุคคล วัตถุ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมใดๆ ก็ตาม ข้อคิดเห็นต่างๆ ที่ผู้ส่งสารแสดงออกมาเป็นสิ่งที่ไม่อยู่ใน
วิสัยที่จะตรวจสอบให้ประจักษ์ว่าเป็นความจริงหรือไม่ อาจกล่าวได้แต่เพียงว่า ข้อคิดเห็นนั้นน่ารับฟัง หรือน่า
ยอมรับหรือไม่ เพียงไร สมเหตุสมผลแค่ไหนเท่านั้น นี่คือข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น

ส่วนประกอบสำคัญของเนื้อหา

เนื้อหาที่นำมาเสนอทางวิทยุกระจายเสียงนั้น มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ

1. **ประเด็นของเนื้อหา** ในการจัดทำรายการให้ได้คุณภาพของรายการที่ดีมากน้อย
เพียงใดนั้น อยู่ที่เนื้อหาของประเด็นนั้นๆ บางรายการมีเฉพาะประเด็นหลัก และบางรายการอาจต้องมีประเด็น
รองเป็นการเสริม หรือขยายให้เกิดรสชาติ เพื่อความเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น ลึกซึ้งขึ้น

การจัดทำรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น ถ้าผู้จัดรายการได้มีโอกาสรู้เรื่อง
เกี่ยวกับกลุ่มผู้ฟังได้มากที่สุดเท่าใด การจัดรายการจะยิ่งทำได้สะดวกมากขึ้นเท่านั้น เพราะการได้รู้จักกลุ่มผู้ฟัง
จะช่วยให้ผู้จัดรายการสามารถรู้แนวของการจัดรายการได้ว่าเนื้อหาอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับผู้ฟังกลุ่มนี้ และ
เนื้อหาอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับผู้ฟังกลุ่มนั้น เพราะผู้ฟังแต่ละกลุ่มย่อมมีความสนใจต่างกัน ถ้าจัดเนื้อหา
ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้ฟังแล้ว จะทำให้ผู้ฟังไม่เบื่อหน่าย และให้ความสนใจในรายการที่เสนอนั้น
ดีกว่าการจัดรายการโดยไม่มีเป้าหมายอะไรเลย ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นมักจะไม่สนใจเรื่องของธรรมะ
เท่ากับรายการเพลง หรือกลุ่มแม่บ้านอาจสนใจในเรื่องการเมืองน้อยกว่าเรื่องเศรษฐกิจในบ้าน ดังนั้นผู้จัดทำ
รายการจะต้องจัดเนื้อหาของรายการให้สอดคล้องกับผู้ฟังดังกล่าว คือ

จัดรายการเพลงสำหรับกลุ่มผู้ฟังวัยรุ่น

จัดรายการธรรมะสำหรับกลุ่มผู้ฟังผู้สูงอายุ

จัดรายการวิจารณ์การเมืองสำหรับกลุ่มผู้ฟังทั่วไปที่สนใจทางการเมือง

จัดรายการเศรษฐกิจในบ้านสำหรับกลุ่มผู้ฟังแม่บ้าน

2. **ความยาก – ง่ายของเนื้อหา** ในการจัดทำรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น
“ความยาก – ง่ายของเนื้อหา” จะมีผลอย่างมากต่อความสนใจของผู้ฟัง ดังนั้นการจัดทำรายการให้มี
ประสิทธิภาพนั้น การพิจารณาเสนอเนื้อหาจำเป็นต้องพิจารณาควบคู่กันไปกับกลุ่มผู้ฟังด้วย ถ้าเป็นกลุ่มผู้ฟังที่
อยู่ในระดับที่มีประสบการณ์สูง มีพื้นฐานการศึกษาดีเป็นส่วนใหญ่ การเสนอเนื้อหายาก กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย
อาจรับได้ แต่ถ้าระดับประสบการณ์ของผู้ฟังต่ำ ผู้ฟังจะหมดความสนใจเลิกฟังรายการโดยเปลี่ยนไปฟังสถานีอื่น
ทันที

โดยปกติแล้วการเสนอเนื้อหาทางวิทยุกระจายเสียงนั้น จึงยึดหลักการเสนอเนื้อหาที่ “ไม่ยาก” หรือถ้ายากก็ทำให้ “ง่าย” เสียก่อน เพื่อให้ผู้ฟังจะได้ฟังได้เข้าใจยิ่งขึ้น

3. ความยาว – สั้นของรายการ เนื้อหาของรายการนั้นจะต้องสอดคล้องกับความยาว – สั้นของรายการด้วย ถ้าผู้จัดรายการ จัดเวลาสำหรับรายการไว้ครั้งละ 15 นาที เช่นนี้ เนื้อหาของรายการจะต้องให้สอดคล้องกันด้วย คือ ต้องมีความยาก – ง่ายให้เหมาะสมกับเวลาที่จัดให้เพียง 15 นาที ความยาก – ง่ายนั้น ต้องสอดคล้องกับระดับของกลุ่มผู้ฟัง ประเด็นของเรื่องก็ควรมีเฉพาะประเด็นหลักที่สำคัญ ให้ผู้ฟังได้เข้าใจภายในเวลา 15 นาที แต่ถ้ามีเวลาในการเสนอรายการนาน เช่น 30 นาที เนื้อหานั้นก็นำมาขยายได้ ประเด็นอาจมีประเด็นเพิ่มมากขึ้นได้ดังนี้ เป็นต้น ดังนั้นการจัดทำรายการให้มีประสิทธิภาพ นอกจากจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาของรายการแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงเวลาในการนำเสนอรายการควบคู่กันไปด้วย

4. ต้องคำนึงถึงวิธีการนำเสนอรายการ

การจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียงให้มีประสิทธิภาพเป็นที่สนใจของผู้ฟังและสามารถจะตรึงผู้ฟังไว้ได้นานที่สุดนั้น นอกจากจะอยู่ที่การนำเสนอเนื้อหาสาระของรายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังต่างๆ แล้ว ยังต้องคำนึงถึงศิลปะหรือเทคนิควิธีการนำเสนอรายการ [Technique of Program Presentation] ให้เหมาะสมอีกด้วย ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบประการสุดท้ายที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำรายการให้ได้รายการที่ดีมีคุณภาพ

การปรุงอาหารของแม่ครัวจะอร่อยมีรสชาติชวนรับประทานเพียงใด อยู่ที่ฝีมือของแม่ครัวที่มีศิลปะชั้นเชิงในการปรุงอาหารได้ถูกปากผู้รับประทาน ทำให้รับประทานได้อย่างเอร็ดอร่อยจนหมดจาน และเรียกร่องอยากจะรับประทานอีก ถ้าผู้รับประทานมีความรู้สึกเช่นนั้น แม่ครัวผู้นั้นก็จะได้ชื่อว่าเป็นแม่ครัวที่มีฝีมือและประสบความสำเร็จในอาชีพอย่างแท้จริง ชนิด กิติ การจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงก็ย่อมต้องคำนึงถึงวิธีการเสนอรายการฉันนั้น ทั้งนี้เพราะวิธีการนำเสนอรายการก็คือศิลปะอย่างหนึ่งที่จะเชิญชวนผู้ฟังให้ตั้งใจฟังรายการด้วยความพอใจ และเรียกร่องอยากจะได้ฟังต่อไปอีกเช่นกัน ถ้าสถานีใดจัดรายการแล้วได้รับคำบอกกล่าวว่า รายการนั้นดี น่าสนใจ – น่าติดตามฟัง แสดงว่ารายการนั้นมีความดีผสมกลมกลืนกันทั้งด้านเนื้อหา และวิธีการนำเสนอรายการ แต่ถ้ารายการใดผู้ฟัง ฟังแล้วเกิดความเบื่อหน่าย ไม่อยากฟังอีก สิ่งแรกที่ฟังสังวร คือ วิธีการนำเสนอรายการที่ไม่มีประสิทธิภาพสามารถดึงดูดผู้ฟังไว้ได้ อาจจะเป็นเพราะใช้วิธีการนำเสนอรายการที่ไม่เหมาะสมกับเนื้อหา หรือองค์ประกอบในการเสนอรายการไม่ดีพอก็ได้ ทั้งๆที่เนื้อหาของรายการนั้นอาจจะดี มีประเด็นน่าสนใจ แต่วิธีการนำเสนอไม่ดี ไม่สอดคล้อง ไม่น่าสนใจ ก็ทำให้รายการนั้นไม่เป็นที่ประทับใจน่าเบื่อหน่าย ดังนั้นในการนำเสนอรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ ในการนำเสนอรายการ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของวิธีการนำเสนอรายการ

วิธีการนำเสนอรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงนอกจากจะต้องรู้จักกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายและเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ในการนำเสนอรายการให้สอดคล้องเหมาะสมกัน ดังนี้คือ

1. **เสนอรูปแบบของรายการให้สอดคล้องกับเนื้อหา** เนื้อหาของแต่ละรายการนั้น ผู้จัดทำรายการสามารถนำมาผลิตรายการได้หลายรูปแบบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ต้องให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ซึ่งเนื้อหาและประเด็นของรายการเรื่องเดียวกัน อาจนำวิธีการ การนำเสนอรายการด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันได้ ตามเงื่อนไขเวลาที่จัดไว้อย่างเหมาะสม และทุกรูปแบบที่นำเสนอเป็นการให้ความรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตรายการจะพิจารณาว่าเนื้อหาใดสมควรจะนำเสนอรายการในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสมที่สุด และได้รรถรสดีที่สุด เหมาะกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มใดมากที่สุด

2. **เวลาในการนำเสนอรายการ** การนำเสนอรายการให้เหมาะสมกับเวลาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งหลักการว่า “ถ้าเนื้อหามากแต่มีเวลาน้อย จงอย่ารวบรัดเนื้อหาหรือตัดทอนออกจนขาดความสำคัญ และขาดรายละเอียดบางประการของรายการไป ทำให้ขาดความเข้มข้น และในทำนองเดียวกันถ้ามีเนื้อหาน้อยแต่มีเวลาจัดไว้มาก ก็จงอย่าพยายามยืดหรือขยายเนื้อหาเสียจนยืดขาดหมดรสชาติขาดความกระชับ ดังที่มีคำกล่าวไว้ว่า มีแต่น้ำท่วมทุ่ง”

โดยที่วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่ผู้ฟังต้องใช้หูฟังเพียงอย่างเดียว และคนเรามีสมาธิในการฟังที่จำกัด ต่างเพศ ต่างวัย ต่างประสบการณ์กัน ก็มีสมาธิในการฟังที่ต่างกันออกไปด้วย ดังนั้นถ้าจะเสนอรายการอะไรที่รวบรัดและรวดเร็วเกินไป ผู้ฟังอาจจับความไม่ทัน ฟังแล้วไม่เข้าใจ รายการนั้นจะไม่เกิดประโยชน์และขาดความน่าสนใจ ในทำนองเดียวกันถ้ารายการใดที่เสนอรายการอืดอาด ล่าช้านานเกินไป ผู้ฟังก็จะเบื่อหน่ายไม่อยากฟัง เนื่องจากคนเรามีสมาธิในการรับฟังอะไรได้ไม่นานนัก โดยเฉพาะเด็กจะมีสมาธิในการฟังที่จำกัดมาก ดังนั้นรายการเด็กจึงไม่ควรจัดเวลารายการไว้นานมากเกินไป รูปแบบของรายการก็ต้องเสนอในรูปแบบที่ตื่นเต้นเร้าความสนใจให้มากเป็นพิเศษด้วย

3. **มีความหลากหลายและเอกภาพในรายการ** วิธีการนำเสนอรายการที่ดี ควรจะมีทั้งความหลากหลาย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือเอกภาพอยู่ในรายการเดียวกัน

“ความหลากหลาย” และ “เอกภาพ” คำสองคำนี้เป็นคำที่มีความหมายตรงกันข้าม จึงนับเป็นการยากที่จะนำสิ่งที่มีความแตกต่างในทางตรงข้ามกันนี้ มารวมไว้ในรายการเดียวกันอย่างกลมกลืน

ความสำคัญของ “ความหลากหลาย” รายการทางวิทยุกระจายเสียงเป็นรายการที่ผู้ฟังใช้หูฟัง เป็นธรรมชาติของคนเราอยู่ประการหนึ่งว่า ถ้าคนเราได้ฟังอะไรอย่างเดียวกันนาน ๆ เช่น ฟังเสียงอยู่เพียงเสียงเดียว ฟังรูปแบบรายการรูปแบบเดียว หรือระดับเสียงทำนองเดียวกันตลอด [Monotone] หรืออะไรก็ตามที่เป็นอย่างเดียวกัน ผู้ฟังจะรู้สึกเบื่อหน่ายจำไม่นำฟัง ดังนั้นการเร้าใจดึงดูดความสนใจ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการที่มีความหลากหลายต่าง ๆ กัน มาไว้ในรายการเดียว เพื่อเปลี่ยนอารมณ์ผู้ฟัง หรือเร้าและกระตุ้นความสนใจไม่ให้น่าเบื่อ เช่น ความหลากหลายในเสียง สีลาและรูปแบบ เป็นต้น

ความสำคัญของ “เอกภาพ” เอกภาพ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ของวิธีการนำเสนอรายการนี้ หมายถึง การเสนอรายการโดยยึดเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นหลัก หรือเป็นแกนของรายการ เช่น การเสนอรายการเพลง ถ้าจะเสนอรายการเพลงที่มีทั้งเพลงลูกกรุง ลูกทุ่ง ไลท์มิวสิก ป๊อป มิวสิก และคลาสสิก ในรายการเดียวกันนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรจัด เพราะการเสนอรายการในลักษณะนี้จะมีแต่ความหลากหลาย แต่ขาดแกนของรายการหรือขาดเอกภาพโดยเด็ดขาด ถ้าเสนอรายการเพลงในลักษณะเช่นนี้จะทำให้จืดกลุ่มผู้ฟัง

ไม่ได้เลย เพราะกลุ่มผู้ฟังเป้าหมายจะกระจัดกระจายมาก ย่อมไม่มีผู้ฟังกลุ่มใดที่ชอบฟังเพลงทั้งลูกกรุง ลูกทุ่ง โลโก้ป๊อป และเพลงคลาสสิก ในเวลาเดียวกัน เพราะมีอรรถรสของเพลงแตกต่างกัน

ความหลากหลายและเอกภาพในการนำเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้นย่อมทำได้ทุกรายการ แต่รายการใดจะมีมากน้อยเท่าใดนั้นไม่มีข้อกำหนด หรือกฎเกณฑ์ตายตัวกำกับไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศิลปะในการจัดเสนอรายการของแต่ละคนที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมเป็นสำคัญและหลักในการนำเสนอรายการ โดยยึดความหลากหลายและเอกภาพดังกล่าวนี้ นำมาเป็นหลักในการจัดตารางเวลารายการออกอากาศด้วย เพราะในวันหนึ่ง ๆ สถานีวิทยุกระจายเสียงแต่ละสถานีออกอากาศรายการติดต่อกันวันละหลายชั่วโมง การจัดรายการเพื่อออกอากาศแต่ละวันจึงจะต้องให้มีความหลากหลายและเอกภาพด้วยเช่นกัน

รองศาสตราจารย์ วอลโด แอ็บบอท [Waldo Abbot อ้างใน นภาพรณี รัชชริยะกุล , 2529 : 449] แห่งมหาวิทยาลัยมิชิแกน ซึ่งเป็นผู้จัดการสถานีวิทยุกระจายเสียง WUOM และ WFUM สหรัฐอเมริกา และ ริชาร์ด แอล ไรเดอร์ [Richard L. Rider] แห่งมหาวิทยาลัยอินเดียนา ซึ่งเป็นที่ปรึกษาและผู้ช่วยผู้จัดการสถานีวิทยุโทรทัศน์ WILL – TV ได้กล่าวไว้ว่า

“ ในการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น ปัญหาที่สำคัญ คือ การ “จับ” ผู้ฟังไว้ให้อยู่กับสถานี โดยต้องหาวิธีที่จะสร้างความสนใจไว้ให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะสถานีที่จำเป็นต้องหารายได้เลี้ยงตัวเอง ยิ่งจำเป็นต้องหาวิธีจัดรายการที่จะเรียกร้องให้ผู้ฟัง ติดตามรายการของสถานีตนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะนั่นหมายถึงผู้อุปถัมภ์รายการ จะได้นำสินค้ามาโฆษณาทางสถานีเป็นการทำรายได้ให้แก่สถานีได้ในอัตราที่สูง ดังนั้นเพื่อ “ดึง” ผู้ฟังให้หมุ่นมา “ตรึง” อยู่กับสถานีได้มากเท่าไรก็จะทำให้สถานีประสบความสำเร็จได้มากเท่านั้น ”

หลักในการจัดรายการ

หลักในการจัดรายการในช่วงเวลาต่าง ๆ มีดังนี้

1. **การจัดรายการประจำภาคเช้า** ช่วงเวลา 6.00 น. – 9.00 น. เป็นช่วงเวลาถือว่าผู้ฟังมีกิจกรรมอย่างอื่นทำกันมาก เช่น หัวหน้าครอบครัวอยู่ในระยะที่จะต้องออกไปทำงาน เด็กก็ต้องไปโรงเรียน แม่บ้านก็เตรียมอาหารเช้า จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะฟังวิทยุอย่างเต็มที่ หรือตั้งใจมานั่งฟังวิทยุแทบไม่ได้เลย ดังนั้น การนำเสนอรายการในช่วงนี้จึงควรเป็นรายการที่สนุกสนาน ร่าเริง เพื่อเป็นการเริ่มวันใหม่ให้มีชีวิตชีวารายการที่นำเสนอไม่ต้องใช้สมาธิในการฟังมากนัก การพูดประกาศ หรือชี้แจงอะไรก็ควรทำอย่างสั้นๆ กระชับ แม้แต่การเลือกเพลงก็ควรใช้เพลงที่เป็นที่นิยมในขณะนั้น ที่ “ติดหู” ผู้ฟังอยู่แล้ว ไม่ควรนำเสนอรายการที่ใช้คำพูดมาก ๆ เพราะการพูดอะไรในระยะเวลาที่ไม่ได้สร้างความสนใจให้ผู้ฟังมีเวลาฟังได้มากนัก เนื่องจากต้องใช้สมาธิกับกิจกรรมอย่างอื่นอยู่ เช่น รับประทานอาหารเช้าบ้าง แต่งตัวบ้าง หรือเตรียมตัวเพื่อออกจากบ้านบ้าง ดังนั้นหากจะต้องมีรายการที่พูดก็ควรพูดอย่างสั้นๆ และควรจบในตอนเดียว พูดด้วยลีลาที่เร้าอารมณ์ให้น่าฟัง รายการในช่วงนี้จึงมักนิยมจัดรายการช่วงสั้น ๆ ประมาณ 15 นาที และส่วนใหญ่มักเป็นรายการข่าว เพราะช่วงนี้เป็นช่วงของเช้าวันใหม่ ซึ่งเมื่อคนเราตื่นขึ้นมาก็อยากจะรู้ว่าวันนี้ใครเขาทำอะไรกันบ้าง หรือมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ถ้าเป็นรายการบันเทิงก็มักจัดเป็นรายการเพลงที่กำลังเป็นที่นิยม และดีดิสค์ จ๊อกก็พูดเก่งๆ และว่า

กลอนสด [ad - lib] อย่างแคล่วคล่องมีสาระเชิงสนุกสนาน ไม่ใช่มีเก๋ตีความรู้เชิงวิชาการให้ต้องใช้ความคิดหนักสมอง

สำหรับผู้ฟังที่เป็นชาวชนบท เกษตรกร ชาวนา มักสนใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และที่ขาดไม่ได้ก็คือ การพยากรณ์อากาศ และการบอกเวลาเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้ฟังจะได้รู้เวลาจะทำอะไรได้ตามเวลา เช่น ไม่ไปทำงานสาย ไม่ไปโรงเรียนช้า

ช่วงที่สองคือ 9.00 น. – 12.00 น. กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายส่วนใหญ่ คือ แม่บ้าน แม่บ้านจะอยู่บ้าน ทำงานบ้านและฟังรายการวิทยุ ซึ่งรายการที่แม่บ้านสนใจ มักจะเป็นรายการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของผู้หญิงและเรื่องในชีวิตประจำวัน เช่น การจ่ายของ การประกอบอาหาร สุขภาพอนามัย การเลี้ยงดูบุตร การจัดบ้าน และมักชอบฟังรายการบันเทิงประเภทละครวิทยุ หรือเพลงเบาๆ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่แม่บ้านมีเวลามาก การฟังอะไรไม่จำเป็นต้องรีบร้อน วิทยุกระจายเสียงเปรียบเสมือนเพื่อนที่ทำให้ไม่รู้สึกละแสบ้าง ฉะนั้นรายการต่างๆ ที่นำเสนอในช่วงนี้จะทำเป็น รายการที่มีการพูดคุย เช่น การสนทนา อภิปราย หรือข่าวเบาๆ เป็นระยะเวลานานกว่าปกติก็ยอมทำได้ เพราะแม่บ้านจะฟังไปเพลินๆ ได้ทั้งความรู้และความบันเทิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีที่มีการโฆษณาสินค้ามักจะเสนอสินค้าต่างๆ อย่างได้ผลในช่วงนี้ เพราะแม่บ้านจะให้ความสนใจเป็นอย่างดี

2. การจัดรายการประจำภาคบ่าย การกระจายเสียงรายการในภาคบ่ายนี้ อาจแตกต่างจากช่วงเวลาอื่นอยู่บ้าง ช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่มักเป็นรายการข่าวภาคบ่าย ผู้ฟังในชนบทมักสนใจข่าว ความแปรปรวนของดินฟ้าอากาศที่อาจเกิดขึ้น ข่าวการตลาด สภาพการเพาะปลูก และข่าวที่น่าสนใจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรืออาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย

ช่วงเวลาระหว่าง 12.00 น. – 15.00 น. เป็นเวลาที่ผู้ฟังส่วนใหญ่มีความรู้สึก “ว่าง” มากขึ้นกว่าช่วงก่อนเที่ยง ฉะนั้นการนำเสนอรายการความรู้ที่หนักหน่วงในช่วงนี้ก็อาจทำได้ เช่น รายการประเภทสารคดี สนทนา อภิปราย ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางกฎหมาย การบ้าน การเมือง การศาสนา หรือรายการที่มุ่งให้ความรู้อื่นๆ ที่ไม่ใช่เรื่องภายในบ้าน เช่น ที่เสนอในช่วงเวลาก่อนเที่ยง อย่างไรก็ตามรายการที่ให้ความบันเทิงประเภทละครวิทยุก็ยังเป็นที่นิยมฟังกันอย่างมากในช่วงเวลานี้เช่นกัน

ในช่วงเวลาบ่ายแก่ๆ ก่อนเย็น ช่วงนี้มักจะมุ่งมาที่กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายกลุ่มเด็ก เพราะเป็นเวลาของเด็กกลับจากโรงเรียนถึงบ้าน รายการช่วงนี้จึงมักเป็นรายการเพื่อเด็ก การโฆษณา สินค้าต่างๆ จะไม่เสนอมากนักในช่วงนี้ และเป็นหลักการโดยทั่วไปว่า การโฆษณาสินค้าจะมีในช่วงกลางวันมากกว่าช่วงเย็น

อนึ่งสำหรับกลุ่มผู้ฟังในช่วงเวลากลางวันนั้น กลุ่มผู้ฟัง ไม่ได้มีเฉพาะผู้หญิงและเยาวชนเท่านั้น แต่มีแนวโน้มว่าคนงานชายที่ทำงานตามร้านค้า โรงงาน ก็มักนิยมฟังรายการวิทยุกันมาก ดังนั้นการจัดรายการในช่วงนี้จึงจำเป็นต้องทำให้มีความหลากหลายในแง่ของการนำเสนอรายการด้วย เพื่อจะได้เข้าถึงผู้ฟังได้หลายประเภท รายการข่าวกีฬา และการกีฬาประเภทต่างๆ จึงมักนิยมเสนอในช่วงนี้ด้วย เพราะเป็นรายการที่กลุ่มของผู้ฟังที่เป็นชายให้ความสนใจ

3. การจัดรายการประจำภาคค่ำ ในช่วงเวลานี้ส่วนใหญ่มักเสนอรายการข่าว รายการกีฬาและเพลงยามเย็น กลุ่มผู้ฟังจะขยายกว้างขึ้น ทั้งกลุ่มผู้ฟังในเมืองและกลุ่มผู้ฟังในชนบท การจัดทำรายการจึงมุ่งที่กลุ่มผู้ฟังทั่วไป มากกว่าผู้ฟังเฉพาะกลุ่มเช่นในช่วงบ่าย และช่วงนี้จะเป็นช่วงที่มีการแข่งขันการนำเสนอรายการให้เป็นที่ประทับใจของผู้ฟังกันอย่างแข็งขันที่สุด ผู้จัดรายการจะต้องใช้ความพยายามในการ “จับความสนใจ” ของผู้ฟังไว้ให้ได้มากที่สุด ยิ่งเป็นผู้ฟังกลุ่มใหญ่เท่าใด การกระจัดกระจายความสนใจของผู้ฟังก็ยิ่งมีมากเท่านั้น ดังนั้นบางสถานีจึงมุ่งเบนหาผู้ฟังเฉพาะกลุ่มให้ได้ เช่น กลุ่มผู้ฟังที่ชอบฟังเพลงบางประเภท กลุ่มผู้ฟังชายที่ชอบรายการประเภทกีฬา หรือประเภทวิจารณ์ข่าว วิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ เป็นต้น

การจัดรายการประจำภาคค่ำนี้ นอกจากจะต้องคำนึงถึงวิธีการนำเสนอของรายการ โดยพยายามคิดทำรายการที่แปลกแหวกแนวเพื่อแข่งขันกันชิงจับผู้ฟังวิทยุกระจายเสียงให้ได้มากที่สุดแล้ว ยังต้องคิดแข่งขันกับรายการวิทยุโทรทัศน์ที่เป็นที่นิยมแพร่หลายด้วย ดังนั้นการจัด รายการในช่วงนี้จึงเป็นงานที่ต้องอาศัยการพิจารณาอย่างหนัก เพื่อให้การกระจายเสียงเกิดประโยชน์ไม่สูญเปล่า

อย่างไรก็ตาม การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจะทำให้เป็นที่ประทับใจผู้ฟังไม่ได้ หากผู้จัดทำรายการไม่มีหลักการและข้อมูลที่ดีพอมาประกอบในการพิจารณา ดังนั้นก่อนจัดทำรายการทางสถานีจึงมักมีการสำรวจข้อมูล เพื่อให้ได้สิ่งที่จะเป็นพื้นฐานในการพิจารณาเป้าหมายวัตถุประสงค์ของการจัดทำรายการในแต่ละภาค [ช่วงเวลา] ให้มากที่สุดก่อน การจัดรายการในลักษณะใดก็ตาม กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายจะเป็นตัวหลักที่สำคัญยิ่ง สภาพแวดล้อมต่างๆกัน กลุ่มผู้ฟังเป้าหมายก็ต่างกันไปด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

[Opinion Content]

ความคิดเห็น [Opinion] คือการแสดงออกเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่มีการถกเถียงกัน หรืออย่างน้อยที่สุดก็คือ ทศนะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาของผู้เรียบเรียงซึ่งมีอยู่ขณะนั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความคิดเห็นนั้นเป็นการแสดงออกของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องราวอันเป็นปัญหา หรือมีที่ท่าว่าจะปัญหาให้ต้องได้เถียงกันมากกว่าเรื่องราวที่ไม่เป็นปัญหา หรือเรื่องราวที่เห็นว่าเป็นจริง เรื่องที่ได้พิสูจน์แล้ว หรือเรื่องซึ่งเชื่อกันโดยทั่วไปว่าเป็นความจริง ดังนั้นสาธารณมติ หรือความเห็นของ สาธารณชน จึงต่างจากความเห็นส่วนตัวตรงที่ว่า ผู้จะได้รับผลกระทบจากประเด็นปัญหาจะมีจำนวนมากน้อยเพียงใดเป็นสำคัญ ซึ่งเราต้องเข้าใจว่า ความคิดเห็น [opinion] ที่บุคคลแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม หรือการตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใด มิใช่สูตรสำเร็จที่เกิดขึ้นมาในเวลาอันสั้น หรือเพียงชั่วครู่ชั่วยามเท่านั้น แต่ความคิดเห็นเป็นสิ่งที่มีการพัฒนาตลอดเวลาอันยาวนานภายใต้ปัจจัยแวดล้อมข้อจำกัด และรูปแบบที่สามารถมองเห็นได้มากมายหลายอย่างด้วยกัน

โดยปกติแล้ว นักวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ มักจะให้ความสนใจเกี่ยวกับความเห็นของบุคคลในแง่มุมที่แตกต่างกันไป มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี รวมทั้งให้ความสนใจข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในประชาคม ตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพของตนเอง ในเวลาเดียวกันบุคคลแต่ละคนต่างมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมที่อยู่ห่างออกไปจากตัวเอง ความคิดเห็นที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องใดก็ตาม อาจเป็นได้ทั้งความเห็นพ้องต้องกัน หรือเป็นความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันก็ได้ นักวิทยาศาสตร์ทางสังคมตระหนักดีว่า คนส่วนมากจะเห็นพ้องกับผู้อื่นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แทบทุกเรื่อง [Bernard C. Hennessey อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 51]

แต่ไม่ว่าความคิดเห็นของบุคคลแต่ละคนในสังคมจะมีลักษณะขัดแย้งหรือสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใดก็ตาม สิ่งที่น่าพอใจและเป็นความจริงที่สุดคือ ความคิดเห็นส่วนมากหาใช่เกิดจากความพยายามใช้เหตุผลหรือความพอใจของตนเองโดยตรง ส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่บุคคลกระทำลงไปก็ดี สิ่งที่เราเรียนรู้ก็ดี หรือสิ่งที่บุคคลมีความเชื่อก็คือ จะถูกกำหนดขึ้นมาจากเงื่อนไขหลายอย่างหลายประการที่มีอิทธิพล ซึ่งบุคคลแต่ละคนแทบไม่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขเหล่านั้นได้เลย

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า บุคคลแต่ละคนอาจมีความเห็นที่ขัดแย้งหรือสอดคล้องกัน ทำนองเดียวกันกับสังคมอันประกอบด้วยบุคคลแต่ละคน ซึ่งต่างคนต่างมีทรรศนะแตกต่างกันออกไป กล่าวอีกนัยหนึ่งในสังคมมนุษย์ จะมีอิทธิพลและอำนาจบางอย่างที่สามารถสร้างความเห็นของมนุษย์ให้สอดคล้องกันได้อย่างมากมาย รวมทั้งแบ่งความคิดเห็นออกไปตามกลุ่มวัฒนธรรม ตลอดจนสร้างรูปแบบความคิดเห็นทุกอย่าง และเฉพาะอย่าง ขึ้นภายในตัวบุคคลแต่ละคนด้วย [ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 51 – 52]

ในเรื่องเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้สรุปความหมายและคำนิยามไว้แตกต่างกัน ซึ่งได้ยกมาเป็นพอสังเขป ดังนี้

กู๊ด [Good] [อ้างใน สินี จงจรียาธรรม , 2543 : 19] ได้ให้คำนิยามว่า ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าถูกต้องหรือไม่

โกลซาล์ [Kolasa] [อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 19] ได้ให้ความหมายของ ความคิดเห็นไว้ว่า ความเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคล ในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมิน [evaluation] สิ่งหนึ่งสิ่งใด จากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือความเห็นเป็นการสนองตอบต่อสิ่งเร้าที่ต้องถูกจำกัด แต่เป็นสิ่งเร้าที่ได้รับอิทธิพลมาจากความโน้มเอียง

J. Dewey [อ้างใน เสถียร เขยประทับ , ม.ป.ป. : 64 – 65] ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากการรับรู้ปัญหาหรือเหตุการณ์ และความคิดเห็นที่เกิดขึ้นนี้เกี่ยวข้องกับสาธารณชนนอกเหนือไปจากบุคคลไม่กี่คนที่อาจได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหาหรือเหตุการณ์

ความคิดเห็น [Opinion] เป็นเรื่องที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อ เกี่ยวกับโลกรอบตัวเราความคิดเห็นอาจเกี่ยวข้องกับความเชื่อที่เกี่ยวกับปัญหา เหตุการณ์ หรือบุคคลอื่นที่เรารับรู้ ความเชื่อของเรา คือ ข้อสันนิษฐานของเราเกี่ยวกับอะไรคือความจริง อะไรคือสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบางแง่มุมของสิ่งแวดล้อมของเรา ความคิดเห็นที่เราสร้างขึ้นนั้นอาจพิจารณาได้ในหลายมิติด้วยกัน เช่น

- ทิศทาง [Direction] คือ ความรู้สึกที่ชอบ หรือไม่ชอบบางสิ่งบางอย่างของเรา
- ระดับ [Degree] คือ การที่เรารู้สึกชอบ หรือไม่ชอบมากน้อยแค่ไหน ซึ่งอาจมีตั้งแต่ชอบเล็กน้อย ถึงชอบมากที่สุด
- ความเข้มข้น [Intensity] หรือความลึกซึ้งของความรู้สึก [Depth of Feeling] อาทิเช่น ความเข้มข้น หรือความลึกซึ้งของความคิดเห็นเกี่ยวกับนมสตัยี่ห้อหนึ่ง คงแตกต่างจากความเข้มข้น หรือความลึกซึ้งของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาทางศาสนา
- ความสำคัญ [Salience] คือ การที่สิ่งของ หรือปัญหาที่เรามีความคิดเห็นนั้น มีความสำคัญ หรือความเด่นในจิตใจ และในชีวิต [Minds and Lives] ของเรา

บางครั้ง ความคิดเห็นดังกล่าว มีช่วงอายุสั้น ๆ มีลักษณะ “ชั่วคราว” เกิดขึ้นและตายไปตามสิ่งที่เราคิดหรือเห็น แต่บางกรณี ความคิดเห็นค่อนข้างมีเสถียรภาพ [Stable] ได้เช่นกัน

Foster [1952 : 119] กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากมูลเหตุ 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ [Experiences] ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หรือหมู่คณะใน เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ความคิดเห็นที่คุ้นเคย อาจถือได้ว่าเป็นประสบการณ์ตรง [Direct experience] และถ้าเป็นการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น หรือได้อ่านจากหนังสือ โดยที่ไม่ได้พบเห็นจากของจริงนั้นถือว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม

2. ระบบค่านิยม และการตัดสินค่านิยม [Value system and judgement] เนื่องจาก กลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยมและการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน แต่ละคนจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเกี่ยวข้องกันแตกต่างกัน

Maier [1995 : 52] กล่าวว่า ความคิดเห็น [Opinion] เป็นการแสดงออกของทัศนคติส่วนหนึ่ง และเป็นการแปลความหมายของข้อเท็จจริงอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งการแปลความหมายย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น

Margan และ King [1971 : 750] กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ การยอมรับคำพูด [Statement] ที่เกิดขึ้นโดยทัศนคติ

Renner [1954 : 6 – 7] กล่าวว่า ความคิดเห็นเกิดจากความรู้อุณหภูมิ การที่จะมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้อุณหภูมิในทางที่ดี ชอบ ยอมรับ เห็นด้วย ความรู้อุณหภูมิในลักษณะเป็นกลางเฉย ๆ ไม่มีความคิดเห็น ความรู้อุณหภูมิในทางที่ไม่ดี เช่น ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

เอ็งเกล และสเนลโกรฟ [Engle และ Snellgrove อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2514 : 19] ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกทางด้านเจตคติที่ออกมาเป็นคำพูด เป็นการสรุปโดยลงความเห็นโดยอาศัยพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิม

นอกจากนี้ก็ยังมึนนักวิชาการท่านอื่น ๆ อีกหลายท่านที่ให้ความเห็นไว้ อาทิเช่น

ทวี เจริญ [2520 : 4] กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง และทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือสถานการณ์ เป็นต้น ความคิดเห็นอาจจะเป็นไปในทางเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งนั้นก็ได้

เพ็ญประภา สุวรรณ [2520 : 3] กล่าวว่า ความคิดเห็นถือได้ว่าเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่ง แต่การแสดงออกทางความคิดเห็นนั้น มักจะมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และเป็นส่วนหนึ่งซึ่งพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

เรืองวิทย์ แสงวัฒนา [อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 19] กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ [2522 : 94] กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นสภาพจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยที่ไม่ได้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาเป็นที่ปรากฏต่อบุคคลและสาธารณะ

สภาสตรีแห่งชาติ [2520 : 48] กล่าวว่า เราไม่สามารถแยกทัศนคติและความคิดเห็นออกจากกัน ได้ เพราะทัศนคติและความคิดเห็นนั้น มีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่ลักษณะของความคิดเห็นไม่ลึกซึ้งเหมือน ทัศนคติ

ส่วนแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นอีกอย่างหนึ่งที่จะกล่าวถึงคือ แนวความคิด เกี่ยวกับสาธารณมติ หรือมติมหาชน [Public opinion] ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้ ดังเช่น จำเรียง ภา วิจิตร [อ้างใน สินี จงจริยธรรม , 2534 : 19] ได้กล่าวว่าสาธารณมติ หรือมติมหาชน หมายถึง ทัศนคติ ความรู้สึก และความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆ เฉพาะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความสนใจหรือปัญหา ประเด็นใดประเด็นหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง สาธารณมติประเด็นใดๆก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องเป็นมติ หรือความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมดในประเทศ เป็นความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจาก สิ่งที่ยังตกลงกันไม่ได้จำเป็นต้องมีการถกเถียงหาเหตุผลมาอภิปรายกัน ให้เห็นทั้งข้อดี และข้อเสีย จนในที่สุดเกิดการตัดสินใจร่วมกันเป็นมติออกมา คุณภาพของมติมหาชน หรือสาธารณมติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประเด็น ดังนี้ คือ

1. การอภิปรายของสาธารณชน ซึ่งต้องมีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพ และสามารถ เปลี่ยนมติไปในทิศทางหนึ่งทิศทางใดได้
2. มีข่าวสารและข้อมูลที่เพียงพอ
3. มีเสรีภาพในการคิด และการแสดงออก
4. คุณภาพของภาวะความเป็นผู้นำที่ดี เพราะความคิดเห็นของผู้นำ และ ผู้เชี่ยวชาญจะมีอิทธิพลต่อสาธารณมติ
5. กลุ่มกดดันจะแสวงหาผลประโยชน์ หรือข้อได้เปรียบจากความสนับสนุนของผู้มีอำนาจใน สังคม

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อสาธารณมติ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ประการ อาทิ เช่น

1. **ภูมิหลังทางสังคม [Social background]** กลุ่มคนที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยทั่ว ๆ ไป ย่อมมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปด้วย เช่น ความคิดเห็นระหว่างผู้สูงอายุกับผู้เยาว์ ระหว่างชาวชนบทกับ ชาวเมือง และระหว่างผู้ที่มีรายได้ต่ำกับผู้ที่มีรายได้สูง
2. **กลุ่มอ้างอิง [Reference groups]** โดยปกติจะคบหาสมาคมกัน หรือกระทำสิ่งใดให้แก่ ผู้ใดนั้น ความคิดที่มักจะคำนึงก็คือ มีอะไร่วมกันได้หรืออ้างอิงกันได้ เช่น มีอาชีพแบบเดียวกัน เป็นสมาชิก สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเดียวกัน แต่ละคนย่อมกำหนด หรือระบุกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิก หรือเป็นกลุ่มที่ตนเองมี ความรู้สึกว่าตนเองอยู่ในกลุ่มและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ กลุ่มดังกล่าวมีอิทธิพลต่อสาธารณมติ
3. **กลุ่มกระตือรือร้น และกลุ่มเฉื่อยชา [Active and passive groups]** ผู้ที่สนใจและมี ความเกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่งย่อมมีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษ และก่อให้เกิดเป็นกลุ่มผลประโยชน์ ได้ในที่สุด และสามารถมีอิทธิพลต่อสาธารณมติ โดยเฉพาะการจูงใจให้คนเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ในประเด็น ต่าง ๆ ได้ ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มเฉื่อยชาที่ไม่มีบทบาทอะไรนักต่อสาธารณมติ

จากคำนิยาม และแนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าความคิดเห็นก็คือ ความรู้สึก ความเชื่อ และความนึกคิด ที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง แล้วแสดงออกมาโดยการพูด การเขียน และการแสดงออกนั้นจะขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางสังคม ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้น ซึ่งบุคคลนั้นอาจไม่เห็นด้วยก็ได้

การศึกษาที่มาของความคิดเห็น

เพื่อที่จะให้ทราบว่า ความคิดเห็นของบุคคลเกิดขึ้นมาได้อย่างไร จึงได้ขอนำเสนอทฤษฎี ต่าง ๆ [Bernard C. Hennessey อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 52 – 55] และแบบจำลองของการศึกษาที่มาของความคิดเห็น ของนักวิชาการ ไว้ดังนี้

1. **ทฤษฎีของการใช้เหตุผล [Rationalist]** ทฤษฎีการใช้เหตุผลของมนุษย์ เป็นทฤษฎีเก่าแก่ อันเป็นที่ยอมรับกันมาตั้งแต่ยุคของเพลโต และนักปรัชญาตะวันตก หัวใจของทฤษฎีนี้ก็คือว่า เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่รู้จักใช้ความคิด ดังนั้นเหตุผลจึงเป็นตัวกำหนดความคิดเห็นต่าง ๆ ของมนุษย์ และด้วยการใช้เหตุผลนี้เอง ทำให้คนเราสามารถสร้างได้ทั้งข้อเท็จจริง [fact] และความเห็นพร้อมกันไปในเวลาเดียวกัน

ความคิดเห็นต่าง ๆ สามารถพิจารณาได้จากข้อเท็จจริง [คือ จากสิ่งที่ป็นจริงทางกายภาพ] และจากกฎ [Laws] ทฤษฎีนี้ถือว่าการที่คนเรามีความคิดเห็นต่าง ๆ กันนั้น เพราะว่าคนเราต่างเข้าใจข้อเท็จ และกฎต่าง ๆ ไม่เท่าเทียมกัน ถ้าคนเรามีความเข้าใจกฎต่าง ๆ [หรือข้อเท็จจริงทางกายภาพ] โดยตลอด และปฏิบัติอย่างสอดคล้องกับกฎเหล่านั้น เหตุผลของมนุษย์ก็จะเป็นเครื่องมืออันพิเศษสำหรับองค์การทางสังคมของโลกที่ดีพร้อมทุกอย่าง นักปรัชญาทางการเมืองที่สำคัญในศตวรรษที่ 18 ได้แก่ รูสโซ [Jean Jacques Rousseau] และเดสคาต [Rene' Descartes] ต่างมีความเชื่อในการใช้เหตุผลของมนุษย์ ความคิดของนักปรัชญาทางการเมืองที่กล่าวถึงนับว่ามีอิทธิพลต่อแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิตามธรรมชาติ ตลอดจนการใช้เหตุผลของมนุษย์เพื่อเป็นทางนำไปสู่ความจริงทั้งสิ้น

2. **ทฤษฎีทางจิต [Psychologists]** เป็นทฤษฎีที่ให้การวิเคราะห์ว่า “ความเห็น” ของมนุษย์เป็นผลมาจากความรู้สึกทางจิตใจ อันทฤษฎีที่พิจารณาด้านจิตวิเคราะห์ [Psychologists] เป็นหลักนั้น ซึ่งนักทฤษฎีทางจิตวิเคราะห์ส่วนใหญ่ได้นำทฤษฎีของฟรอยด์ [Freudian] มาประยุกต์เข้ากับการแสดงออกในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทฤษฎีนี้อธิบายว่า ประสบการณ์ของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่ยังเป็นทารกและวัยเด็ก จะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของบุคลิกภาพ และแบบแผนของทัศนคติในวัยผู้ใหญ่ ซึ่งมีใช้จะก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ของตนเอง [self – image] เท่านั้น แต่ยังมีผลต่อการแสดงออกทางสังคม และทรรณะเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองต่าง ๆ อีกด้วย

3. **ทฤษฎีทางสังคมวิทยา [Sociology]** หัวใจของทฤษฎีทางสังคมวิทยา คือ ทรรณะที่ว่าความคิดเห็นของคนเรานั้นจะถูกกำหนดและปรุงแต่งขึ้นมาจากองค์ประกอบทางสังคมของแต่ละคน องค์ประกอบสำคัญได้แก่ สถาบันต่างๆทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และปทัสถานฐานของกลุ่ม เป็นต้น จากหลักฐานอันได้มาจากการศึกษาวิจัยทางสังคมวิทยาก็ดี ทางสังคมมนุษย์วิทยาก็ดี และจิตวิทยาสังคมก็ดี ล้วนชี้ให้เห็นว่าคน

ในสังคมส่วนมากจะเอาความเห็นสำเร็จรูปอันเป็นที่ยอมรับและมีอยู่เรียบร้อยแล้วมาเป็นความเห็นของตนเอง เพียงแต่อาจมีการแก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุงเสียใหม่ บ้างเล็กน้อย เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของแต่ละเรื่อง แต่ละราวเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมมิใช่เป็นแรงสำคัญเพียงอย่างเดียวที่จะปรุงแต่งความเห็นของคน แต่ยังมีองค์การอื่นๆ ในสังคมอีกเป็นจำนวนมากไม่น้อย เช่น ผลประโยชน์ของกลุ่ม การเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ และสมาชิกองค์การทางสังคมต่างๆ กลุ่มเหล่านี้จะช่วยลดและจำกัดความเห็นให้แคบลง ซึ่งจะมีผลต่อความเห็นของบุคคลแต่ละคนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่างๆ กัน ปัจจัยทางสังคมจึงเป็นเพียงปัจจัยที่น่าจะมีอิทธิพลเหนือความเห็นของบุคคลด้วยอย่างหนึ่ง และไม่ใช่เป็นเรื่องแน่นอนเสมอไป

4. **ทฤษฎีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ [Economic]** เป็นทฤษฎีที่ถือเอาองค์ประกอบทางเศรษฐกิจมาอธิบายและคาดคะเนความเห็น และพฤติกรรมของมนุษย์ แต่ทฤษฎีนี้ขึ้นอยู่กับ ระบบทางเศรษฐกิจของสังคมที่จะนำทฤษฎีนี้ไปใช้ด้วย โดยที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือเสรีนิยม ปัจจัยทางเศรษฐกิจจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของคนในสังคมนั้นอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจของตนโดยตรง หรือเป็นเรื่องทั่วไปในสังคม

อย่างไรก็ตาม แม้บางครั้งความคิดเห็นของคนในสังคมได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจตามทฤษฎีนี้ แต่เมื่อต้องการศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นของคนอย่างจริงจังแล้ว ปัจจัยซึ่งไม่ใช่เศรษฐกิจมักจะมีค่าสำคัญมากกว่าเสมอ ทฤษฎีนี้จึงมีประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ความคิดเห็นในบางโอกาสและเกี่ยวกับบางปัญหาเท่านั้น

5. **ทฤษฎีองค์การแวดล้อม [Organism – in – the – environment]** เป็นความจริงที่ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมเป็นสิ่งไม่หยุดนิ่ง มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และ พฤติกรรมซึ่งแสดงออกมามากจะเกิดจากสาเหตุหลายอย่าง ดังนั้นการศึกษาความเห็นของมนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการแบบผสมผสาน โดยพิจารณาทฤษฎีทั้งหลายที่กล่าวแล้วไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ เหตุผลก็คือ จิตใจก็ดี สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจก็ดี ล้วนเป็นตัวแปรที่มีบทบาท และอิทธิพลอย่างสำคัญต่อการก่อรูป การคงไว้ และการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของคนเราไม่มากนักน้อย

แบบจำลองการวิเคราะห์ความคิดเห็น

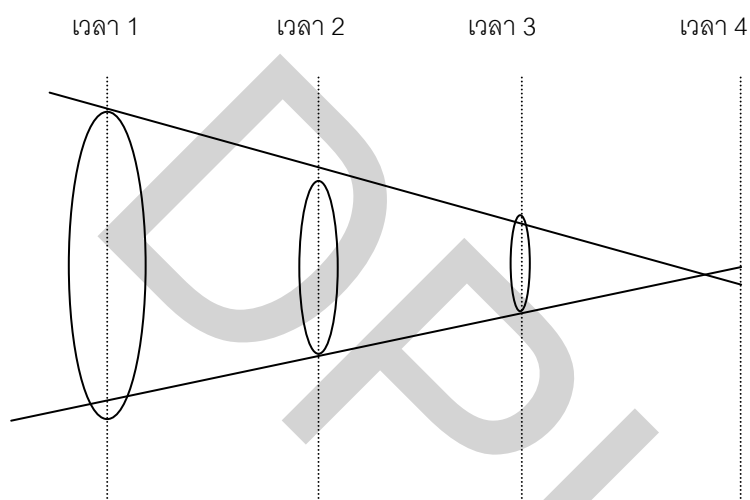
ปกติแล้วความคิดเห็นของคนเรามีสมมุติฐานและได้รับอิทธิพลจากตัวแปรหรือปัจจัย ต่างๆ มากมาย และความเห็นเพียงอันเดียวก็ไม่อาจจะนำมาเป็นตัวอย่าง สำหรับคาดคะเนความเห็นอื่นๆ ได้ ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า ความคิดเห็นอย่างนี้เกิดขึ้นเพราะองค์ประกอบนั้นเสมอไป กล่าวอีกนัยหนึ่ง นอกจากองค์ประกอบบางอย่างมีส่วนสร้างทำให้เจริญเติบโต หรือทำให้ความเห็นบางอย่างอ่อนลงแล้ว ยังมีองค์ประกอบอีกหลายอย่างทีนอกจากจะสร้างทำให้เจริญเติบโตและทำให้ความคิดเห็นอื่นๆ อีกหลายความเห็นอ่อนแอลงได้ เช่นเดียวกัน ดังนั้น แม้ว่าเราไม่สามารถจะคาดคะเนความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ระหว่างองค์ประกอบที่มีอิทธิพลกับความคิดเห็นของคนได้ก็ตาม แต่เราสามารถจะพิจารณาวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อการก่อรูปและการคงไว้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ความเห็นด้วยการใช้ “

แบบจำลองรูปกรวย” เป็นเครื่องมือช่วยวิเคราะห์ แบบจำลองรูปกรวย นี้เรียกว่า “Funnel of causality”
[Angus Campbell. And Other , 1960 : 24] อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 55]

ภาพรูปแบบจำลองสำหรับวิเคราะห์ มีลักษณะและองค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 10

ภาพแผนภูมิแสดงรูปแบบจำลองรูปกรวยสำหรับวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเห็น

ที่มา : ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 56

เวลา 1 หมายถึง เวลาเริ่มทำการวิเคราะห์ อันเป็นเวลาซึ่งปัจจัยต่างๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการก่อรูปของความเห็นระดับต่างๆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอาจจะเป็นได้ทั้งปัจจัยภายใน [เช่น การรับรู้ประสบการณ์ หรือสภาวะที่บุคคลรู้สึกตัวอยู่แล้ว] และปัจจัยภายนอก [คือ สภาพหรือเหตุการณ์ซึ่งบุคคลไม่รู้ตัวมาก่อน] แต่ถ้าบุคคลได้ประสบปัจจัยเหล่านี้แล้ว ก็อาจจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม หรือความเห็นหรือทั้งสองอย่าง

เวลา 2 องค์ประกอบบางอย่างมีอิทธิพล และยิ่งเหลือความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุคคลในขณะนั้น

เวลา 3 องค์ประกอบบางอย่างที่มีอิทธิพลและมีความสำคัญ ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจในเวลาสุดท้าย คือ **เวลา 4**

จะเห็นได้ว่าแบบจำลองรูปกรวยมีประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์การต่อรูปของ
ความเห็นได้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยอาจจะเริ่มตั้งแต่เหตุการณ์ย้อนหลังไปในอดีตที่คิด
ว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อเรื่องราวที่ต้องการศึกษา ส่วนของปากกรวยจะจับและครอบคลุมปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อบุคคล เช่น ทักษะ ความเชื่อถือต่างๆ ฯลฯ ลักษณะของกรวยจะเรียวเล็กลงตาม
ช่วงเวลาที่ผ่านมา แสดงถึงปัจจัยดังกล่าวมีจำกัดหรือลดจำนวนลงเรื่อยๆ จนถึงยอดของกรวยอัน
เป็นปัจจัยสุดท้ายที่มีผลต่อการตัดสินใจ หรือแสดงความคิดเห็นออกมาในที่สุด

อย่างไรก็ดี การวิเคราะห์ความเห็น หรือกระบวนการตัดสินใจด้วยการใช้แบบจำลอง
จะช่วยให้ผู้วิเคราะห์สามารถเข้าใจขั้นตอนของการตัดสินใจได้อย่างกว้างๆ ในกรณีที่รู้ปัจจัยที่มี
อิทธิพลต่อการตัดสินใจอย่างแน่ชัดเท่านั้น แต่บางกรณีการวิเคราะห์อาจจะไม่ได้ผลสมบูรณ์
เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นๆอีกบางอย่าง ที่ผู้วิเคราะห์ได้นำมาพิจารณาด้วยเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ปัจจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ และปัจจัยภายในตัวของบุคคลโดยตรง เช่น สภาพจิตใจ เป็นต้น

ความสำคัญของความคิดเห็น

ฟรีดแมน [Fiedman , 1971 อ้างใน สินี จงจรรย์ธรรม , 2543 : 20 – 21] กล่าวว่า การสำรวจ
ความคิดเห็นเป็นการศึกษาความรู้สึกของบุคคล กลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แต่ละคนแสดงความเชื่อ และ
ความรู้สึกใดๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน เป็นต้น การสำรวจความคิดเห็นจะเป็นประโยชน์ต่อการวางนโยบาย
ต่างๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือการเปลี่ยนแปลงระบบงาน รวมทั้งในการฝึกหัดการทำงานด้วย เพราะจะ
ทำให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเป็นไปตามความพอใจของผู้ร่วมงาน

เบสท์ [Best , 1977 อ้างใน สินี จงจรรย์ธรรม , 2543 : 21] กล่าวว่า ในการการศึกษาถึง
ความคิดเห็นต่างๆ ส่วนมากจะใช้วิธีแบบวิจัยตลาด ได้แก่ การซักถาม สอบถาม บันทึกลงไว้ และรวบรวมไว้เป็น
ข้อมูล ซึ่ง Best ได้เสนอแนะว่า “วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร และ
จะจะสามารถทำตามข้อคิดเห็นนั้นได้ หรือในการวางนโยบายใด ๆ ก็ตาม ความคิดเห็นที่วัดออกมาได้จะทำให้
ผู้บริหารเห็นควรหรือไม่ ในอันที่จะดำเนินนโยบายหรือล้มเลิกไป”

นอกจากนี้ความคิดเห็นของบุคคลยังมีประโยชน์ต่อบุคคลนั้นๆ อีกมากมาย ดังเช่น D.Katz ได้
กล่าวว่า ความคิดเห็นของบุคคลสามารถทำหน้าที่สนองความต้องการด้านบุคลิกภาพพื้นฐาน [Basic
Personality Needs] ของบุคคลผู้นั้นได้หลายอย่าง [เสถียร เขยประทับ , ม.ป.ป. : 68 – 69] ดังนี้

1. ทำหน้าที่เชิงเครื่องมือ หรืออรรถประโยชน์ [Instrumental or utilitarian
Function] หน้าที่นี้มาจากข้อสันนิษฐานที่ว่าประชาชนจะหาทางลดความเจ็บปวด [Pains] และเพิ่ม ความสุข
สบาย [Pleasure] ในหลาย ๆ สถานการณ์ บุคคลตอบสนองตามหลักความสุข และความเจ็บปวด เช่น การเป็น
นักวิชาการแล้วมีความคิดเห็นขัดกับเสรีภาพทางวิชาการ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากหรือต้องเจ็บปวด เพราะเพื่อนฝูงใน
วงวิชาการไม่ยอมรับอย่างมาก เพราะฉะนั้นจึงต้องปรับความคิดเห็นของตนเพื่อลดความเจ็บปวด

2. **ทำหน้าที่เป็นกลไกในการปกป้องตนเอง [The Ego – defensive Function]** อึดตามความคิดเห็น หรือความเชื่อเกี่ยวกับตนเองนั้นมีลักษณะไม่มั่นคง เนื่องจากเหตุการณ์หรือการวิพากษ์วิจารณ์ บางครั้งเราจึงใช้ความคิดเห็นของเราเป็นกลไกในการปกป้องตนเอง เมื่อบุคคลไม่สามารถยอมรับความรู้สึกบางอย่างเกี่ยวกับตนเอง กลไกในการปกป้องตนเองอย่างหนึ่งก็คือ การถ่ายทอดความรู้สึกเหล่านั้นไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง

3. **ทำหน้าที่ในการแสดงออกถึงค่านิยม [Value – expression Function]** มีบางแง่มุมของบุคลิกภาพของคนเรา รวมทั้งค่านิยม [ซึ่งเป็นความเชื่อที่เรายึดมั่น] ที่ต้องการความกระจ่างชัด ถ้าผู้หญิงคนหนึ่งมีความภูมิใจในตนเองที่เรียกร้องสิทธิสตรีให้เสมอภาคกับชาย เธอก็จะมีความคิดเห็นที่ก้าวหน้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ อีกหลายอย่าง เช่น การให้สตรีเป็นทหาร ตำรวจ นายอำเภอได้ การให้เลิกสมรสหรือสมาคมชายล้วน เป็นต้น

4. **ทำหน้าที่ในด้านความรู้ [Knowledge Function]** วัตถุประสงค์ประการหนึ่งในการเปิดรับสื่อมวลชนของคนเรา คือ เพื่อก้าวให้ทันโลก ความคิดเห็นมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อสรุปหรือข้อยุติเกี่ยวกับข่าวสารที่ไหลเข้ามา แต่จะวันจะมีข่าวสารหลังไหลมาอย่างไม่หยุดหย่อน เมื่อมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใด แสดงว่าได้มีการใช้เหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนั้น หลังจากประเมินข้อมูลข่าวสารแล้ว

นอกเหนือจากปัจจัยด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นที่กล่าวแล้วนี้ กลุ่มอ้างอิงซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในชีวิตของบุคคลก็มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น และต่อทิศทางของความคิดเห็นของบุคคลนั้นด้วย

ประเภทของความคิดเห็น

ประเภทของความคิดเห็น ในเรื่องนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะไว้แตกต่างกันดังนี้

เรมเมอร์ [Remmer , 1954 อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 21] กล่าวว่า ความคิดเห็นมี 2 ประเภท ด้วยกัน คือ

1. **ความคิดเห็นเชิงบวกสุด – เชิงลบสุด [Extremeness]** เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ซึ่งสามารถทราบทิศทางได้ ทิศทางบวกสุด ได้แก่ ความรักจนหลงงูضا ทิศทางลบสุด ได้แก่ รังเกียจมาก ความคิดเห็นนี้รุนแรงเปลี่ยนแปลงได้ยาก

2. **ความคิดเห็นจากความรู้ความเข้าใจ [Cognitive contents]** การที่มีความคิดต่อสิ่งหนึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ ที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น ความรู้ความเข้าใจในทางที่ดี [positive] ชอบ – ยอมรับ ความรู้ความเข้าใจในทางไม่ดี [negative] ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่เห็นด้วย

ออสแคมป์ [Oskamp , 1977 อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 21] ได้กล่าวสรุปถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็น ไว้ดังนี้

1. **ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ** คือ อวัยวะต่าง ๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ความผิดปกติของอวัยวะ ความบกพร่องของอวัยวะสัมผัส ซึ่งมีผลต่อความคิดเห็นไม่ดี ต่อบุคคลภายนอก

2. **ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล หรือได้พบประสบการณ์ด้วยตนเอง** กระทำด้วยตนเอง หรือได้พบเห็น ทำให้บุคคลมีความฝังใจ และเกิดความคิดต่อประสบการณ์เหล่านั้น ต่างกัน

3. อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็กผู้ปกครองจะเป็นผู้ใกล้ชิด และให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก จึงมีผลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็ก

4. ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคคลเจริญเติบโตย่อมต้องมีกลุ่ม และสังคม ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนของโรงเรียน หรือ หน่วยงานที่มีความคิดเห็นเหมือน หรือต่างกัน ย่อมมีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

ฟอสเตอร์ [Foster , 1952 อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 21] สามารถสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ว่ามีปัจจัย 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ [Experience] ที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล หมู่คณะ เรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ ความคิดเห็น เกิดขึ้นในตัวบุคคลจากการได้พบเห็นคุ้นเคย อาจถือได้ว่าเป็น ประสบการณ์ตรง [Direct experiences] และจากการได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็นรูปถ่าย หรือได้อ่านจากหนังสือ โดยที่ไม่ได้พบเห็นของจริง ถือว่าเป็นประสบการณ์อ้อม [Indirect experiences]

2. ระบบค่านิยม และการตัดสินค่านิยม [Value system and judgement] เนื่องจากกลุ่มชนแต่ละกลุ่มมีค่านิยม และการตัดสินค่านิยมไม่เหมือนกัน คนแต่ละกลุ่มจึงมีความคิดเห็นต่อสิ่งเดียวกันแตกต่างกัน

การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

เกี่ยวกับเรื่องการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวไว้ อาทิเช่น

เทรนดิส [Tiredness , 1917 อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 22] กล่าวว่า ความคิดเห็นของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ และมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคล หรือสื่อมวลชน
2. การได้รับประสบการณ์โดยตรงที่ได้พบเห็นด้วยตนเอง หรือจากแรงสะท้อนใจ
3. การถูกบังคับให้ปฏิบัติตามโดยไม่เต็มใจ หรือจากแรงสะท้อนใจ

แมคควาล [Mcaqurie , 1969 อ้างใน สินี จงจริยาธรรม , 2543 : 22] ได้อธิบายขั้นตอนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และความคิดเห็นว่า ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 3 ขั้นตอน ด้วยกัน คือ

1. การใส่ใจ [attention] การให้ความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ
2. การเข้าใจ [comprehension] การได้รับข้อมูลที่ถูกต้องและเกิดความรู้
3. การมีสิ่งใหม่เกิดขึ้น [yielding] มีการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณเกิดขึ้นจาก

สภาวะการณปกติ

วิธีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเห็น

ความเห็นของคนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระยะเวลา และความลึกซึ้งตลอดจนปัจจัย สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล โดยทั่วไปคนเราสามารถจะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงความเห็นเหล่านั้นได้หลายวิธี ส่วนใหญ่ก็คล้ายคลึงกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินั่นเอง กล่าวคือ

1. **การสังเกต** เป็นวิธีการศึกษาจากประสบการณ์ การเข้าร่วมสังเกตด้วยตนเอง หรือการศึกษาเชิงปริมาณจากหลักฐานที่มีผู้บันทึกไว้ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เอกสารต่าง ๆ เป็นต้น
2. **การทดสอบ** เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปช่วงเวลาหนึ่ง นักวิจัยจะทำการทดสอบเป็น ระยะ ๆ เพื่อนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์
3. **การควบคุมสิ่งเร้า** ส่วนหนึ่งของการทดสอบตามข้อ 2. นั้น นักวิจัยอาจทำการควบคุมสิ่งเร้า ซึ่งกระตุ้นให้การเปลี่ยนแปลงความเห็น เช่น ฉายภาพยนตร์ หรือให้อรรถาธิบายเรื่องราวก่อน หรือระหว่างการทดสอบ การควบคุมสิ่งเร้าอาจกระทำในห้องทดลองโดยตรงก็ได้
4. **การศึกษาเชิงปริมาณ** นอกจากการศึกษาตามวิธีที่กล่าวมาแล้ว การศึกษาเชิงปริมาณเป็นวิธีการศึกษาที่แพร่หลายมาก เช่น ศึกษาพฤติกรรมรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การออกเสียงเลือกตั้ง นิสัยการซื้อ หรือการเปลี่ยนเนื้อหาของสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อศึกษา เป็นต้น

ชนิดของการเปลี่ยนแปลงความเห็น

เมื่อพิจารณาจากสภาพของการเปลี่ยนแปลงความเห็น และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น อาจแบ่งการเปลี่ยนแปลงความเห็นออกได้เป็น 3 ชนิด [Leigh Narlowe , 1972 อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 91] คือ

1. **สร้างความคิดเห็น** [ทัศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อ] ขึ้นมาใหม่ [Bring an attitude] บางสภาพการณ์สังคมหรือผู้รับผิดชอบส่วนรวม จำเป็นต้องสร้างความคิดเห็น ตลอดจน ทัศนคติและค่านิยมในสังคมขึ้นมาใหม่ เพื่อแทนค่านิยมซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เช่น สมัยหนึ่งมีคำขวัญว่า “การประหยัดทำให้เกิดระเบียบวินัย” หรือ “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” ปัจจุบันก็มีคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลง ค่านิยมที่ล้ำสมัยบางอย่าง เป็นต้น นั่นคือ การสร้างความคิด การกระทำ ตลอดจนความรู้สึกเกี่ยวกับบางเรื่อง ซึ่งอาจจะไม่มีอยู่ก่อนในกลุ่มเป้าหมาย หรือมีอยู่ในระดับต่ำเพื่อให้ความคิดเห็นใหม่นี้เป็นเครื่องมือสร้างความมั่นคงและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม
2. **เปลี่ยนทิศทางของความเห็น** [Changes the direction] หมายถึง การเปลี่ยนหรือหันเหทัศนคติจากที่เคยคัดค้าน ให้กลายเป็นสนับสนุน เปลี่ยนจากความรู้สึกรุนแรงเป็นความอ่อนโยน เป็นต้น
3. **เพิ่มความเข้มข้น** [Increases the intensity] บุคคลอาจมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

บางเรื่องอยู่แล้ว แต่ยังไม่มีความมั่นใจที่จะลงมือปฏิบัติ จึงต้องย้ำในรูปแบบต่างๆ เช่น ให้รางวัลให้ความดีความชอบ ฯลฯ เพื่อชี้ให้เห็นว่า ถ้าลงมือปฏิบัติ หรือลงมือกระทำอย่างจริงจังแล้ว จะได้รับผลเช่นนั้นเสมอ

ที่มาของการเปลี่ยนแปลงความเห็น

ก่อนจะศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ก็ตาม

ประการแรก ผู้จะเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลอื่นนั้น มีสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องรู้ บางประการ ดังนี้คือ จะต้องรู้ว่าสิ่งที่หนุนความคิดเห็นเดิมนั้นคืออะไรกันแน่ บุคคลบางคนหรือ บางสังคมไม่ประสงค์จะใช้วิธีการวางแผนครอบครัว เพราะมีความเชื่อทางศาสนา ทศนคติ และ ค่านิยมเกี่ยวกับเรื่องนั้นในสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

ประการที่สอง ศึกษาทิศทางและวัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ ตลอดจนปัจจัยเอื้ออำนวย และผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยเฉพาะข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเป้าหมายของผู้ที่จะรับการเปลี่ยนแปลง [เช่น ชาย หญิง ทุกคน ฯลฯ] ช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง [เช่น เฉพาะช่วงการเลือกตั้ง เฉพาะระหว่างการประท้วง หรือตลอดกาล ฯลฯ]

ประการสุดท้าย ศึกษากระบวนการทางจิตวิทยาของสังคม ต้องเข้าใจว่าแม้ ความคิดเห็นจะไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ หรือพฤติกรรมอย่างเจาะจงแบบหนึ่งต่อหนึ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงความเห็นที่ดี การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ดี ล้วนเกี่ยวข้องผูกพันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งสิ้น เพราะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็คือ การมีทัศนคติอันใหม่ มีความคิดเห็นใหม่นั้นเอง การเปลี่ยนแปลงความเห็นจึงเกี่ยวข้องกับการศึกษากระบวนการทางจิตวิทยาอื่น ๆ ด้วย

กล่าวโดยทั่วไป การเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลมีผลกระทบต่อความเห็นของผู้นั้น ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติจึงย่อมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น

1. **ข่าวสาร** โดยทั่วไปแม้การเปลี่ยนทัศนคติจะขึ้นอยู่กับข่าวสารที่ได้รับมาใหม่ก็จริง แต่ข่าวสารจะเกิดผลกระทบต่อบุคคล ส่วนมากขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของการรับข่าวสารด้วย เช่น แหล่งข่าวสาร คือ ใคร ข่าวสารได้รับมาแต่เพียงผู้เดียว หรือคนอื่น ๆ ได้รับด้วย และบุคคลเหล่านั้นมีปฏิกิริยาต่อข่าวสารดังกล่าวอย่างไร

นอกจากนั้น ความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหา ตลอดจนความรวดเร็วทันใจที่ผู้รับจะได้รับก็มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนความเห็นด้วยเช่นกัน ข่าวสารที่มีเนื้อหาไม่ครบถ้วนอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด การตัดสินใจอาจผิดพลาดตามไปด้วย หรือบางครั้งเมื่อบุคคลไม่สามารถได้รับข่าวสารระหว่งกันเอง พฤติกรรมการแสวงหาข่าวสารทำนองนี้อาจทำให้เกิดข่าวลือขึ้นได้ง่าย [Leigh Narlowe , 1972 อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 93]

2. **กลุ่ม** การเปลี่ยนแปลงความเห็นของบุคคล มักได้รับอิทธิพลมาจากการเปลี่ยนแปลงความเห็นของกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มจึงเป็นที่มาของการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคลทางอ้อม ยิ่งบุคคลมีความผูกพันกับกลุ่มมากเท่าใด บุคคลจะยิ่งเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นไปตามกลุ่มมากเท่านั้น

3. **แรงผลักดัน** การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของคนเราบ่อยครั้ง จะผันผวนไปตามแรงผลักดันให้ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งโดยสมัครใจ และฝืนใจ เช่น การให้คุณให้โทษ การถูกบังคับให้ต้องเผชิญกับวัตถุ [บุคคลหรือเหตุการณ์] โดยตรงอย่างไม่มีทางเลือกเลย หรือการล้างสมอง เป็นต้น

4. **สื่อสารมวลชน** สื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคลอย่างมากหลายแง่ สื่อมวลชนแต่ละประเภท ตลอดจนข่าวสารจากสื่ออื่นนั้นถือได้ว่า มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และความคิดเห็นของบุคคลอย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

ส่วนสื่อบุคคลหรือการติดต่อโดยตรง ก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการก่อรูป และการเปลี่ยนแปลงความเห็นเช่นเดียวกัน แต่จะมีอิทธิพลมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ลักษณะและความยาวนานของการติดต่อกัน

ความมั่นคงของความเห็นและการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

ความคิดเห็นที่ดี ทัศนคติที่ดี เมื่อมีอยู่กับผู้ใดแล้วจะเปลี่ยนได้เสมอ เพียงแต่มีความยากง่ายต่างกันเพียงใดเท่านั้น นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงแบบเข้ารีต [ศาสนา] แล้ว ส่วนใหญ่ของความคิดเห็นที่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันที่เกิดขึ้นได้ยากมาก อาจกล่าวได้ว่า ยิ่งความเห็นมีความเข้มข้น [Intensity] มากเท่าใด การเปลี่ยนแปลงมีทางเป็นไปได้ยาก และยิ่งความแข็งแกร่งของความเห็นมีมูลฐานมาจากความรู้ข้อเท็จจริง เหตุผล และสามัญสำนึกแล้ว จะเปลี่ยนแปลงได้ช้า และแม้มีการเปลี่ยน ก็เป็นการเปลี่ยนอย่างผิวเผินเสียมากกว่า นอกจากนั้นไม่ว่าความคิดเห็นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริง และเหตุผลหรือไม่ก็ตาม หากความคิดเห็นมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของผู้นั้นแล้ว แรงต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงจะมีมากตามปกติความคิดเห็นจะเปลี่ยนแปลงยาก ถ้าความคิดเห็นนั้นได้แสดงออกมาอย่างเปิดเผย และผู้ที่มีความสำคัญต่อเจ้าของความเห็นนั้นก็รู้ด้วย ประการสุดท้าย หากจำเป็นต้องเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม มักมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ [Bernard C. Hennessey , 1975 อ้างใน ชวรัตน์ เชิดชัย , 2527 : 94 – 95]

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็น [Opinion] ของบุคคลนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เป็นผลสืบเนื่องมาจากทัศนคติ [attitude] ของผู้นั้น เพียงแต่ว่าเป็นทัศนคติที่ได้มีการขัดเกลามาแล้วสำหรับในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เนื่องจากนักวิชาการหลายท่านมีความเห็นว่าคำทั้งสองสามารถจะนำมาใช้แทนกันได้ และจากที่ได้ประมวลความคิดเห็นของนักวิชาการ หลาย ๆ ท่าน จึงสามารถสรุปได้ว่า “**ความคิดเห็น**” หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้สามารถที่จะรับรู้ ตลอดจนสามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจจะเป็นไปได้ในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอก การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ และการพบปะสังสรรค์ประจำวัน เป็นต้น

การวัดความคิดเห็น

สืบเนื่องมาจากคำว่า “**ความคิดเห็น**” กับ “**ทัศนคติ**” นั้น มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น ในการวัดความคิดเห็นก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับการวัดทัศนคตินั่นเอง ซึ่งเป็นการวัดภาวะโน้มเอียงในการ แสดงออก ไม่ใช่เป็นการกระทำ แต่เป็นความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตนัย [Subjective] บุคคลอาจไม่ให้อรรถแท้จริงด้วยความจริงใจ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัว และการแสดงออกต่อสิ่งใดนั้น ไม่ว่าจะป็นรูปวาจาหรือการเขียนก็ตาม บุคคลมักจะไตร่ตรองถึงความเหมาะสมตามสภาพการณ์ทางสังคม คือตามปกติวิสัย ตามค่านิยม ตามการยอมรับและการไม่ยอมรับ และการเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบ ของคนส่วนใหญ่ในสังคม

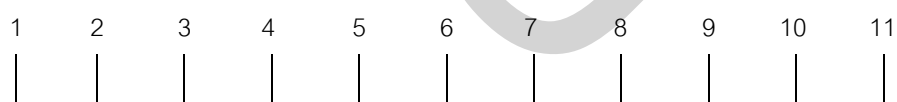
ดังนั้น จึงยังไม่มีผู้ใดค้นพบวิธีการที่จะวัดความคิดเห็น หรือวัดทัศนคติ หรือทำที่ความรู้สึกของบุคคลโดยตรง อันจะเป็นตรรกะที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้อย่างชัดเจน นอกจากเพียงการบันทึกจากคำพูด การวัดทัศนคติจึงเป็นเพียงการบันทึกจากคำพูด และพยายามหาความสัมพันธ์ระหว่างคำพูดของบุคคลนั้น กับสิ่งหรือค่านิยมของเขา ที่ผู้ทำการวัดสามารถมองเห็นและนี่ก็เป็นเพียงการคาดประมาณ [Estimate] ทัศนคติของบุคคลนั้น เท่านั้นเอง

แต่จากการรวบรวมวิธีการวัดทัศนคติ พบว่า โดยทั่วไปแล้วนักวิชาการด้านต่างๆ ได้มีวิธีการในการวัดทัศนคติอยู่ 5 วิธีการหลักๆ ด้วยกัน โดยการใช้การประมวลความรู้สึกของตนเองตามเครื่องมือวัดต่อไปนี้ [วินิตา สนิทประชากร , 2542 : 17 – 18]

1. มาตรฐานของเทอร์สโตน [The Thurstone Scale] มาตรฐานนี้สร้างโดย หลุยส์ เทอร์ สโตน [Thurstone , 1967 : 45] มีทั้งหมด 11 ระดับ ดังนี้

ภาพที่ 11

ภาพแผนภูมิแสดงการแบ่งระดับความรู้สึกตามแบบมาตรฐานของเทอร์สโตน

ทัศนคติทางบวก

ทัศนคติปานกลาง

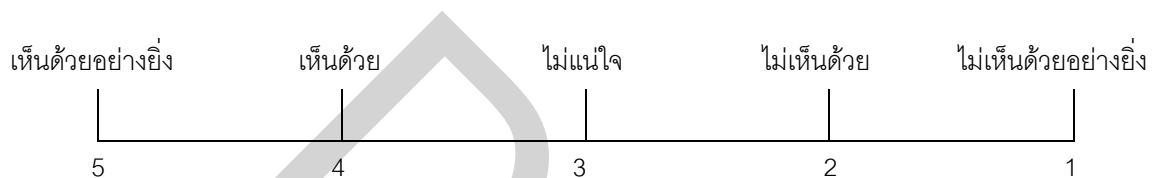
ทัศนคติทางลบ

ระดับความรู้สึกแบ่งเป็น 11 ระดับ โดยระดับต้น คือ ระดับที่ 1-5 เป็นทัศนคติทางบวก เช่น ความรู้สึกเห็นด้วย พอใจ ชอบ โดยมีระดับต่ำสุด คือ ระดับที่ 1 ไปเรื่อยๆ จนถึงระดับสูงสุด คือ ระดับที่ 5 สำหรับระดับที่ 6 จะเป็นความรู้สึกกลาง ๆ กำกึ่งระหว่างทัศนคติทางบวกกับทางลบ และระดับท้ายสุด คือ ระดับที่ 7-11 เป็นทัศนคติทางลบ เช่น ความรู้สึกไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ ไม่ชอบ โดยมีระดับต่ำสุด คือ ระดับที่ 7 ไปเรื่อยๆ จนถึงระดับสูงสุด คือ ระดับที่ 11

2. มาตรการของไลเคิร์ต [The Likert Scale] มาตรการนี้สร้างโดย เร็นชิส ไลเคิร์ต [Likert , 1961 : 97] มีทั้งหมด 5 ระดับความรู้สึก ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 12

ภาพแผนภูมิแสดงการแบ่งระดับความรู้สึกตามแบบมาตรการของไลเคิร์ต

3. มาตรการของโบการ์ดัส [The Bogardus Scale] มาตรการนี้สร้างขึ้นโดย อีเมอร์ โบการ์ดัส [Emory Bogardus] ในปี ค.ศ. 1925 เป็นมาตรวัดทัศนคติทางด้านสังคม เรียกว่า “Social Distance Scale” โดยการสร้างข้อคำถามขึ้นมา 7 ข้อ แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบเฉพาะข้อที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง เพียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือมากกว่าหนึ่งข้อขึ้นไป [จิตทยา สุวรรณระฆัง , 2509 : 207]

4. มาตรการที่ใช้ความหมายของคำที่แตกต่างกัน มาตรการนี้สร้างโดย ออกสกุต ซูไซ และเทนเนบวม [Ausgood , Suci and Tannenbaum] ในปี ค.ศ. 1957 เป็นมาตรการที่ใช้คำ หรือวลีที่มีความหมายที่ตรงกันข้ามกัน เป็นคู่ ๆ มีมาตรการที่ประมาณความรู้สึก 7 ระดับ ในแต่ละคำ หรือวลีนั้น ได้มีแบ่งการวัดทัศนคติออกเป็น 3 มาตรการ [จิตทยา สุวรรณระฆัง , 2509 : 306] คือ

4.1 มาตรการประเมินผล [Evaluative Scale] เป็นการวัดด้านการประเมินความรู้สึกได้แก่ ดี – เลว – ชม – หวาน – ชอบ – ไม่ชอบ – พอใจ – ไม่พอใจ

4.2 มาตรการที่แสดงถึงพลัง [Potency Scale] เป็นการวัดความแข็งแรง ได้แก่ แข็ง – อ่อน – หนัก – เบา

4.3 มาตรการที่แสดงถึงการแสดงออก หรือการเคลื่อนไหว [Activity Scale] เป็นการแสดงความเคลื่อนไหว โดยใช้คำคุณศัพท์อธิบาย ได้แก่ ช้า – เร็ว – เฉื่อยชา – กระตือรือร้น

5. นอกจากมาตรการที่ได้รับความนิยม 4 มาตรการใหญ่ ๆ แล้ว ยังมีอีก 2 มาตรการ ที่ใช้กัน ดังนี้ คือ

5.1 มาตรการที่ใช้คำถามยอมรับหรือปฏิเสธ

5.2 มาตรการที่ใช้คำถามแบบปลายเปิด

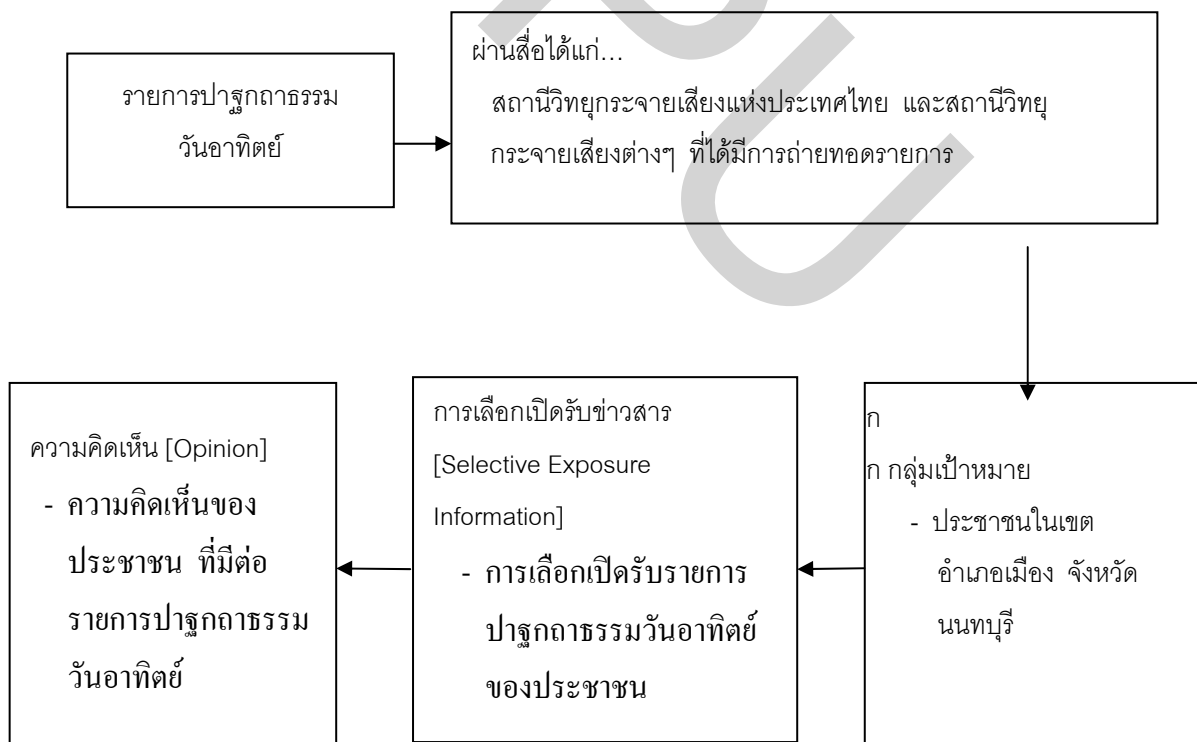
จากการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น จะเห็นได้ว่า คำว่า “ **ความคิดเห็น** ” กับ “ **ทัศนคติ** ” มีความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกดังกล่าวจะเป็นไปในทางชอบ หรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย อันมีแนวโน้มจะทำให้บุคคลมีปฏิกิริยาโต้ตอบสิ่งนั้นๆ อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็น ซึ่งมีได้มีติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่ต้น หากเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดพบเจอ เหตุการณ์ หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทำให้บุคคลมีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นไปในทางหนึ่งทางใด และก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้หากบุคคลนั้นๆ ได้รับแรงจูงใจต่าง ๆ เป็นต้น

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 13

ภาพแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย การเปิดรับ และความคิดเห็น ของประชาชนที่มีต่อ รายการปาฐกถาธรรม วันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าว โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้มีงานวิจัยที่พอจะเกี่ยวข้อง ซึ่งได้ยกนำมาเสนอไว้โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

คุณทลรัตน์ รัตนสิงห์. [2518] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชน ในกรุงเทพมหานคร

ผลจากการวิจัยพบว่า ประชาชนฟังรายการวิทยุกระจายเสียงมาก ตั้งแต่เวลาเช้ามีดจนถึงเวลา 09.00 น. รายการที่ฟังเป็นรายการบันเทิงมากกว่ารายการข่าว และรายการความรู้มีบ้างเล็กน้อย แต่ก็ยังคงต้องการให้รายการวิทยุมีเนื้อหาส่งเสริมความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้มาก

ฉันทพร พงษ์โสภณ. [2539] ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะ และปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น [ศึกษากรณี : พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี]

ผลจากการวิจัยในด้านการเปิดรับสื่อมวลชน พบว่า ประชากรพระสงฆ์ติดตามข่าวสารต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด ประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด ในกรณีข่าวสารจากแหล่งสื่อมวลชน ไม่สอดคล้องกัน พระสงฆ์ส่วนใหญ่ จะตกลงใจเชื่อถือข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด และประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ นำข่าวสารที่ได้จากการอ่าน รับฟัง หรือรับชม จากสื่อมวลชนต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ในการชี้แนะ อบรมสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชน

บำรุง สุขพรรณ. [2529] ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องพฤติกรรมการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของพระสงฆ์ มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ และพัฒนาความคิดจิตใจ ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะพระสงฆ์ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 4 [จังหวัดอุดรธานี]

ผลจากการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของพระสงฆ์ นั้น พระสงฆ์ ส่วนใหญ่ มีเครื่องรับวิทยุมากที่สุด กิจวัตรประจำวันชอบฟังวิทยุ และออกเยี่ยมเยียนพบปะชาวบ้าน สำหรับเนื้อหาข่าวสารที่รับฟัง ได้แก่ ข่าวสารเรื่องอาชีพ ศิลปะธรรม โดยที่พระสงฆ์มีความสนใจในด้านการพัฒนาชนบท การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ

วัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ดังนั้นพระสงฆ์เหล่านั้นจึงมีความเห็นว่า สื่อมวลชนที่จะเป็นประโยชน์ต่อชาวบ้านมากที่สุด ก็คือวิทยุกระจายเสียง นั่นเอง

บุศยรัตน์ แก้วไพฑูรย์. [2537] ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่พุทธศาสนา และพัฒนาจริยธรรม แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีชุมชนพุทธศาสตร์

ผลจากการวิจัยพบว่า ชุมชนพุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ ชุมชน

–

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชุมชน – มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และชุมชน – มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งมีรูปแบบและแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยชุมชนพุทธศาสตร์ ของแต่ละมหาวิทยาลัย จะมีกิจกรรมที่จัดเป็นประจำเฉพาะในมหาวิทยาลัยที่เหมือนกัน ได้แก่ การสวดมนต์ทำวัตร เช้า – เย็น การสนทนาธรรม และอบรมสมาธิหลังทำวัตร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จัดเป็นประจำในช่วงวันที่เปิดภาคเรียน ส่วนกิจกรรมที่จัดเป็นประจำทุกสัปดาห์ ได้แก่ การตัดบาตร และการศึกษาธรรมนอกสถานที่ และกิจกรรมอีกอย่างหนึ่งที่ได้มีการจัด ซึ่งถือเป็นกิจกรรมสำคัญประจำปี ได้แก่ โครงการอุปสมบทหมู่ภาคฤดูร้อน และภาคพรรษา นอกจากกิจกรรมหลักที่กล่าวมาแล้ว ชุมชนพุทธศาสตร์ของแต่ละมหาวิทยาลัย ยังมีการจัดกิจกรรมเฉพาะมหาวิทยาลัยที่แตกต่างออกไป และกิจกรรมที่จัดร่วมกันหลาย ๆ มหาวิทยาลัย อาทิโครงการตอบปัญหาธรรม “ทางก้าวหน้า” ค่ายคุณธรรมวันแม่ ฯลฯ

กิจกรรมที่นักศึกษาเข้าร่วมมากที่สุด ได้แก่ การตัดบาตร โดยแต่ละมหาวิทยาลัยมีนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมเกินกว่าร้อยละ 90 ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ มีนักศึกษาเข้าร่วมเป็นส่วนน้อยไม่ถึงร้อยละ 30 และผู้ที่มีส่วนร่วมจะเข้าร่วมในฐานะผู้ช่วยจัดงานเป็นส่วนใหญ่

นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่ามีความพึงพอใจ และได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม กับชุมชนพุทธศาสตร์มากและพอควร มีส่วนน้อยที่ตอบว่าได้รับประโยชน์น้อยจากการเข้าร่วมกิจกรรม

ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการทำกิจกรรมกับชุมชนพุทธศาสตร์ พอสรุปได้คือ นักศึกษามีโอกาสได้ทำบุญ ได้ฝึกฝนตนเองในเรื่องของคุณธรรม อาทิ การเสียสละ ถอดละความตระหนี่ ได้ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่น สามารถนำธรรมะไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

วัชรียา อานามวัฒน์. [2533] ทำการวิจัยถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์ เพื่อการใช้ประโยชน์และการตอบสนองความต้องการ : ศึกษาเฉพาะรายการธรรมะพระพยอมกับนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรายการธรรมะพระพยอม เพื่อประโยชน์และเพื่อตอบสนองความต้องการในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ [Surveillance]
- เพื่อต้องการคำแนะนำ [Guidance]
- เพื่อนำเอาไปใช้ในการสนทนา [Anticipated Communication]
- เพื่อเสริมความคิดเห็น [Reinforcement]
- เพื่อความบันเทิง [Entertainment] และการผ่อนคลายอารมณ์ [Emotional Release]

ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นว่า รายการธรรมะพระพยอม สามารถตอบสนองความต้องการในเรื่องของความบันเทิง และการผ่อนคลายอารมณ์ได้ ซึ่งหน้าที่นี้เป็นจุดที่สำคัญมากในแง่ของผู้รับสาร โดยเฉพาะผู้รับสารที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและวัยเด็ก ในช่วงวัยทั้งสองนี้ การเปิดรับข่าวสารจะมุ่งประเด็นในเรื่องของความบันเทิงเป็นหลัก

สมควร กวียะ. [2520] ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย

ผลจากการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาสูงหรือต่ำ ไม่มีผลต่อการเปิดรับสื่อ ชาวชนบทฟังรายการจากสื่อประเภทวิทยุเป็นการประจำ ส่วนหนังสือพิมพ์กับนิตยสารนั้นไม่ค่อยได้อ่าน ถ้าอ่านก็เป็นเนื้อหาประเภทข่าว ชาวชนบทของไทย ส่วนใหญ่พร้อมที่จะรับข้อมูลและข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภทภายใต้เงื่อนไขของตัวประกอบหลายอย่าง ได้แก่

1. ความชอบอันเป็นลักษณะของบุคคล
2. ความสนใจอันผูกพันกับ วัย เพศ การศึกษา และอาชีพ
3. ความสะดวกของการรับสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับเวลา ระบบการส่งสาร

อรณี ผ่องวรรณกรรมลักษณ์. [2538] ได้ศึกษาเรื่อง การเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์ และความพึงพอใจในรายการธรรมะ ทางสื่อโทรทัศน์ ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนาใน กรุงเทพมหานคร

สรุปผลจากการวิจัย ได้ดังนี้

1. เพศ อายุ อาชีพ และสถานภาพทางครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับ รายการธรรมะ ทางสื่อโทรทัศน์ ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนา
 2. การคาดหวังประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับรายการธรรมะ ทางสื่อโทรทัศน์ ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนา
 3. การเปิดรับรายการธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ
- ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนา

จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปและนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ในการกำหนดที่จะใช้วัดค่าตัวแปรต่างๆ อันได้แก่ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ จากการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่นำไปสู่ ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ นั้น ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรเหล่านั้นไว้ว่า การคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ กันจากสื่อ เป็นปัจจัยทำให้เกิดการเปิดรับเนื้อหาข่าวสาร [รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย] และจากการเปิดรับเนื้อหา ข่าวสาร ดังกล่าวนั้น ยังมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อเนื้อหา ข่าวสาร ที่ได้เปิดรับดังกล่าวนี้ อีกด้วย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

จากการที่ผู้ศึกษาวิจัยได้สนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาว่าการเปิดรับและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการต่างๆ และรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอย่างไร นอกจากนี้ในการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าวนั้น จะมีประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไรบ้าง อีกทั้งการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ กับลักษณะทางประชากรของประชาชนนั้น จะมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของประชาชน อย่างไร หรือไม่เพียงใด สำหรับผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คาดว่าจะได้นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการวางแผนในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม เพื่อยกระดับทางด้านจิตใจของคนในสังคมไทยต่อไป

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะและระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย

- รูปแบบการวิจัย
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
- วิธีการที่ใช้ในการวิจัย
- การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรในการวิจัย
- การเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ [Quantitative Research] มุ่งที่จะศึกษาการเปิดรับและความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] และใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ [Survey Research] โดยได้มีการใช้แบบวิจัยที่เรียกว่า “One Shot Descriptive Study” เพราะเป็นการวิจัยเพียงครั้งเดียวในช่วงเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการศึกษา

วิจัย โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลคำตอบต่าง ๆ ด้วยตนเอง [Self Administered Questionnaire] ลงในแบบสอบถามดังกล่าวนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัย

ประชากรที่จะทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชากรที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เมื่อกล่าวถึงจังหวัดนนทบุรี จังหวัดนนทบุรีนั้น เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขตภาคกลางของประเทศไทย และเป็นจังหวัด 1 ใน 5 ของจังหวัดปริมณฑล รอบกรุงเทพมหานคร โดยมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 622.303 ตารางกิโลเมตร ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอปากเกร็ด อำเภอบางกรวย อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ และอำเภอไทรน้อย ซึ่งในปัจจุบันนี้ จังหวัดนนทบุรี มีประชากรทั้งหมดประมาณ 722,520 คน [ข้อมูลจากฝ่ายปกครอง จังหวัดนนทบุรี : 2543]

สำหรับในการนี้จะกล่าวถึงเฉพาะอำเภอเมือง ซึ่งอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น มีประชากรทั้งหมดประมาณ 433,762 คน ประกอบด้วย 118,281 ครัวเรือน และได้มีการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นทั้งหมด 10 ตำบล และใน 10 ตำบล ดังกล่าว ได้มีพื้นที่ ที่เป็นเขตเทศบาลอยู่ 2 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลนครเมืองนนทบุรี กับเทศบาลตำบลบางศรีเมือง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็นตำบล ของเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

เทศบาลนครเมืองนนทบุรี	เทศบาลตำบลบางศรีเมือง	พื้นที่นอกเขตเทศบาล
ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none">- ตำบลสวนใหญ่- ตำบลตลาดขวัญ- ตำบลบางเขน- ตำบลบางกระสอ- ตำบลท่าทราย	ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none">- ตำบลบางศรีเมือง- ตำบลบางกร่าง [ในบางส่วน]	ประกอบด้วย <ul style="list-style-type: none">- ตำบลบางไผ่- ตำบลบางกร่าง [ในบางส่วน]- ตำบลไทรมา- ตำบลบางรักน้อย
รวมทั้งหมดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีเท่ากับ 10 ตำบล		

ที่มา : ข้อมูลจากฝ่ายปกครอง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2543

การเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ในการเลือกกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาเรื่อง “การเปิดรับ และ ความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]” ครั้งนี้ จะใช้สูตรในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากตารางสำเร็จของ ทาโร ยามาเน่ [Taro Yamane] [วิเชียร เกตุสิงห์ , 2534] และค่าความเชื่อมั่นที่ 95 % กลุ่มตัวอย่างที่เลือกจะมีค่าความคลาดเคลื่อนแตกต่างจากความจริงมาตรฐาน คือ ไม่มาก หรือน้อยกว่า 5% หรือ $E = 0.05$ โดยใช้วิธีการเทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางศ์จากจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด 400 คน เพื่อหาจำนวนประชากรตัวอย่างในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะได้จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งหมด 400 คน ซึ่งมีรายละเอียด และวิธีการดังนี้ คือ

1. โดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น [Probability Random Sampling] วิธีการสุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่าง จะใช้วิธีการในการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มย่อย [Stratified Random Sampling] โดยการแบ่งกลุ่มประชากรของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของพื้นที่ออกเป็นกลุ่มย่อย คือ เป็นตำบล ดังนั้น 1 ตำบล เท่ากับ 1 กลุ่มย่อย ซึ่งอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี นั้น มีทั้งหมด 10 ตำบล จึงเท่ากับแบ่งได้เป็น 10 กลุ่มย่อย เพราะฉะนั้นจะได้กลุ่มประชากรตัวอย่างจากการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้ทั้งหมดเท่ากับ 10 กลุ่ม

2. โดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น [Nonprobability Random Sampling] หลังจากที่ได้กลุ่มประชากรตัวอย่าง ที่แบ่งตามลักษณะของพื้นที่ทั้งหมดมา 10 กลุ่ม โดยที่ได้อาศัยหลักความน่าจะเป็น และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มย่อยแล้ว ต่อจากนั้นก็ใช้หลักโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น [Nonprobability Random Sampling] และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยอิงความสะดวก [Convenience Sampling] วิธีการคือ จะเลือกสุ่มตัวอย่างจากประชาชน ในกลุ่มประชากรตัวอย่างของแต่ละกลุ่มย่อยที่ได้แบ่งตามลักษณะของพื้นที่ทั้ง 10 กลุ่ม โดยจะใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางศ์ เพื่อเป็นสูตรในการกำหนดขนาดของประชาชนที่ได้เลือกเป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละกลุ่มตามสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนตัวอย่าง}}{\text{จำนวนประชากรเต็ม}} \times \text{จำนวนประชากรของแต่ละกลุ่ม}$$

หรือเขียนแทนค่าได้ดังนี้

$$\frac{400}{\text{จำนวนประชากรของอำเภอเมือง}} \times \text{จำนวนประชากรของแต่ละกลุ่ม [แต่ละตำบล]}$$

จากกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 10 กลุ่ม สามารถคำนวณหาจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้ดังนี้
คือ

ตารางที่ 2 แสดงการคำนวณหาจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง ของแต่ละกลุ่ม ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

กลุ่มที่	ชื่อกลุ่ม [ตำบล]	จำนวนประชาชน [คน]	จำนวนประชากรกลุ่ม ตัวอย่างที่คำนวณได้ [คน]
1	ตำบลสวนใหญ่	40,596	37
2	ตำบลตลาดขวัญ	59,232	55
3	ตำบลบางเขน	51,699	48
4	ตำบลบางกระสอบ	52,353	48
5	ตำบลท่าทราย	72,459	67
6	ตำบลบางศรีเมือง	108,231	100
7	ตำบลบางกร่าง	18,723	17
8	ตำบลบางไผ่	7,853	7
9	ตำบลโพธิ์มา	12,861	12
10	ตำบลบางรักน้อย	9,755	9
รวมทั้งหมด 10 กลุ่ม		433,762	400

วิธีการที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้แบบสอบถาม [Questionnaire] เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งในการสร้างเครื่องมือ สำหรับใช้ในการศึกษา การเปิดรับ และความคิดเห็นขอประชาชน ที่มีต่อ

รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษาระดับ : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ดังกล่าวนั้น มีวิธีการสร้างดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถาม โดยดัดแปลงคำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ช่วยตรวจแก้ไข แล้วนำมาทดสอบกับประชาชนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. นำแบบสอบถามมาแก้ไข และปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ

ทั้งนี้ ได้คำนึงถึงความมุ่งหมายของเรื่องในการศึกษาวิจัยเป็นสำคัญ โดยแบบสอบถามนี้ เป็นทั้งคำถามปลายปิด [Close – ended Question] โดยกำหนดคำตอบให้เลือก และคำถามปลายเปิด [open – ended Questions] เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบมีอิสระในการให้คำตอบ ซึ่งผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเอง และรวบรวมกลับ ยกเว้นกรณีผู้ตอบแบบสอบถามไม่สะดวกในการให้ข้อมูล ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย จะอำนวยความสะดวกในการอ่านแบบสอบถามให้ฟัง และกรอกคำตอบให้ ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการสร้างแบบสอบถามดังกล่าวนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับรายการ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จำนวน 15 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก่อนที่จะนำแบบสอบถาม ออกไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะมีการทดสอบความเที่ยงตรง [Validity] และความเชื่อมั่น [Reliability] โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบก่อน [Pre – test] กับกลุ่มทดสอบ ที่มีวิธีการ ดังนี้

1. การทดสอบหาความเที่ยงตรง [Validity] โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ เสนอต่อ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบถึงความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ ภาษา และโครงสร้างของแบบสอบถาม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดสอบ

2. การทดสอบหาความเชื่อมั่น [Reliability] โดยการนำแบบสอบถามจำนวน 20 ชุดไปทำการทดสอบกับกลุ่มทดสอบ [Per – test] ก่อนนำแบบสอบถามนั้นไปเก็บข้อมูลจริง เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามดังกล่าว ที่ได้ทดสอบแล้ว มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นที่ได้กำหนดเป็นอัตราส่วนประมาณค่า โดยในการคำนวณหาค่าจะใช้สูตรสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของ ครอนบาค [Coefficient Alpha Cronbach] ซึ่งจะได้ค่าความเที่ยงตรงไม่ต่ำกว่า 0.80 โดยจะเป็นไปตามสูตร ดังต่อไปนี้

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$A = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	A	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	N	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งฉบับ
	S_i^2	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ
	S_t^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละส่วน

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระ [Independent Variables]
2. ตัวแปรตาม [Dependent Variables]

ตัวแปรอิสระ [Independent Variables]

ตัวแปรอิสระ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ลักษณะทางประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้
- สถานภาพทางครอบครัว
- ความบ่อยครั้งในการไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทาง พุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ

2. การเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตัวแปรตาม [Dependent Variables]

ตัวแปรตาม ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. การเปิดรับสื่อ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การวัดค่าตัวแปร

การวัดค่าตัวแปร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. การวัดค่าตัวแปรทางด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์
2. การวัดค่าตัวแปรทางด้านพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน
3. การวัดค่าตัวแปรทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับรายการ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งออกได้เป็น
 - 3.1 การวัดค่าตัวแปรจากการเปิดฟังรับรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
 - 3.2 การวัดค่าตัวแปรจากการเปิดฟังรับรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
 - 3.3 การวัดค่าตัวแปรจากการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4. การวัดค่าตัวแปรทางด้านความคิดเห็น ที่มีต่อการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยได้แบ่งเกณฑ์การให้คะแนน ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

ซึ่งในการพิจารณาเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของการให้คะแนนตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า [Rating Scale] โดยได้นำค่าระดับคะแนนของผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมาหาค่าเฉลี่ย แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 5 ระดับ เพื่อคำนวณหาค่าอันตรภาคชั้น [Class Interval] ของความกว้างในแต่ละอันตรภาคชั้นตามสูตรดังต่อไปนี้

$$\text{พิสัย} = \frac{\text{จำนวนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= .80 \end{aligned}$$

ดังนั้นเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของการให้ระดับคะแนนในแต่ละอันดับภาคชั้นจะมีลักษณะ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.21 – 5.00 หมายถึง	ต่ำสุด	[เห็นด้วยอย่างยิ่ง]
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.41 – 4.20 หมายถึง	ต่ำ	[เห็นด้วย]
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.61 – 3.40 หมายถึง	ปานกลาง	[ไม่แน่ใจ]
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.81 – 2.60 หมายถึง	สูง	[ไม่เห็นด้วย]
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.80 หมายถึง	สูงสุด	[ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง]

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัย โดยการนำแบบสอบถามไปแจกจ่าย และขอความร่วมมือในการขอให้ช่วยตอบแบบสอบถามดังกล่าว แก่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 10 กลุ่ม ตามที่ได้กำหนดไว้ ตามสถานที่ ที่คาดว่าจะมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น ได้แก่ แหล่งที่พักอาศัยตามชุมชนต่าง ๆ และรวมถึงประชาชนที่มาประกอบศาสนกิจทางพุทธศาสนาตามสถานที่ปฏิบัติธรรมต่าง ๆ เช่น ที่วัด เนื่องในวันพระ หรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรืองานบุญต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 400 ชุด ซึ่งระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน 2544 – กรกฎาคม 2544 ซึ่งกลุ่มประชากรตัวอย่างตามที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งประกอบไปด้วย 10 ตำบล คือ ตำบลสวนใหญ่ ตำบลตลาดขวัญ ตำบลบางเขน ตำบลบางกระสอบ ตำบลท่าทราย ตำบลบางศรีเมือง ตำบลบางกร่าง ตำบลบางไผ่ ตำบลไทรม้า และตำบลบางรักน้อย

การวิเคราะห์และการประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ รับคืนมา โดยอาศัยหลักทางสถิติในการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่าง ๆ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สํารวจลักษณะพื้นฐาน และข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ อันเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าร้อยละ [Percentage]
2. หาค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ของประชาชน โดยหาค่าเฉลี่ย [Mean] ค่าความแปรปรวน [Variance] และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน [S.D. = Standard Deviation]
3. หาค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นที่ได้จากการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยหาค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] ค่าความแปรปรวน [Variance] และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [S.D. = Standard Deviation]
4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับ กับความคิดเห็นอันมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ลักษณะทางประชากรศาสตร์ โดยการทดสอบนัยสำคัญของค่า Chi – square [χ^2]

การประมวลผลข้อมูล

สำหรับการประมวลผลข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC + [Statistical Package of Social Sciences / Personal Computer] เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดค่าสถิติต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลจากแบบ สอบถามด้วยโปรแกรม SPSS/PC⁺ ซึ่งจะทำให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- ตอนที่ 1** ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์
- ตอนที่ 2** ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน
- ตอนที่ 3** ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับรายการ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ
1. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
 2. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
 3. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น.–8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- ตอนที่ 4** ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์เวลา 8.00 น.–8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
- ตอนที่ 5** ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ในการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น จะได้มีการวิเคราะห์ลักษณะของประชากรศาสตร์ทางด้านต่างๆ ประกอบด้วย

1. เพศ
2. อายุ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้
6. สถานภาพทางครอบครัว
7. ความบ่อยครั้งในการไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ

โดยที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 3 – 9 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
- ชาย	166	41.5
- หญิง	234	58.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จากจำนวน 400 คน นั้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เป็นเพศหญิง จำนวนทั้งสิ้น 234 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.5 และเป็นเพศชาย จำนวนทั้งสิ้น 166 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตามลักษณะของประชากรทางด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่เกิน 30 ปี	101	25.2
- 31- 40 ปี	83	20.8
- 41- 50 ปี	83	20.8
- 51- 60 ปี	54	13.4
- 61 ปี ขึ้นไป	79	19.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุอยู่ระหว่าง ไม่เกิน 30 ปี เป็นอันดับ 1 คือ จำนวนทั้งสิ้น 101 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.2 อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่มียุอยู่ระหว่าง 31 – 40 ปี กับ ผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวนทั้งสิ้น ช่วงอายุละ 83 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.8 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่มียุอยู่ระหว่าง 61ปี ขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 79 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.8 และมีเพียงส่วนน้อย เป็นผู้ที่มียุอยู่ระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวนทั้งสิ้น 54 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.4

ตารางที่ 5 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตามลักษณะของประชากรทางด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
- ประถมศึกษา	182	45.5
- มัธยมศึกษาตอนต้น	61	15.2
- มัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาชีวศึกษา [ปวช. – ปวท. – ปวส.]	95	23.8
- ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	52	13.0
- ปริญญาโท หรือสูงกว่า	8	2.0
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	2	.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษา ขึ้นประถมศึกษา เป็นอันดับ 1 คือ จำนวนทั้งสิ้น 182 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.5 อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาชีวศึกษา [ปวช. – ปวท. – ปวส.] จำนวนทั้งสิ้น 95 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.8 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 61

คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.2 และมีเพียงส่วนน้อย ที่ตอบว่าอื่น ๆ [ไม่ระบุ] จำนวนทั้งสิ้น 2 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ .5

ตารางที่ 6 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ตามลักษณะของประชากรทางด้านอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
- ข้าราชการ	40	10.0
- รัฐวิสาหกิจ	12	3.0
- พนักงานลูกจ้าง บริษัท / ห้าง / ร้าน	47	11.8
- ประกอบกิจการส่วนตัว / ค้าขาย	68	17.0
- นิสิตนักศึกษา	53	13.2
- รับจ้างทั่ว ๆ ไป	47	11.8
- ไม่ได้ประกอบอาชีพ	62	15.4
- อื่น ๆ โปรรระบุ.....	71	17.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในเรื่องการประกอบอาชีพ ตอบว่าอื่น ๆ [ไม่ระบุ] เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 71 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.8 อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ประกอบอาชีพกิจการส่วนตัว / ค้าขาย จำนวนทั้งสิ้น 68 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.0 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวนทั้งสิ้น 62 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.4 และมีเพียงส่วนน้อย ที่เป็นผู้ประกอบอาชีพเป็นรัฐวิสาหกิจ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.0

ตารางที่ 7 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตามลักษณะของประชากรทางด้านรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
- ไม่เกิน 5,000 บาท	217	54.2
- 5,001 - 10,000 บาท	104	26.0
- 10,001 - 15,000 บาท	37	9.3
- 15,001 - 20,000 บาท	18	4.5
- 20,001 - 25,000 บาท	8	2.0
- 25,001 - 30,000 บาท	4	1.0
- มากกว่า 30,001 บาท ขึ้นไป	12	3.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่างไม่เกิน 5,000 บาท เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 217 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.2 อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาทจำนวนทั้งสิ้น 104 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.0 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.3 และมีเพียงส่วนน้อย ที่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท จำนวนทั้งสิ้น 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.0

ตารางที่ 8 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ตามลักษณะของประชากรทางด้านสถานภาพทางครอบครัว

สถานภาพทางครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
- โสด	110	27.5
- แต่งงานแล้ว	229	57.2
- หย่า	11	2.8
- ม่าย	50	12.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่มีสถานภาพทางครอบครัวแต่งงานแล้ว เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 229 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 57.2 อันดับ 2 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีสถานภาพทางครอบครัวเป็นโสด จำนวนทั้งสิ้น 110 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 27.5 ส่วนอันดับ

3 ได้แก่ เป็นผู้ที่มีสถานภาพทางครอบครัวเป็นม่าย จำนวนทั้งสิ้น 50 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.5 และมีเพียงส่วนน้อย ที่เป็นผู้ที่มีสถานภาพทางครอบครัวที่หย่าร้างกัน จำนวนทั้งสิ้น 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.8

ตารางที่ 9 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ตามลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมความบ่อยครั้งในการไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ

พฤติกรรมความบ่อยครั้งในการไปฟังธรรม หรือ ไปประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
- มากกว่า 4 ครั้ง / เดือน	39	9.8
- 3-4 ครั้ง / เดือน	33	8.2
- 2-3 ครั้ง / เดือน	44	11.0
- 1-2 ครั้ง / เดือน	232	58.0
- ไม่เคย	52	13.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้เข้าไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ เป็นเวลา 1 - 2 ครั้ง / เดือน เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 232 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.0 อันดับ 2 ได้แก่ ตอบว่าไม่เคย จำนวนทั้งสิ้น 52 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.0 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 2 - 3 ครั้ง / เดือน จำนวนทั้งสิ้น 44 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.0 และมีเพียงส่วนน้อย ที่ได้เข้าไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ เป็นเวลา 3 - 4 ครั้ง / เดือน จำนวนทั้งสิ้น 33 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.2

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น จะประกอบไปด้วย

- 2.1 ประเภทของสื่อในการเปิดรับ
- 2.2 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ
- 2.3 ช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อ
- 2.4 ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ
- 2.5 ความสนใจในการเปิดรับประเภทของเนื้อหาที่น่าสนใจทางสื่อ

โดยที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 10 – 14 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อประเภทของสื่อในการเปิดรับ

ประเภทของสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
- โทรทัศน์	384	36.6
- วิทยุกระจายเสียง	386	36.8
- หนังสือพิมพ์	217	20.7
- นิตยสาร	49	4.7
- อื่นๆ โปรดระบุ.....	13	1.2
รวม	1049 *	100.0

[*หมายเหตุ :ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท]

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับวิทยุกระจายเสียง เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 386 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.8 อันดับ 2 ได้แก่ โทรทัศน์ จำนวนทั้งสิ้น 384 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 36.6 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ หนังสือพิมพ์ จำนวนทั้งสิ้น 217 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.7 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 13 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.2 ที่ตอบว่าอื่นๆ [ไม่ระบุ]

ตารางที่ 11 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
- เป็นประจำทุกวัน	372	93.0
- 5 - 6 ครั้ง / สัปดาห์	10	2.5
- 3 - 4 ครั้ง / สัปดาห์	9	2.3
- 1 - 2 ครั้ง / สัปดาห์	9	2.2
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับสื่อเป็นประจำทุกวัน เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 372 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 93.0 อันดับ 2 ได้แก่ 5 - 6 ครั้ง / สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.2 ที่ได้มีการเปิดรับสื่อ 1 - 2 ครั้ง / สัปดาห์

ตารางที่ 12 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อ

ช่วงเวลาในการเปิดรับสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
- เวลา 04.00 น. - 08.00 น.	126	12.2
- เวลา 08.01 น. - 12.00 น.	182	17.6
- เวลา 12.01 น. - 16.00 น.	72	6.9
- เวลา 16.01 น. - 20.00 น.	301	29.0
- เวลา 20.01 น. - 24.00 น.	303	29.2
- เวลา 24.01 น. - 04.00 น.	53	5.1
รวม	1037 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ช่วงเวลา]

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับสื่อในช่วงเวลา 20.01 น. – 24.00 น. เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 303 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.2 อันดับ 2 ได้แก่ ช่วงเวลา 16.01 น. – 20.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 301 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.0 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ ช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 182 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.6 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 53 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.1 ที่ได้มีการเปิดรับสื่อในช่วงเวลา 24.01 น. – 04.00 น.

ตารางที่ 13 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ

ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ	จำนวน	ร้อยละ
- มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป	379	94.7
- 45 นาที – 60 นาที	10	2.5
- 30 นาที – 45 นาที	4	1.0
- 15 นาที – 30 นาที	4	1.0
- น้อยกว่า 15 นาที	3	.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการใช้ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 379 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 94.7 อันดับ 2 ได้แก่ 45 นาที – 60 นาที คือ จำนวนทั้งสิ้น 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 15 นาที – 30 นาที กับ 30 นาที – 45 นาที จำนวนทั้งสิ้น ช่วงเวลาละ 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ ช่วงละ 1.0 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 ที่ได้มีการใช้ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อน้อยกว่า 15 นาที

ตารางที่ 14 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อความสนใจในการเปิดรับประเภทของเนื้อหาที่นำเสนอทางสื่อ

ประเภทของเนื้อหา	จำนวน	ร้อยละ
- ประเภทข่าวสารต่าง ๆ	365	22.9
- ประเภทสารคดี	274	17.2
- ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	71	4.5
- ประเภทที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ / อนามัย	153	9.6
- ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา	184	11.6
- ประเภทที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]	376	23.6
- ประเภทที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ	158	9.9
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	11	.7
รวม	1,592 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท]

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ความสนใจในการเปิดรับเนื้อหาประเภทที่เกี่ยวข้องกับความบันเทิง [เช่นเพลง ละคร ฯลฯ] เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 376 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 23.6 อันดับ 2 ได้แก่ ประเภทข่าวสารต่างๆ จำนวนทั้งสิ้น 365 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ ประเภทสารคดี จำนวนทั้งสิ้น 274 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.2 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .7 ที่ตอบว่าอื่น ๆ [ไม่ระบุ]

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับรายการ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ
2. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
3. พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น.

8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

3.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น จะประกอบไปด้วย

- 3.1.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการ
- 3.1.2 ช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการ
- 3.1.3 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการ
- 3.1.4 ประเภทของรายการ
- 3.1.5 สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ที่มีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด

โดยที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 15 – 19 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- เป็นประจำทุกวัน	287	71.8
- 5 - 6 ครั้ง / สัปดาห์	22	5.5
- 3 - 4 ครั้ง / สัปดาห์	61	15.2
- 1 - 2 ครั้ง / สัปดาห์	30	7.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกวัน เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 287 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.8 อันดับ 2 ได้แก่ 3 - 4 ครั้ง / สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 61 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 15.2 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 1 - 2 ครั้ง / สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.5 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.5 ที่ได้มีการเปิดรับฟังแค่ 5 - 6 ครั้ง / สัปดาห์

ตารางที่ 16 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

ช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- เวลา 04.00 น. - 08.00 น.	125	18.5
- เวลา 08.01 น. - 12.00 น.	202	30.0
- เวลา 12.01 น. - 16.00 น.	80	11.9
- เวลา 16.01 น. - 20.00 น.	134	19.9
- เวลา 20.01 น. - 24.00 น.	84	12.5
- เวลา 24.01 น. - 04.00 น.	49	7.2
รวม	674 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ช่วงเวลา]

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังรายการในช่วงเวลา 08.01 น. - 12.00 น. เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 202 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.0 อันดับ 2 ได้แก่ ช่วงเวลา 16.01 น. - 20.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 134 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.9 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ ช่วงเวลา 04.00 น. - 08.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 125 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.5 และมีเพียงส่วนน้อยจำนวนทั้งสิ้น 49 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.2 ที่ได้มีการเปิดรับฟังในช่วงเวลา 24.01 น. - 04.00 น.

ตารางที่ 17 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป	288	72.0
- 45 นาที – 60 นาที	48	12.0
- 30 นาที – 45 นาที	47	11.8
- 15 นาที – 30 นาที	14	3.5
- น้อยกว่า 15 นาที	3	.7
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 288 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 72.0 อันดับ 2 ได้แก่ 45 นาที – 60 นาที จำนวนทั้งสิ้น 48 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.0 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 30 นาที – 45 นาที จำนวนทั้งสิ้น 47 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.8 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .7 ที่ได้มีการใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง น้อยกว่า 15 นาที

ตารางที่ 18 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อการเปิดรับฟังประเภทของรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ประเภทของรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- ประเภทข่าวต่าง ๆ หรือการวิเคราะห์ข่าว	337	31.0
- ประเภทสารคดี	120	11.0
- ประเภทที่เกี่ยวกับการศึกษา	17	1.6
- ประเภทที่เกี่ยวกับการกีฬา	38	3.5
- ประเภทที่เกี่ยวกับสุขภาพ / อนามัย	31	2.9
- ประเภทที่เกี่ยวกับความบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]	37	3.4
- ประเภทที่เกี่ยวกับธรรมชาติ	193	17.8
- อื่น ๆ โปรดระบุ.....	312	28.8
รวม	1,085 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ประเภท]

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังรายการประเภทข่าวต่าง ๆ หรือการวิเคราะห์ข่าว เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 337 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.0 อันดับ 2 ได้แก่ ตอบว่าอื่นๆ [ไม่ระบุ] จำนวนทั้งสิ้น 312 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.8 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ รายการประเภทที่เกี่ยวกับธรรมชาติ จำนวนทั้งสิ้น 193 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.8 และมีเพียงส่วนน้อยจำนวนทั้งสิ้น 17 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.6 ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการประเภทที่เกี่ยวกับการศึกษา

ตารางที่ 19 แสดงความถี่และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ในระบบ A.M. และ F.M. ที่มีการเปิดรับฟัง บ่อยมากที่สุด

รายชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง ระบบ A.M.	จำนวน	ร้อยละ
- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท] • ความถี่ ระบบ A.M. 819 KHz.	118	30.4
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ค.อ.] • ความถี่ ระบบ A.M. 594 KHz.	148	12.4
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน [ร.ค.] • ความถี่ ระบบ A.M. 747 KHz.	37	9.5
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารม้าที่ 2 ยานเกราะ [พล ม.2] • ความถี่ ระบบ A.M. 963 KHz.	25	6.5
- สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ กรุงเทพมหานคร [ท.อ.] • ความถี่ ระบบ A.M. 945 KHz.	12	3.1
- ไม่ได้ระบุชื่อสถานีวิทยุ และระบบความถี่	148	38.1
รวม	388 *	100.0

รายชื่อสถานีวิทยุกระจายเสียง ระบบ F.M.	จำนวน	ร้อยละ
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ • ความถี่ ระบบ F.M. 90.0 MHz.[คลื่น เวทีไท 90]	163	21.9
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน [ร.ค.] • ความถี่ ระบบ F.M. 96.0 MHz.[วิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน]	141	18.9
- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] • ความถี่ ระบบ F.M. 92.5 MHz	118	15.8
- สถานีวิทยุกระจายเสียงองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย [อ.ส.ม.ท] • ความถี่ ระบบ F.M. 95.0 MHz.[ลูกทุ่ง F.M. 95]	100	13.4
- สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการสื่อสารทหารบก [จ.ส.] • ความถี่ ระบบ F.M. 100.0 MHz.[จ.ส. 100]	76	10.2
- ไม่ได้ระบุชื่อสถานีวิทยุ และระบบความถี่	148	19.8
รวม	746 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบ ได้มากกว่า 1 สถานี]

จากตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จะมีการเปิดรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ทั้งในระบบ ระบบ A.M. และ F.M. แตกต่างกัน ดังนี้

ในระบบ A.M. พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] ความถี่ ระบบ A.M. 819 KHz. เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 118 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 30.4 อันดับ 2 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ต.อ.] ความถี่ ระบบ A.M. 594 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 48 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.4 อันดับ 3 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน [ร.ด.] ระบบ ความถี่ A.M. 747 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.5 อันดับ 4 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารม้าที่ 2 ยานเกราะ [พล.ม.2] ความถี่ ระบบ A.M. 963 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 25 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.5 อันดับ 5 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงทหารอากาศ กรุงเทพมหานคร [ท.อ.] ความถี่ ระบบ A.M. 945 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.1 และนอกจากนี้ยังมีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ได้ตอบคำถามโดยที่ไม่ได้ระบุชื่อสถานีวิทยุ และความถี่ จำนวนทั้งสิ้น 148 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.1

ในระบบ F.M. พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ความถี่ ระบบ F.M. 90.0 MHz. [คลื่นเวทียุโรป 90] เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 163 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.9 อันดับ 2 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการรักษาดินแดน [ร.ด.] ความถี่ ระบบ F.M. 96.0 MHz. [วิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน] จำนวนทั้งสิ้น 141 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.9 อันดับ 3 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] ความถี่ ระบบ F.M. 92.5 MHz. จำนวนทั้งสิ้น 118 คน หรือคิดเป็น ร้อยละ 15.8 อันดับ 4 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย [อ.ส.ม.ท.] ความถี่ ระบบ F.M. 95.0 MHz. [ลูกทุ่ง F.M.95] จำนวนทั้งสิ้น 100 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.4 อันดับ 5 ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกรมการสื่อสารทหารบก [จ.ส.] ความถี่ ระบบ F.M. 100.0 MHz. [จ.ส. 100] จำนวนทั้งสิ้น 76 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.2 และนอกจากนี้ยังมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ตอบคำถามโดยที่ไม่ได้ระบุชื่อสถานีวิทยุ และความถี่ จำนวนทั้งสิ้น 148 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.8

3.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น จะประกอบไปด้วย

- 3.2.1 การเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ
- 3.2.2 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ
- 3.2.3 ช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ
- 3.2.4 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ
- 3.2.5 รายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่มีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด

โดยที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ในตารางที่ 20 – 24 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 20 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

การเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- เคย	216	54.0
- ไม่เคย	184	46.0
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่ ได้เคยมีการเปิดรับฟัง จำนวนทั้งสิ้น 216 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.0 และมีจำนวนทั้งสิ้น 184 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.0 ที่ตอบว่าไม่เคยมีการเปิดรับฟัง

ตารางที่ 21 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้อง
กับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- เป็นประจำทุกวัน	84	38.9
- 5-6 ครั้ง / สัปดาห์	12	5.5
- 3-4 ครั้ง / สัปดาห์	52	24.1
- 1-2 ครั้ง / สัปดาห์	68	31.5
รวม	216	100.0

จากตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกวัน เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 84 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.9 อันดับ 2 ได้แก่ 1-2 ครั้ง / สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 68 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.5 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 3-4 ครั้ง / สัปดาห์ จำนวนทั้งสิ้น 52 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.1 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 12 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.5 ที่ได้มีการเปิดรับฟังแค่เพียง 5-6 ครั้ง / สัปดาห์

ตารางที่ 22 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ต่อช่วงเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ช่วงเวลาในการเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- เวลา 04.00 น. – 08.00 น.	68	21.1
- เวลา 08.01 น. – 12.00 น.	140	43.5
- เวลา 12.01 น. – 16.00 น.	33	10.3
- เวลา 16.01 น. – 20.00 น.	11	3.4
- เวลา 20.01 น. – 24.00 น.	31	9.6
- เวลา 24.01 น. – 04.00 น.	39	12.1
รวม	322 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ช่วงเวลา]

จากตารางที่ 22 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังในช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 140 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.5 อันดับ 2 ได้แก่ ช่วงเวลา 04.00 น. – 08.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 68 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.1 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่

ช่วงเวลา 24.01 น. – 04.00 น. จำนวนทั้งสิ้น 39 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 12.1 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.4 ที่ได้มีการเปิดรับฟังในช่วงเวลา 16.01น. – 20.00น.

ตารางที่ 23 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ช่วงเวลาในการเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป	98	45.4
- 45 นาที – 60 นาที	13	6.0
- 30 นาที – 45 นาที	40	18.5
- 15 นาที – 30 นาที	55	25.5
- น้อยกว่า 15 นาที	10	4.6
รวม	216	100.0

จากตารางที่ 23 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังมากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 98 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.4 อันดับ 2 ได้แก่ 15 นาที – 30 นาที จำนวนทั้งสิ้น 55 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.5 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 30 นาที – 45 นาที จำนวนทั้งสิ้น 40 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.5 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 10 คน หรือคิดเป็นคือ ร้อยละ 4.6 ที่ได้มีการเปิดรับฟัง น้อยกว่า 15 นาที

ตารางที่ 24 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่มีการเปิดรับฟัง บ่อยมากที่สุด ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ชื่อรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- การแสดงพระธรรมเทศนา [เนื่องในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา] ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] • ระบบ ความถี่ A.M. 819 KHz	118	28.5
- รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] • ระบบ ความถี่ A.M. 819 , 837 และ 891 KHz. • ระบบ ความถี่ F.M. 88.0 , 92.5 , 93.5 , 95.5 , 97.0 และ 105.0 MHz. • รวมถึงสถานีวิทยุกระจายเสียง อื่นๆ ที่ได้ร่วมทำการถ่ายทอดด้วย	107	25.8
- รายการธรรมะประจำปี : จากวัดต้นสน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ต.อ.] • ระบบ ความถี่ A.M. 594 KHz.	68	16.4
- รายการเจริญธรรม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย [อ.ส.ม.ท.] • ระบบ ความถี่ F.M. 100.5 MHz.	23	5.5
- รายการธรรมะรับอรุณ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารม้าที่ 2 ยานเกราะ [พล.ม.2] • ระบบ ความถี่ A.M. 963 KHz.	23	5.5

ตารางที่ 24 [ต่อ]

ชื่อรายการ	จำนวน	ร้อยละ
- รายการเปิดใจใสธรรม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ต.อ.] • ระบบ ความถี่ A.M. 594 KHz.	22	5.3
ไม่ได้ระบุชื่อรายการ	54	13.0
รวม	415 *	100.0

[* หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 รายการ]

จากตารางที่ 24 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังรายการแสดงพระธรรมเทศนา [เนื่องในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา] ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 118 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 28.5 อันดับ 2 ได้แก่ รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และรวมถึงทางสถานีวิทยุกระจายเสียงอื่นๆ ที่ได้ร่วมทำการถ่ายทอดด้วย จำนวนทั้งสิ้น 107 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.8 อันดับ 3 ได้แก่ รายการธรรมะประทับใจ : จากวัดต้นสน ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ต.อ.] ระบบ ความถี่ A.M. 594 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 68 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.4 อันดับ 4 มีจำนวน 2 รายการ ได้แก่ รายการเจริญธรรม ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย [อ.ส.ม.ท.] ระบบ ความถี่ F.M. 100.5 MHz. กับรายการธรรมะรับอรุณ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารม้าที่ 2 ยานเกราะ [พล.ม.2] ระบบ ความถี่ A.M. 963 KHz. มีผู้เปิดรับฟังแต่ละรายการเท่ากัน จำนวนทั้งสิ้น รายการละ 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.5 อันดับ 5 ได้แก่ รายการเปิดใจใสธรรม ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน [กองพล ป.ต.อ.] ระบบ ความถี่ A.M. 594 KHz. จำนวนทั้งสิ้น 22 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.3 และนอกจากนี้ยังมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้ตอบคำถามโดยที่ไม่ได้ระบุชื่อรายการ จำนวนทั้งสิ้น 54 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.0

3.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00น.–8.30น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ในการวิเคราะห์พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ดังกล่าวนั้น จะประกอบไปด้วย

- 3.3.1 การเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
- 3.3.2 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
- 3.3.3 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
- 3.3.4 ความยาวนานของระยะเวลา[จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
- 3.3.5 ความรู้สึกที่ได้รับหลังจากที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

โดยที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 25 – 29 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ต่อการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

การเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- เคย	118	54.6
- ไม่เคย	98	45.4
รวม	216	100.0

จากตารางที่ 25 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 216 คนส่วนใหญ่ ได้เคยมีการเปิดรับฟัง จำนวนทั้งสิ้น 118 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 54.6 และมีจำนวนทั้งสิ้น 98 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.4 ที่ตอบว่าไม่เคยมีการเปิดรับฟัง

ตารางที่ 26 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- เป็นประจำทุกครั้ง	47	39.8
- 3-4 ครั้ง / เดือน	14	11.9
- 2-3 ครั้ง / เดือน	20	16.9
- 1-2 ครั้ง / เดือน	37	31.4
รวม	118	100.0

จากตารางที่ 26 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกครั้ง เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 47 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.8 อันดับ 2 ได้แก่ 1-2 ครั้ง / เดือน จำนวนทั้งสิ้น 37 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.4 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 2-3 ครั้ง / เดือน จำนวนทั้งสิ้น 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.9 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.9 ที่ได้มีการเปิดรับฟังแค่เพียง 3-4 ครั้ง / เดือน

ตารางที่ 27 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- 25 นาที – 30 นาที [จบรายการ]	77	65.3
- 20 นาที – 25 นาที	7	5.9
- 15 นาที – 20 นาที	23	19.5
- 10 นาที – 15 นาที	10	8.5
- น้อยกว่า 10 นาที	1	.8
รวม	118	100.0

จากตารางที่ 27 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง 25-30 นาที [จบรายการ] เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 77 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.3 อันดับ 2 ได้แก่ 15 นาที – 20 นาที จำนวนทั้งสิ้น 23 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.5 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่

10 นาที – 15 นาที จำนวนทั้งสิ้น 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.5 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 ที่ได้มีการเปิดรับฟัง น้อยกว่า 10 นาที

ตารางที่ 28 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม
วันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี]	จำนวน	ร้อยละ
- มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป	46	39.0
- 3-4 ปี	24	20.3
- 1-2 ปี	39	33.1
- น้อยกว่า 1 ปี	9	7.6
รวม	118	100.0

จากตารางที่ 28 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังมาเป็นระยะเวลาความยาวนาน มากกว่า 5 ปี ขึ้นไป เป็นอันดับ 1 จำนวนทั้งสิ้น 46 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.0 อันดับ 2 ได้แก่ 1-2 ปี จำนวนทั้งสิ้น 39 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.1 ส่วนอันดับ 3 ได้แก่ 3-4 ปี จำนวนทั้งสิ้น 24 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 20.3 และมีเพียงส่วนน้อย จำนวนทั้งสิ้น 9 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 7.6 ที่ได้มีการเปิดรับฟังมาเป็นระยะเวลาความยาวนาน น้อยกว่า 1 ปี

ตารางที่ 29 แสดงความถี่ และร้อยละของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ต่อความรู้สึกที่ได้รับหลังจากที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์
เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความรู้สึกที่ได้เปิดรับฟัง	จำนวน	ร้อยละ
- ชอบ	118	100.0
- ไม่ชอบ	-	-
รวม	118	100.0

จากตารางที่ 29 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะมีความรู้สึกชอบรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น 118 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 100.0

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ในการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00น. – 8.30น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ ได้แจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ใน ตารางที่ 30 – 44 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 30 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า รายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควรแก่การที่จะธำรงรักษาไว้

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
รายการปาฐกถาธรรม ดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควร แก่ การที่จะธำรงรักษาไว้	77 [65.3]	41 [34.7]	- -	- -	- -	118 [100.0]	4.65	.48	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 30 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 77 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 41 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 34.7 สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.65 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .48 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 31 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า รูปแบบการนำเสนอของรายการน่าสนใจ

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
รูปแบบการนำเสนอของ รายการนำเสนอใจ	14 [11.9]	97 [82.2]	6 [5.1]	1 [.8]	- -	118 [100.0]	4.05	.45	เห็นด้วย

จากตารางที่ 31 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 97 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 82.2 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 11.9 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.1 และไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.05 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .45 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 32 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปฐกถารธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า วันที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
วันที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง	42 [35.6]	66 [55.9]	7 [5.9]	2 [1.7]	1 [.8]	118 [100.0]	4.24	.71	เห็นด้วย

จากตารางที่ 32 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 66 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.9 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 42 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.6 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.9 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.24 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ ร้อยละ .71 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 33 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า ช่วงเวลาที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ช่วงเวลาที่ใช้ในการนำเสนอ ของรายการ เป็นช่วงเวลาที่มี ความเหมาะสมอย่างยิ่ง	27 [22.9]	74 [62.7]	6 [5.1]	10 [8.5]	1 [.8]	118 [100.0]	3.98	.84	เห็นด้วย

จากตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 74 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 27 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 10 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.5 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.1 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 3.98 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .84 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 34 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในเรื่องที่ว่า ระยะเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นระยะ
 เวลาที่มีความเหมาะสม

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
ระยะเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอ ของรายการ เป็นระยะเวลาที่ มีความเหมาะสม	30	70	7	11	-	118	4.01	.83	เห็นด้วย
	[25.4]	[59.3]	[5.9]	[9.3]	-	[100.0]			

จากตารางที่ 34 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
 ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 70 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมาคือ เห็นด้วย
 อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 30 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25.4 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ
 9.3 และไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 7 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.9 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย
 [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.01 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .83 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล
 ดังกล่าวนั้น จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 35 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 ที่มีต่อรายการปราศุกถาวรวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในเรื่องที่ว่า เนื้อหาของรายการปราศุกถาวรดังกล่าว จะทันต่อเหตุการณ์
 และทันสมัยอยู่เสมอ ให้ข้อคิดทางธรรมะที่ควรแก่การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เนื้อหาของรายการปราศุกถาวรดังกล่าว จะทันต่อเหตุการณ์และทันสมัยอยู่เสมอ ให้ข้อคิดทางธรรมะที่ควรแก่การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง	28 [23.7]	74 [62.7]	16 [13.6]	- -	- -	118 [100.0]	4.10	.60	เห็นด้วย

จากตารางที่ 35 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 74 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 28 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 23.7 และไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 13.6 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.10 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .60 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 36 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว
 สามารถช่วยทำให้ท่านเข้าใจในพระพุทธศาสนา และรู้สึกมีความศรัทธา
 มากยิ่งขึ้น

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถา ธรรม ดังกล่าวแล้ว สามารถ ช่วยทำให้ท่านเข้าใจใน พระพุทธศาสนา และรู้สึกมี ความ ศรัทธา มากยิ่งขึ้น	48 [40.7]	63 [53.4]	5 [4.2]	1 [.8]	1 [.8]	118 [100.0]	4.32	.68	เห็นด้วย

จากตารางที่ 36 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
 ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 63 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ เห็นด้วย
 อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 48 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.7 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 5 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.2
 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิด
 เป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อย
 ละ 4.32 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ย
 เท่ากับ ร้อยละ .68 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะ
 มีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 37 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถารวมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า พระสงฆ์ที่มาพูดในรายการ สามารถพูดสื่อความหมาย
ให้เราเข้าใจได้เป็นอย่างดี

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
พระสงฆ์ที่มาพูดในรายการ สามารถพูดสื่อความหมายให้ เราเข้าใจได้เป็นอย่างดี	26 [22.0]	73 [61.9]	14 [11.9]	3 [2.5]	2 [1.7]	118 [100.0]	4.00	.77	เห็นด้วย

จากตารางที่ 37 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 73 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ เห็นด้วย
อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 26 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.0 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 14 คน หรือคิดเป็นร้อยละ
11.9 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 2 คน
หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ ร้อยละ 4.00 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .77 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง
ส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 38 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว
 สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตสำนึกในเรื่อง บาป บุญ คุณ โศข ได้

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถา ธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถ มีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตสำนึก ในเรื่องบาป บุญ คุณ โศข ได้	70	46	1	-	1	118	4.56	.61	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	[59.3]	[39.0]	[.8]	-	[.8]	[100.0]			

จากตารางที่ 38 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
 ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 70 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.3 รองลงมาคือ เห็น
 ด้วย จำนวนทั้งสิ้น 46 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 39.0 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 และ
 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย
 [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.56 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .61 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล
 ดังกล่าวนั้น จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 39 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตใจที่สงบ และใจเย็นลงได้

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่าน มีจิตใจที่สงบ และใจเย็นลงได้	54	60	4	-	-	118	4.42	.56	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	[45.8]	[50.8]	[3.4]	-	-	[100.0]			

จากตารางที่ 39 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 60 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 54 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 45.8 และไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.4 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.42 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .56 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 40 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีความสุข รอบคอบ ตีงขึ้นกว่าเดิม

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{x}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยให้ท่าน เป็นคนที่มีความสุข รอบคอบ ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม	60	52	6	-	-	118	4.46	.59	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	[50.8]	[44.1]	[5.1]	-	-	[100.0]			

จากตารางที่ 40 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 60 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคือ เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 52 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.1 และไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.1 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.46 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .59 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยอย่างยิ่งเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 41 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่าน ได้รู้ถึงการเป็นคนควรมีจิตใจที่มีความเมตตา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่าน ได้รู้ถึงการเป็นคนควรมีจิตใจที่ มีความเมตตา และเอื้อเฟื้อเผื่อ แผ่ ช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ได้ ดียิ่งขึ้น	35 [29.7]	71 [60.2]	11 [9.3]	1 [.8]	- -	118 [100.0]	4.19	.63	เห็นด้วย

จากตารางที่ 41 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 71 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.2 รองลงมาคือ เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 35 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.7 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.3 และไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.19 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .63 ดังนั้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 42 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีสมาธิ มัธยัสถ์ หรือมีความตระหนี่ มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่าน เป็นคนที่มีสมาธิ มัธยัสถ์ หรือมี ความตระหนี่ มากยิ่งขึ้น กว่าเดิม	27 [22.9]	61 [51.7]	27 [22.9]	2 [1.7]	1 [.8]	118 [100.0]	3.94	.78	เห็นด้วย

จากตารางที่ 42 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 61 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาคือ เห็นด้วย อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 27 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 27 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22.9 ไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ร้อยละ 3.94 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .78 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 43 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
ในเรื่องที่ว่า ความรู้ที่ได้รับจากรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว
เมื่อนำมาประยุกต์ใช้แล้ว สามารถช่วยทำให้ ความรัก ความอบอุ่น
ภายในครอบครัวของท่านสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ความรู้ที่ได้รับจากรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าว เมื่อนำ มาประยุกต์ใช้แล้ว สามารถ ช่วย ทำให้ ความรัก ความอบอุ่น ภายในครอบครัวของท่าน สมบูรณ์ดียิ่งขึ้น	29 [24.6]	84 [71.2]	4 [3.4]	1 [.8]	- -	118 [100.0]	4.19	.53	เห็นด้วย

จากตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 84 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.2 รองลงมาคือ เห็นด้วย
อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 29 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 24.6 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 4 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.4
และไม่เห็นด้วย จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .8 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย
[Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.19 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
[Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .53 ดังนั้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล
ดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

ตารางที่ 44 แสดงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในเรื่องที่ว่า หลังจากที่ท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว
 สามารถช่วยทำให้ท่านแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้เบาบางลงได้
 และทำให้ท่านมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น

หัวข้อคำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	รวม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
หลังจากที่ท่านได้ฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว สามารถช่วยทำให้ท่านแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ให้เบาบางลงได้ และทำให้ ท่านมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น	49 [41.5]	65 [55.1]	3 [2.5]	- -	1 [.9]	118 [100.0]	4.36	.62	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 44 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วน
 ใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วย มากที่สุด จำนวนทั้งสิ้น 65 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 55.1 รองลงมาคือ เห็นด้วย
 อย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 49 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.5 ไม่แน่ใจ จำนวนทั้งสิ้น 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.5
 และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวนทั้งสิ้น 1 คน หรือคิดเป็นร้อยละ .9 เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของ
 ค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{X}] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 4.36 ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบน
 มาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] นั้น พบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ .62 ดังนั้นจากการ
 วิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวนี้ จึงพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่เห็นด้วยอย่าง
 ยิ่งเป็นส่วนใหญ่

จากตารางที่ 30 – 44 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00น. – 8.30น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ทั้งหมดได้ดังนี้ โดยที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างจากจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่ จะตอบว่าเห็นด้วยมากที่สุด รองลงมาคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่แน่ใจ [รู้สึกเฉย ๆ] ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เรียงตามลำดับ สำหรับในเรื่องของค่าเฉลี่ย [Mean = \bar{x}] นั้น พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นด้วยอย่างยิ่ง ในเรื่องที่ว่า รายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควรแก่การที่จะธำรงรักษาไว้ มากที่สุด เป็นอันดับ 1 คือ ร้อยละ 4.65 อันดับ 2 ได้แก่ ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรม ดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตสำนึกในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ ได้ คือ ร้อยละ 4.56 อันดับ 3 ได้แก่ ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรม ดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีความสุขุม รอบคอบ ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม คือ ร้อยละ 4.46 อันดับ 4 ได้แก่ ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตใจที่สงบ และใจเย็นลงได้ คือ ร้อยละ 4.42 และอันดับ 5 ได้แก่ ในเรื่องที่ว่า หลังจากที่ได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถช่วยทำให้ท่านแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันให้เบาบางลงได้ และทำให้ท่านมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น คือ ร้อยละ 4.36 และกลุ่มประชากรตัวอย่าง มีความเห็นด้วย ในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถช่วยทำให้ท่านเข้าใจในพระพุทธศาสนา และรู้สึกมีความศรัทธา มากยิ่งขึ้น มากที่สุด เป็นอันดับ 1 รองลงมาได้แก่ ในเรื่องที่ว่า วันที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นที่เหมาะสมอย่างยิ่ง , เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านได้รู้ถึงการเป็นคน ควรจิตใจที่มีความเมตตา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น , ความรู้ที่ได้รับจากรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว เมื่อนำมาประยุกต์ใช้แล้ว สามารถช่วยทำให้ความรัก ความอบอุ่น ภายในครอบครัวของท่านสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น , เนื้อหาของรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อ จะทันต่อเหตุการณ์และทันสมัยอยู่เสมอ ให้ข้อคิดทางธรรมะที่ควรแก่การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง , รูปแบบการนำเสนอของรายการน่าสนใจ , ระยะเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสม , พระสงฆ์ที่มาพูดในรายการ สามารถพูดสื่อความหมายให้เราเข้าใจได้เป็นอย่างดี , ช่วงเวลา ที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นช่วงเวลาที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่ง และในเรื่องที่ว่า เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีสมาธิ มัธยัสถ์ หรือมีความตระหนี่ มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เรียงตามลำดับ ส่วนในเรื่องของค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน [Standard Deviation = S.D.] พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ความสนใจ ในเรื่องของช่วงเวลาที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นช่วงเวลาที่มีความเหมาะสม มากที่สุด เป็นอันดับ 1 คือ ร้อยละ .84 อันดับ 2 ได้แก่ ในเรื่องของระยะเวลาที่ใช้ในการนำเสนอของรายการ เป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสม คือ ร้อยละ .83 ส่วนในอันดับ 3 ได้แก่ ในเรื่องที่ว่าเมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้อแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีสมาธิ มัธยัสถ์ หรือมีความตระหนี่ มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม คือ ร้อยละ .78 และให้ความสนใจ ในเรื่องของรูปแบบการนำเสนอของรายการน่าสนใจ น้อยที่สุด คือ .45

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน

ผลการวิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน คือ พฤติกรรมการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน

การทดสอบสมมุติฐาน คือ พฤติกรรมซึ่งได้แก่ความบ่อยครั้ง ระยะเวลา และความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน ในการทดสอบสมมุติฐานข้อนี้ โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดสมมุติฐาน ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมต่างๆ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไว้ดังนี้ คือ

1. ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

2. ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

3. ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ ไค – สแควร์ [Chi – Square (χ^2)]

5.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 45

H_0 = ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

H_1 = ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 45 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการ

ปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความบ่อยครั้ง	ระดับความคิดเห็นที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย					รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
เป็นประจำทุกวัน	13	34	-	-	-	47
3-4 ครั้ง / เดือน	-	13	1	-	-	14
2-3 ครั้ง / เดือน	1	19	-	-	-	20
1-2 ครั้ง / เดือน	6	29	1	1	-	37
รวม	20	95	2	1	-	118

$\chi^2 = 14.446$

DF = 9

Significance = .107

จากตารางที่ 45 ในการทดสอบสมมุติฐานปรากฏผลว่า ค่า Significance ที่ได้คือ .107 ซึ่งมากกว่า α ที่กำหนดไว้ คือ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมุติฐานทางสถิติ [H_0] และปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย [H_1] นั่นคือ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

5.2 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุ

กระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 46

H_0 = ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุ กระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

H_1 = ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 46 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ระยะเวลา	ความคิดเห็นที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย					รวม
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
25 – 30 นาที [จบรายการ]	13	62	1	1	-	77
20 – 25 นาที	-	6	1	-	-	7
15 – 20 นาที	6	17	-	-	-	23
10 – 15 นาที	1	9	-	-	-	10
น้อยกว่า 15 นาที	-	1	-	-	-	1
รวม	20	95	2	1	-	118

$\chi^2 = 10.808$

DF = 12

Significance = .545

จากตารางที่ 46 ในการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลว่า ค่า Significance ที่ได้คือ .545 ซึ่งมากกว่า α ที่กำหนดไว้ คือ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติ [H_0] และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย [H_1] นั่นคือ ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

5.3 ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังที่ได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่างๆไว้ในตารางที่ 47

H_0 = ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถา

ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

H_1 = ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถา

ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 47 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความยาวนาน ของระยะเวลา [จำนวนปี]	ความคิดเห็นที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย					รวม
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	
มากกว่า 5 ปีขึ้นไป	9	37	-	-	-	46
3-4 ปี	3	21	-	-	-	24
1-2 ปี	8	29	1	1	-	39
น้อยกว่า 1 ปี	-	8	1	-	-	9
รวม	20	95	2	1	-	118

$$\chi^2 = 10.785$$

$$DF = 9$$

$$Significance = .291$$

จากตารางที่ 47 ในการทดสอบสมมติฐานปรากฏผลว่า ค่า Significance ที่ได้คือ .291 ซึ่งมากกว่า α ที่กำหนดไว้ คือ .05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติ [H_0] และปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย [H_1] นั่นคือ ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถา
ธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี] มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
นนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชนใน
เขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานี
วิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน จากพื้นที่ทั้งหมด 10 ตำบล โดยได้ใช้สูตรจากตาราง
สำเร็จของ ทาโร ยามาเน่ [Taro Yamane] และได้ใช้วิธีการแบบ อาศัยหลักความน่าจะเป็น
[Probability Random Sampling] และไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น [Nonprobability Random
Sampling] จากนั้นได้ใช้วิธีการเทียบสัดส่วนบัญญัติโดยตรง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการคำนวณ
หาจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ [Quantitative Research] และใช้วิธีการ
วิจัยเชิงสำรวจ [Survey Research] ที่เรียกว่า “ One Shot Descriptive Study ” โดยใช้แบบสอบถาม
เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้
โปรแกรม SPSS / PC+ [Statistical Package Sciences / Personal Computer] เพื่อใช้หาค่าสถิติ
พื้นฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ใน
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้

สรุปผลการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัยได้แบ่งการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์
2. ลักษณะทางพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน
3. ลักษณะทางพฤติกรรมในการเปิดรับรายการ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง
แบ่งได้เป็น

- 3.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
- 3.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
- 3.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
4. ลักษณะทางความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
5. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

รายละเอียดการสรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์

กลุ่มประชากรตัวอย่าง ทั้งหมดมีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ประกอบไปด้วยเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเพศหญิงจะมีจำนวนมากกว่า กล่าวคือ เพศหญิง มีจำนวน 234 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 58.5 ส่วนเพศชาย มีจำนวน 166 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.5 ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่างไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.2 การศึกษาอยู่ในขั้นระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 45.5 ส่วนในเรื่องอาชีพกลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ตอบในหัวข้ออื่นๆ[ไม่ระบุ] ถึงร้อยละ 17.8 รายได้ของกลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่างไม่เกิน 5,000 บาท / เดือน คิดเป็นร้อยละ 54.2 สำหรับสถานภาพทางครอบครัว พบว่า ส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว คิดเป็นร้อยละ 57.2 และในเรื่องพฤติกรรมความบ่อยครั้งในการไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้เข้าไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ ประมาณ 1-2 ครั้ง / เดือน คิดเป็นร้อยละ 58.0

2. ลักษณะทางพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน

ในการเปิดรับสื่อของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี นั้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีการเปิดรับสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 36.8 ในการเปิดรับสื่อ นั้น ส่วนใหญ่ได้มีการเปิดรับสื่อ เป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 93.0 โดยที่จะมีการเปิดรับสื่อในช่วงเวลา 21.01 น. – 24.00 น. เป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 29.2 และในแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ มากกว่า 1 ชั่วโมงขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 94.7 สำหรับเนื้อหาที่กลุ่มประชากรตัวอย่างมีการเปิดรับจากสื่อมากที่สุด

พบว่า ส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเปิดรับเนื้อหาประเภทที่เกี่ยวกับความบันเทิง [เช่น เพลงละคร ฯลฯ] คิดเป็นร้อยละ 23.6

3. ลักษณะทางพฤติกรรมในการเปิดรับรายการ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น

- 3.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ
- 3.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ
- 3.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

3.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

ในการเปิดรับรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ เป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 71.8 และช่วงเวลาที่มีการเปิดรับฟังมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงของแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72.0 ส่วนประเภทของรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ที่มีการเปิดรับฟังมากที่สุด คือ รายการประเภทข่าวต่างๆ หรือการวิเคราะห์ข่าว คิดเป็นร้อยละ 31.0 สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียง ที่มีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด ในระบบ A.M. ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] ระบบความถี่ A.M. 891 KHz. คิดเป็นร้อยละ 30.4 ส่วนในระบบ F.M. นั้น ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ระบบความถี่ F.M. 90.0 MHz. [คลื่นเวทียุโรป 90] คิดเป็นร้อยละ 21.9

3.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

สำหรับในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ นั้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน 400 คน

มีจำนวน 216 คน ที่เคยมีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ คิดเป็นร้อยละ 54.0 โดยในเรื่องความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 38.9 และช่วงเวลาที่มีการเปิดรับฟังมากที่สุด คือ ช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 43.5 ส่วนระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟังของแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 45.4 สำหรับรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ได้มีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังรายการแสดงพระธรรมเทศนา [เนื่องในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา] ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 28.5

3.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำหรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างจากที่มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน มีจำนวน 216 คน ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ และจากจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง 216 คน ดังกล่าว มีจำนวน 118 คน ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น คิดเป็นร้อยละ 54.6 โดยที่ส่วนใหญ่จะได้มีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกครั้งที่คิดเป็นร้อยละ 39.8 และในการเปิดรับฟังของแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง 25 นาที – 30 นาที [จบรายการ] คิดเป็นร้อยละ 65.3 ส่วนความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ที่ได้มีการเปิดรับฟังมา ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังมาเป็นระยะเวลามากกว่า 5 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 39.0 และหลังจากที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้นแล้ว จะมีความรู้สึกชอบเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 100.0

4. ลักษณะทางความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. –

8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ในเรื่องของความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยรวมแล้ว ส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ

ปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ในหัวข้อต่างๆ ดังกล่าวนั้น อยู่ในระดับที่มีความเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

5. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน คือ พฤติกรรมการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน

จากสมมุติฐาน คือ พฤติกรรมการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน หมายถึง พฤติกรรมซึ่งได้แก่ความบ่อยครั้ง ระยะเวลา และความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ในการทดสอบสมมุติฐานข้อนี้ โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดสมมุติฐาน ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมต่างๆ กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไว้ดังนี้ คือ

5.2.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

5.2.2 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

5.2.3 ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความ

ผลจากการศึกษาเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย พบว่า คุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับ ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จะมีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ที่ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยดังกล่าวนี้ สามารถนำผลที่ได้ทั้งหมดมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน

พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นส่วนมาก โดยที่จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกวัน ในช่วงเวลา 21.01น. – 24.00น. และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟัง ของแต่ละครั้ง จะใช้ระยะเวลานาน มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป ส่วนเนื้อหาของรายการที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ให้ความสนใจในการเปิดรับฟังมากที่สุด คือ เนื้อหาประเภทที่เกี่ยวกับความบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]

นอกจากสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง ซึ่งเป็นสื่อที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ ให้ความสนใจในการเปิดรับเป็นอันดับ 1 แล้ว ก็ยังมีสื่อที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเปิดรับเป็นอันดับรองลงมา ได้แก่ สื่อประเภทโทรทัศน์ สื่อประเภทหนังสือพิมพ์ สื่อประเภตนิตยสาร และสื่อประเภทอื่นๆ [ไม่ระบุ] ตามลำดับ

สำหรับสาเหตุที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจเปิดรับสื่อประเภท วิทยุกระจายเสียงมากที่สุด คงเนื่องมาจากสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่สามารถครอบคลุมเข้าถึงพื้นที่ และให้ความสะดวกแก่ผู้ที่ต้องการเปิดรับมากที่สุด เพราะในขณะที่มีการเปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงนั้น สามารถที่จะปฏิบัติภารกิจงานได้ ในขณะที่เดียวกันถ้าเป็นสื่อประเภทอื่นๆจะไม่สามารถให้ความสะดวกในการเปิดรับได้อย่างสื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง

นอกจากนี้สื่อประเภทวิทยุกระจายเสียง ยังเป็นสื่อที่สามารถจัดหามาเป็นเจ้าของได้สะดวกและราคาไม่แพงนักเมื่อเปรียบเทียบกับสื่อประเภทอื่น [วิจิตร ภักดิ์ศรีรัตน์ , 2529 : 196]

2. พฤติกรรมในการเปิดรับรายการ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น

- 2.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ
- 2.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ
- 2.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น.– 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

2.1 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จะมีการเปิดรับฟังรายการต่างๆ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นประจำทุกวัน โดยส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังในช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟังของแต่ละครั้ง จะใช้ระยะเวลานาน มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป ส่วนประเภทของรายการ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ ที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสนใจในการเปิดรับฟังมากที่สุด คือ รายการประเภทข่าวต่างๆ หรือการวิเคราะห์ข่าว สำหรับสถานีวิทยุกระจายเสียง ที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด ในระบบ A.M. ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ส.ว.ท.] ระบบความถี่ A.M. 891 KHz. ส่วนในระบบ F.M. นั้น ได้แก่ สถานีวิทยุกระจายเสียงกองพลที่ 1 รักษาพระองค์ ระบบความถี่ F.M. 90.0 MHz. [คลื่นเวทียุโรป 90]

2.2 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

พฤติกรรมการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้เคยมีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ โดยจากจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง 400 คน มีจำนวน 216 คน ที่ได้เคยมีการเปิดรับฟัง สำหรับผู้ที่ได้เคยมีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานี

วิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกวัน ในช่วงเวลา 08.01 น. – 12.00 น. และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟังของแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลา มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป สำหรับรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ได้มีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังรายการแสดงพระธรรมเทศนา [เนื่องในวันพระ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา] ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

2.3 พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลจากการศึกษาวิจัยพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้เคยมีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยจากที่จำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง 400 คน มีจำนวน 216 คน ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ และจากจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง 216 คน ดังกล่าวนั้น มีจำนวน 118 คน ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ผู้ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าวนั้น จะมีการเปิดรับฟังเป็นประจำทุกครั้ง และระยะเวลาที่ใช้ในการเปิดรับฟังของแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่จะใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟัง 25 นาที ถึง 30 นาที [หรือจนจบรายการ] สำหรับผู้ที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ดังกล่าวนั้น ส่วนใหญ่จะมีการเปิดรับฟังมาเป็นระยะเวลา นานมากกว่า 5 ปี ขึ้นไป และหลังจากที่ได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้นแล้ว ส่วนใหญ่มีความรู้สึกชอบเป็นส่วน

ใหญ่

พฤติกรรมในการเปิดรับรายการ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียง ดังกล่าวนั้นเมื่อก่อนโดยสรุปแล้วก็จะ เป็นไปตามทฤษฎีการเลือกเปิดรับข่าวสาร ที่ว่าการแสวงหาข่าวสาร หรือการเลือกรับข่าวนั้น นอกจากเพื่อสนับสนุนทัศนคติและความเข้าใจที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการแสวงหาเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์อื่นๆอีก เช่น เพื่อให้มีความรู้ นำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหา เพื่อสนองต่อความต้องการและความสนใจส่วนบุคคล รวมทั้งเพื่อความบันเทิงใจด้วย นอกจากนี้การที่บุคคลใดจะตัดสินใจแสวงหาข่าวสาร เฉยเมยต่อข่าวสาร หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเปิดรับข่าวนั้น ก็ขึ้นอยู่กับ การประเมินเปรียบเทียบถึงความพยายามที่จะใช้ และผลตอบแทนในการที่จะได้รับรู้ข่าวสารใดๆด้วย [พีระ จิระโสภณ , 2532 : 636 – 640]

3. ความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยรวมแล้ว ส่วนใหญ่จะมีระดับความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น อยู่ในระดับที่มีความเห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่

กล่าวโดยสรุปแล้ว ทั้งหมดนั้นก็จะนำไปตามแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่ว่า **๘**ความคิดเห็น **๙** นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้สามารถที่จะรับรู้ ตลอดจนสามารถที่จะประเมินค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่ง การลงความเห็นอาจเป็นไปได้ในลักษณะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยก็ได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อม การติดต่อกับภายนอก การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ และการพบปะสังสรรค์ประจำวัน โดยที่ความคิดเห็นของบุคคลดังกล่าวนี้จะมีประโยชน์ต่อบุคคลผู้นั้นๆได้หลายอย่างด้วยกัน โดยการสนองความต้องการด้านบุคลิกภาพพื้นฐาน [Basic Personality Needs] ของบุคคลผู้นั้นตามคำกล่าวของ D.Katz [เสถียร เขยประทับ , ม.ป.ป. : 68 – 69] คือ

1. ทำหน้าที่เชิงเครื่องมือ หรืออรรถประโยชน์ [Instrumental or utilitarian Function]
2. ทำหน้าที่เป็นกลไกในการปกป้องตนเอง [The Ego-defensive Function]
3. ทำหน้าที่ในการแสดงออกถึงค่านิยม [Value-expression Function]
4. ทำหน้าที่ในด้านความรู้ [Knowledge Function]

4. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน คือ พฤติกรรมการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน

จากสมมุติฐาน คือ พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน หมายถึง พฤติกรรมซึ่งได้แก่ความบ่อยครั้ง ระยะเวลา และความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกัน ในการทดสอบสมมุติฐานข้อนี้ โดยที่ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดสมมุติฐาน ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมต่างๆ กับระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ไว้แตกต่างกัน ซึ่งจะสามารถสรุปผลการอภิปราย โดยได้แบ่งออกเป็นข้อๆ ไว้ดังนี้ คือ

4.2.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.2.2 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.2.3 ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.2.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม

วัน

อาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ผลจากการศึกษาเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ระหว่างความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับ ความบ่อยครั้งในการเปิดรับฟังรายการ

ปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จะไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.2.2 ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวัน

อาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ผลจากการศึกษาเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ระหว่างระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับ ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จะไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

4.2.3 ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ผลจากการศึกษาเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างระยะเวลาความยาวนาน [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กับระดับความคิดเห็น ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ผลจากการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของประชากรทางด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวกับ ความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน จะไม่มีความสัมพันธ์ กับระดับความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ผลจากการทดสอบสมมุติฐาน คือ พฤติกรรมการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความคิดเห็น ที่มีต่อรายการ แตกต่างกันได้ จึงสามารถสรุปผลการอภิปรายได้ว่า เหตุที่ผลจากการทดสอบสมมุติฐานที่เป็นเช่นนั้นอาจกล่าวได้ว่า การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความรู้สึกชอบรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรายการหนึ่งรายการใดก็ตาม ไซ้ว่าบุคคลผู้นั้นจะต้องมีการเปิดรับฟังรายการดังกล่าวเป็นประจำ หรือต้องมีการเปิดรับฟังรายการดังกล่าว นั้นจนจบรายการ หรือจะต้องมีการเปิดรับฟังรายการดังกล่าวมาเป็นระยะเวลานานหลายเดือน หรือหลายปี ก็หาไม่ เพราะในบางครั้งบุคคลผู้นั้นอาจไม่ว่าง หรือติดภารกิจ ทำให้ไม่สามารถที่จะติดตามเปิดรับฟังรายการดังกล่าวเป็นประจำ หรือเปิดรับฟังรายการดังกล่าวเป็นประจำจนจบรายการ ก็เป็นไปได้ ส่วนในเรื่องความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการนั้น การที่บุคคลใดก็ตามจะมีความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบ รายการหนึ่งรายการใดก็ตาม ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้เวลาในการเปิดรับฟังรายการดังกล่าวมาเป็นระยะเวลานานหลายเดือนหรือหลายปี เพราะอาจจะใช้เวลาในการเปิดรับฟังรายการดังกล่าวเพียงไม่กี่ครั้งก็มีความรู้สึกชอบรายการดังกล่าว ก็เป็นไปได้

โดยที่อาจกล่าวได้ว่า ในการเปิดรับฟังรายการหนึ่งรายการใดก็ตาม ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงนั้น อาจเป็นไปได้เพราะในตอนแรกได้มีการเปิดรับฟังรายการใดรายการหนึ่งจบลงแล้ว แต่ยังไม่ได้ปิด และรายการดังกล่าวก็เข้ามาแทนที่ ก็เป็นไปได้ หรืออาจเป็นไปได้ตามความคิดเห็นของ เมอร์ริลล์ และ โรเวนสไตน์ [John C. Merrill and Ralph L. Lowenstein , 1971 อ้างใน

สุกัญญา เพียรธุระกิจ , 2539 : 21] ซึ่งได้สรุปไว้ว่า บุคคลต่างๆจะมีพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารด้วยสาเหตุต่างๆกัน อาทิเช่น ความเหงา เพราะมนุษย์ต้องการมีเพื่อน ไม่สามารถอยู่ได้เพียงลำพัง ต้องหันมาสื่อสารกับผู้อื่น และแท้ที่จริงคนบางส่วนพอใจที่จะอยู่กับสื่อมากกว่าที่จะอยู่กับบุคคลด้วยซ้ำในบางครั้ง ก็เป็นไปได้

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความบ่อยครั้ง ระยะเวลา และความยาวนานของระยะเวลา [จำนวนปี] ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นั้น จึงไม่น่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ดังกล่าวนี้นั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ด้วยกัน ดังนี้ คือ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษางานวิจัยนี้ต่อไป

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ครั้งนี้ มีดังนี้

1. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่ารายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควรให้ดำรงคงอยู่ต่อไป โดยที่มีทั้งคดี ข้อคิด และแนวทางในการปฏิบัติตนที่ดี เหมาะสำหรับเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แล้วประเทศไทยยังได้ชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ เนื่องจากพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาช้านาน นั่นเอง ดังนั้นรายการปาฐกถาธรรม ดังกล่าว จึงน่าจะเป็นรายการที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติอีกรายการหนึ่งในทางด้านศาสนา

2. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวัน

อาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ จึงควรที่จะมีการร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความสนใจที่จะเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าว ให้มากยิ่งขึ้น เช่น ควรศึกษาถึงว่ามีทางใดหรือไม่ ที่จะปรับปรุงรายการให้มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

3. จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่ารายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีประโยชน์ คือมีทั้งคติ ข้อคิด และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษางานวิจัยนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษางานวิจัยเรื่อง การเปิดรับและความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] ในครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงแนวโน้มของรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น ว่าควรให้กลับมามีการถ่ายทอดออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆทั่วประเทศ เหมือนอย่างเดิมหรือไม่ เพราะว่าจะได้เป็นเอกลักษณ์ของชาติในเรื่องที่เกี่ยวกับทางพระพุทธศาสนาอีกทางหนึ่ง และที่สำคัญยังเป็นการปลูกฝังจิตใต้สำนึก เพื่อยกระดับทางด้านจิตใจของประชาชนในสังคมให้สูงขึ้น ส่งผลให้ประเทศชาติได้รับประโยชน์ตามมา

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงความต้องการ หรือความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

3. งานวิจัยนี้ เป็นเพียงการศึกษาวิจัยกับกลุ่มประชากรตัวอย่างที่อยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เท่านั้น จึงน่าจะควรที่จะมีการขยายขอบเขตของการศึกษาวิจัยไปยังกลุ่มประชากรอื่นๆ เพิ่มเติมอีก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กฤษณา คักดีศรี. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บำรุงศาสตร์ , 2530.
- ขวัญเรือน กิตติวัฒน์. **พลศาสตร์ของการสื่อสาร**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2531.
- จระไน แกลโกศล. "ทฤษฎีการสื่อสารระหว่างบุคคล" **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร** หน่วยที่ 10. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ศีลธรรมกับศาสนาของโลก**. สำนักนายกรัฐมนตรี , 2522.
- ชวรัตน์ เชิดชัย. "การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม" **การสื่อสารเพื่อการพัฒนา** หน่วยที่ 1 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2534.
- _____ . **การสื่อสาร และ สาธารณมิติ**. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2527.
- ชิตยา สุวรรณะชฎ. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ลาดพร้าว , 2509.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. **พุทธศาสนากับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์ , 2529.
- ธนดี บุญลือ. "ทฤษฎีและแบบจำลองพื้นฐานทางการสื่อสาร" **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร** หน่วยที่ 9 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

- นภาพรณธ์ อัจฉริยะกุล. “การจัดรายการวิทยุกระจายเสียง” **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์** หน่วยที่ 7 . นนทบุรี : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2529.
- _____และรุ่งนภา พิตรปรีชา. “สื่อในการสื่อสาร” **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร** หน่วยที่ 7.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532.
- _____และวิจิตร ภักดีรัตน์. “ความหมายและความสำคัญของวิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์”
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 1 . นนทบุรี : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2529.
- นายกรัฐมนตรีนรี , สำนัก. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. **รายงานการสำรวจวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์** , 2522.
- บำรุง สุขพรรณ. **บทบาทของสื่อสารมวลชนในการเผยแพร่และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย** . กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ , 2525.
- ประมะ สตะเวทิน. “แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสารเพื่อการพัฒนา” **สื่อสารเพื่อการพัฒนา** หน่วยที่ 2 .
นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2534.
- _____ .**หลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ , 2538.
- ป้วย อึ้งภากรณ์. **ศาสนธรรมกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง ,
2530.
- พัชนี เชยจรรยา , เมตา วิวัฒนานุกูล และฉัตรนันท์ อนวัชศิริวงศ์. **แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์ ช้าวฟาง , 2538.
- พีระ จิระโสภณ. “ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน” **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร** หน่วยที่ 11.
นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532.
- เพ็ญประภา สุวรรณ . **ทัศนคติ : การวัดความเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**. กรุงเทพฯ :โรง
พิมพ์ไทยวัฒนาพานิช , 2520.

- ระวีวรรณ ประกอบผล. “องค์ประกอบและกระบวนการของการสื่อสาร” **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร** หน่วยที่ 3 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532.
- รัชนีกร เศรษฐโชติ. **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด , 2532.
- เรือนแก้ว ภัทธนาประวัตติ. **สังคมวิทยาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย , 2540.
- วัฒนา พุทธางกูรานนท์. **สื่อสารมวลชนกับสังคม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2530.
- วิจิตร ภักดิ์รัตน์. “อิทธิพลและประสิทธิภาพของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์** หน่วยที่ 4 . นนทบุรี : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2529.
- วิเชียร เกตุสิงห์. **คู่มือการวิจัย การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC**. กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สนใจงานวิจัยทางการศึกษา , 2534.
- วิรัช ลภีรัตน์กุล. “ประวัติและวิวัฒนาการของการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์” **หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์** หน่วยที่ 2 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช , 2532.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ , จำรัส ดั่งวงสุวรรณ และฐิติพงษ์ ธรรมานุสรณ์. **จิตวิทยาสังคม**. กรุงเทพฯ : ชัยศิริการพิมพ์ , 2522.
- สภาสตรีแห่งชาติ. “สรุปผลการสำรวจสถานภาพสตรีไทยในประเทศ” **จดหมายเหตุสภาสตรีแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ , 2520.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **พุทธสังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ , 2533.
- สิริ เปรมจิตต์. **พระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ หนังสือพิมพ์เสียงไท , ม.ป.ป.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. มหาวิทยาลัย. “สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของการพัฒนาชนบท”

การพัฒนาชนบท หน่วยที่ 4 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมมาธิราช , 2536.

สุมน อยู่สิน. “การสื่อสารในสังคม” **มนุษย์กับสังคม** หน่วยที่ 11 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2540.

สุรินทร์ พัฒนศิริ. **ศาสนากับความมั่นคงของชาติ**. กรุงเทพฯ : สมชาย การพิมพ์ , 2532.

สุลักษณ์ ศิวรักษ์. **พุทธทัศน์นะเพื่อการสร้างสรรค์สังคมใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ เทียนวรรณ , 2526.

เสถียร เขยประทับ. **การสื่อสารและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , ม.ป.ป. [เป็นเอกสารโรเนียว] .

_____ **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสื่อสารทางการสื่อสารทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา**.
กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

_____ **ศักยภาพของสื่อสารมวลชนในการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2530.

_____ . เอกสารคำสอน **การสื่อสาร มติมหาชน และการเมือง**. กรุงเทพฯ : คณะ
นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ม.ป.ป. [เป็นเอกสารโรเนียว] .

เสวี วงษ์มณฑา. “กลุ่มเป้าหมายในการโฆษณา” **หลักการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์**
หน่วยที่ 8 . นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2532.

อนันต์ธนา อังกินันท์. **การผลิตและการใช้สื่อด้านการประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราม
คำแหง , 2532.

อรทัย ศรีสันติสุข. “บทบาทหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์” **ความรู้เบื้องต้น
เกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์** หน่วยที่ 3 . นนทบุรี : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมา
ธิราช , 2529.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. การสื่อสารมวลชนเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยราม
คำแหง , 2531.

หนังสือพิมพ์ , นิตยสาร , วารสาร

บำรุง สุขพรรณ. "สื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์ที่มีต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติ"
ข่าวพาณิชย์. 6 , ฉบับเดือนธันวาคม 2519.

สุรสิทธิ์ วชิรขจร. "ศาสนากับสังคม : วิฤตศาสนาในสังคมไทย" หนังสือพิมพ์มติชน.
22 กรกฎาคม 2540.

เสรี วงษ์มณฑา. "จิตวิทยาในการสื่อสาร" วารสารธรรมศาสตร์. 9 , 4 เมษายน - มิถุนายน
2523.

งานวิจัย และวิทยานิพนธ์

กมลรัตน์ รัตนสิงห์. "ความต้องการรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับการศึกษาของประชาชน
ในกรุงเทพมหานคร" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา
คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2518.

ทวี เลรามัญ. "ความคิดเห็นของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการวิจัยทางสังคมศาสตร์"
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2520.

ธัญพร พงษ์โสภณ. "บทบาทของพระสงฆ์สี่บุคคลในการชี้แนะ และปลูกจิตสำนึกประชา
ชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น [ศึกษากรณี : พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส
จังหวัดกาญจนบุรี]" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2539.

บำรุง สุขพรรณ. “พฤติกรรมกรับฟังข่าวสารทางวิทยุกระจายเสียงและผลที่ดีมีต่อการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีวิทยุกระจายเสียง กองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติจังหวัด เชียงราย” สถาบันไทยศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ , 2522.

_____ . “พฤติกรรมกรับข่าวสารจากสื่อมวลชนของพระสงฆ์ ที่มีอิทธิพลต่อการเผยแพร่ และพัฒนาความคิดจิตใจของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะพระสงฆ์ในเขต รับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนเขต 4 [จังหวัดอุดรธานี]” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2529.

บุศยรัตน์ แก้วไพฑูรย์. “การศึกษาบทบาทของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และพัฒนา จริยธรรมแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ : ศึกษากรณีชุมนุมพุทธศาสตร์” วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2537.

ปนัดดา นพพานวัน. “การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ ไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533.

วัชรียา อานามวัฒน์. “พฤติกรรมกรเปิดรับสื่อโทรทัศน์ เพื่อการใช้ประโยชน์ และการตอบสนองความ ต้องการ : ศึกษาเฉพาะรายการธรรมะพระพยอมกับนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2533.

วินิตา สนิทประชากร. “ทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนในเขต กรุงเทพมหานคร ต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขานิเทศ ศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2542.

ศราลักษณ์ จันทรากุล. “ประโยชน์และความพึงพอใจที่ผู้ใช้รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้รับจากสถานีวิทยุ สวพ. 91” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2542.

สมควร กวียะ. “นิสัยกรรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย” **สื่อสารเพื่อการ พัฒนา** หน่วยที่ 1. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2534.

สินี จงจริยาธรรม. “ประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์ รถไฟฟ้า บี ที เอส ต่อความรู้ ความคิดเห็น และ การใช้บริการรถไฟฟ้า บี ที เอส ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ , 2543.

สุกัญญา เพ็ญระภูกิจ. “การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการรับรู้ และการนำไปใช้ เพื่อเสริมบทบาทที่สร้างสรรค์ของตนเองในสตรี” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการ ประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา วิทยาลัย , 2539.

อรณี ผู้วรรณลักษณ์ . “การเปิดรับ การคาดหวังประโยชน์ และความพึงพอใจ ในรายการ ธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ ของสมาชิกชมรมทางพระพุทธศาสนา ในเขตกรุงเทพ มหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2538.

ภาษาอังกฤษ

BOOKS

Angus Campbell , Philip E. Converse , Warren E. Miller and Donald E. Stokes. **The American_Votar.** New York : John Wiley & Sons , Inc. , 1960.

Bornard C. Hennessey. **Public Opinion.** Belmont , Calif. : axbury Press , 1975.

E.M. Rogers with L. Svenning. **Moderniaztion Among Peasants.** New York : Holt , Rinehart and Winston , Inc. , 1969.

Foster,C.R. **Psychology for Life Adjustment.** Chicago : American Technical Society , 1952.

Klapper,J.T. **The Effects of Mass Communication.** New York : The Free Press , 1960.

Leigh Marlowe. **Social Psychology.** Boston , Mass. : Holbrook arcss , Inc. , 1972.

Lerner, D. *The Passing of Traditional Society : Modernizing the Middle East*. New York : The Free Press , 1958.

Likert, Rensis. *New Patterns of Management*. New York : Mc-Graw Hill Book , 1961.

Mcleod, J.M. and S.H. Chaffee. "Interpersonal Approaches to Communication Research" *American Behavioral Scientist*, s.l. , 1973.

Rogers, Everett M. *Communication Strategies for Family Planning*. New York : The Free Press , 1973.

Thurstone, L.T. *Attitude Theory and Measurement*. New York : John Wiley & Sons , 1967.

DRPU

กรม
การ
การ
การ

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถามความคิดเห็น

เรื่อง

การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อ

รายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

[ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี]

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึง การเปิดรับ และความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย [ศึกษากรณี : ประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี] การศึกษาวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ ของนักศึกษาระดับปริญญาโท ตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตรพัฒนการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับรายการ จากสถานีวิทยุกระจายเสียง แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ส่วนที่ 3 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่มีต่อรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

อนึ่ง เมื่อท่านได้กรอกข้อมูลตามแบบสอบถามทั้งหมดนี้แล้ว ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจะถือเป็นความลับ และผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะไม่ให้โทษ หรือผลเสียกับท่านแต่อย่างใด ผู้วิจัยต้องการจะนำผลไปเพื่อการศึกษานั้น ดังนั้นจึงขอให้ท่านกรุณากรอกข้อมูลตามความเป็นจริงด้วย จักขอบคุณยิ่ง [โปรดกรณาทอบทุกข้อด้วย]

กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หรือเขียนคำตอบลงในช่องว่าง [.....] ของ แต่ละข้อ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์

1. เพศ

1. ชาย
2. หญิง

2. อายุ

1. ไม่เกิน 30 ปี
2. 31 – 40 ปี
3. 41 – 50 ปี
4. 51 – 60 ปี
5. 61 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา
2. มัธยมศึกษาตอนต้น
3. มัธยมศึกษาตอนปลาย หรืออาชีวศึกษา[ปวช. – ปวท. – ปวส.]
- 4.ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
5. ปริญญาโท หรือสูงกว่า
6. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

1. ข้าราชการ
2. รัฐวิสาหกิจ
3. พนักงานลูกจ้าง บริษัท / ห้าง / ร้าน
4. ประกอบกิจการส่วนตัว / ค้าขาย
5. นิสิตนักศึกษา
6. รับจ้างทั่วไป
7. ไม่ได้ประกอบอาชีพ
8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือนของตัวท่านเอง [ทั้งเงินเดือนและรายได้อื่น ๆ]
1. ไม่เกิน 5,000 บาท
 2. 5,001 – 10,000 บาท
 3. 10,001 – 15,000 บาท
 4. 15,001 – 20,000 บาท
 5. 20,001 – 25,000 บาท
 6. 25,001 – 30,000 บาท
 7. มากกว่า 30,001 บาท ขึ้นไป
6. สถานภาพทางครอบครัว
1. โสด
 2. แต่งงานแล้ว
 3. หย่า
 4. ม่าย
7. ปกติท่านได้ไปฟังธรรม หรือไปประกอบศาสนกิจต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาที่วัด หรือที่อื่นๆ บ่อยครั้งเพียงใด
1. มากกว่า 4 ครั้ง / เดือน
 2. 3 – 4 ครั้ง / เดือน
 3. 2 – 3 ครั้ง / เดือน
 4. 1 – 2 ครั้ง / เดือน
 5. ไม่เคย

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อ ของประชาชน

1. โดยปกติแล้ว ท่านได้มีการเปิดรับสื่อประเภทใดมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]
 1. โทรทัศน์
 2. วิทยุกระจายเสียง
 3. หนังสือพิมพ์
 4. นิตยสาร
 5. อื่น ๆ โปรดระบุ.....
2. ท่านได้มีการเปิดรับสื่อต่างๆ ในแต่ละประเภท ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น บ่อยครั้งเพียงใด
 1. เป็นประจำทุกวัน
 2. 5 – 6 ครั้ง / สัปดาห์
 3. 3 – 4 ครั้ง / สัปดาห์
 4. 1 – 2 ครั้ง / สัปดาห์

3. ในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ของท่าน ส่วนใหญ่แล้วท่านจะเปิดรับสื่อ ในช่วงเวลาใดมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]

1. เวลา 04.00 น. – 08.00 น.
2. เวลา 08.01 น. – 12.00 น.
3. เวลา 12.01 น. – 16.00 น.
4. เวลา 16.01 น. – 20.00 น.
5. เวลา 20.01 น. – 24.00 น.
6. เวลา 24.01 น. – 04.00 น.

4. ปกติท่านได้ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อต่าง ๆ ในแต่ละประเภทดังกล่าวนี้ แต่ครั้งใช้ระยะเวลาสั้นเท่าใด

1. มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป
2. 45 นาที – 60 นาที
3. 30 นาที – 45 นาที
4. 15 นาที – 30 นาที
5. น้อยกว่า 15 นาที

5. เนื้อหาที่น่าสนใจทางสื่อต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้ว ท่านมีความสนใจเปิดรับเนื้อหาประเภทใดมากที่สุด จากสื่อ [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]

1. ประเภทข่าวสารต่าง ๆ
2. ประเภทสารคดี
3. ประเภทที่เกี่ยวกับการศึกษา
4. ประเภทที่เกี่ยวกับสุขภาพ / อนามัย
5. ประเภทที่เกี่ยวกับการกีฬา
6. ประเภทที่เกี่ยวกับความบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]
7. ประเภทที่เกี่ยวกับธรรมะ
8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเปิดรับรายการ จากทางสถานีวิทยุกระจายเสียง

ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

ส่วนที่ 3 : พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ส่วนที่ 1

พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ

1. ปกติท่านได้มีกรเปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ บ่อยครั้งเพียงใด
 1. เป็นประจำทุกวัน
 2. 5 – 6 ครั้ง / สัปดาห์
 3. 3 – 4 ครั้ง / สัปดาห์
 4. 1 – 2 ครั้ง / สัปดาห์

2. ปกติท่านได้เปิดรับฟังรายการโดยทั่วไป ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ในช่วงเวลาใดมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]
 1. เวลา 04.00 น. – 08.00 น.
 2. เวลา 08.01 น. – 12.00 น.
 3. เวลา 12.01 น. – 16.00 น.
 4. เวลา 16.01 น. – 20.00 น.
 5. เวลา 20.01 น. – 24.00 น.
 6. เวลา 24.01 น. – 04.00 น.

3. ปกติท่านได้ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียง ของแต่ละครั้งนานเท่าใด
 1. มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป
 2. 45 นาที – 60 นาที
 3. 30 นาที – 45 นาที
 4. 15 นาที – 30 นาที
 5. น้อยกว่า 15 นาที

4. ประเภทของรายการ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่ท่านชอบฟังมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 รายการ]
 1. ประเภทข่าวสารต่าง ๆ
 2. ประเภทสารคดี
 3. ประเภทที่เกี่ยวกับการศึกษา
 4. ประเภทที่เกี่ยวกับสุขภาพ / อนามัย
 5. ประเภทที่เกี่ยวกับการกีฬา
 6. ประเภทที่เกี่ยวกับความบันเทิง [เช่น เพลง ละคร ฯลฯ]
 7. ประเภทที่เกี่ยวกับธรรมะ
 8. อื่น ๆ โปรดระบุ.....

5. สถานีวิทยุกระจายเสียง ที่ท่านมีการเปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 สถานี แต่ไม่เกิน 5 สถานี]

1. สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M. ความถี่..... MHz.
2. สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M.ความถี่.....MHz.
3. สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M.ความถี่.....MHz.
4. สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M.ความถี่..... MHz.
5. สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M.ความถี่.....MHz.

ส่วนที่ 2

พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ

1. ท่านได้เคยเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ บ้างหรือไม่
 1. เคย
 2. ไม่เคย [ถ้าท่านตอบว่าไม่เคย ขอให้ท่านยุติการตอบแบบสอบถามเพียงเท่านี้]
2. ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะดังกล่าว ทาง สถานีวิทยุกระจายเสียงต่างๆ นั้น ท่านได้มีการเปิดรับฟังบ่อยครั้งเพียงใด
 1. เป็นประจำทุกวัน
 2. 5-6 ครั้ง / สัปดาห์
 3. 3-4 ครั้ง / สัปดาห์
 4. 1-2 ครั้ง / สัปดาห์

3. ปกติท่านได้มีการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ดังกล่าว ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ในช่วงเวลาใดมากที่สุด [ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ]
1. เวลา 04.00 น. – 08.00 น.
 2. เวลา 08.01 น. – 12.00 น.
 3. เวลา 12.01 น. – 16.00 น.
 4. เวลา 16.01 น. – 20.00 น.
 5. เวลา 20.01 น. – 24.00 น.
 6. เวลา 24.01 น. – 04.00 น.
4. ปกติท่านได้ใช้ระยะเวลาในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น แต่ครั้งใดใช้เวลานานเท่าใด
1. มากกว่า 1 ชั่วโมง ขึ้นไป
 2. 45 นาที – 60 นาที
 3. 30 นาที – 45 นาที
 4. 15 นาที – 30 นาที
 5. น้อยกว่า 15 นาที
5. รายการปาฐกถาธรรม หรือรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ ที่ท่านได้เปิดรับฟังบ่อยมากที่สุด มีชื่อว่า รายการอะไร และออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงใด [ตอบได้มากกว่า 1 รายการ แต่ไม่เกิน 5 รายการ]
1. รายการ.....
 สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M.ความถี่..... MHz.
 2. รายการ.....
 สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M. ความถี่..... MHz.
 3. รายการ.....
 สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M. ความถี่..... MHz.
 4. รายการ.....
 สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M. ความถี่..... MHz.

5. รายการ.....
 สถานีวิทยุกระจายเสียง.....
 ระบบ A.M.ความถี่.....KHz.
 ระบบ F.M. ความถี่.....MHz.

ส่วนที่ 3

พฤติกรรมในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์เวลา 8.00 น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

1. ท่านเคยเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย บ้างหรือไม่
 1. เคย
 2. ไม่เคย [ถ้าท่านตอบว่าไม่เคย ขอให้ท่านยุติการตอบแบบสอบถาม
เพียงเท่านั้น]
2. ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าว ท่านได้มีการเปิดรับฟังบ่อยครั้ง เพียงใด
 1. เป็นประจำทุกครั้ง
 2. 3 – 4 ครั้ง / เดือน
 3. 2 – 3 ครั้ง / เดือน
 4. 1 – 2 ครั้ง / เดือน
3. ในการเปิดรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น ท่านได้ใช้ระยะเวลาในการ เปิดรับฟัง ของแต่ละครั้งนานเท่าใด
 1. 25 นาที – 30 นาที [จบรายการ]
 2. 20 นาที – 25 นาที
 3. 15 นาที – 20 นาที
 4. 10 นาที – 15 นาที
 5. น้อยกว่า 10 นาที
4. จากการที่ท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าว ท่านได้รับฟังมาเป็นระยะเวลานานเท่าใด
 1. มากกว่า 5 ปีขึ้นไป
 2. 3 - 4 ปี
 3. 1 - 2 ปี
 4. น้อยกว่า 1 ปี

5. หลังจากที่ได้ไปรับฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดังกล่าวนั้น ท่านมีความรู้สึกอย่างไร

1. ชอบ
2. ไม่ชอบ

เพราะ.....
.....
.....
.....
.....
.....

DRAFT

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่มีต่อการเปิดรับรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์

เวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

คำชี้แจง เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ ที่ออกอากาศเวลา 8.00 น. – 8.30 น. ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย แล้ว ท่านมีความคิดเห็นเป็นอย่างไร กรุณาทำเครื่องหมาย [] ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	รายการปาฐกถาธรรมดังกล่าว เป็นรายการที่ดีมีคุณค่า ควรแก่ การที่จะรับรักษาไว้					
2	รูปแบบการนำเสนอของ รายการน่าสนใจ					
3	วันที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นเหมาะสมอย่างยิ่ง					
4	ช่วงเวลาที่ใช้ในการนำเสนอรายการ เป็นช่วงเวลาที่ เหมาะสมอย่างยิ่ง					
5	ระยะเวลาที่ใช้ในการนำเสนอ ของรายการ เป็นระยะเวลาที่มีความเหมาะสม					
6	เนื้อหาของรายการปาฐกถา ธรรมดังกล่าว จะทันต่อ เหตุการณ์และทันสมัยอยู่เสมอ ให้ข้อคิดทางธรรมะที่ควรแก่ การรับฟังเป็นอย่างยิ่ง					

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
7	เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว สามารถช่วยทำให้ท่านเข้าใจในพระพุทธศาสนา และรู้สึกมีความศรัทธามากยิ่งขึ้น					
8	พระสงฆ์ที่มาพูดในรายการสามารถพูดสื่อความหมายให้เราเข้าใจได้เป็นอย่างดี					
9	เมื่อท่านได้ฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตสำนึกในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ ได้					
10	เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านมีจิตใจที่สงบและใจเย็นลงได้					
11	เมื่อท่านได้รับฟังรายการปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ท่านเป็นคนที่มีความสุขรอบคอบดียิ่งขึ้นกว่าเดิม					

ข้อ	คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12	เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำให้ ท่านได้รู้ถึงการเป็นคน ควรมีจิตใจที่มีความเมตตา และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือต่อเพื่อนมนุษย์ได้ ดียิ่งขึ้น					
13	เมื่อท่านได้รับฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวนี้ แล้ว สามารถมีส่วนช่วยทำ ให้เป็นคนที่สมณะ มัชยัสถ์ หรือมีความตระหนี่ มาก ยิ่งขึ้นกว่าเดิม					
14	ความรู้ที่ได้รับจากรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าว เมื่อ นำมาประยุกต์ใช้แล้วสามารถ ช่วยทำให้ ความรัก ความ อบอุ่นภายในครอบครัวของ ท่านสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น					
15	หลังจากที่ท่านได้ฟังรายการ ปาฐกถาธรรมดังกล่าวแล้ว สามารถช่วยทำให้ท่านแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ให้เบาบางลงได้ และทำให้ ท่านมีกำลังใจมากยิ่งขึ้น					

ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ [ถ้ามี].....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้กรุณาช่วยตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างผังรายการ การแสดงปาฐกถาธรรม
 ในรายการปาฐกถาธรรมวันอาทิตย์ เวลา 8.00น. – 8.30 น.
 ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
 ในช่วงระหว่างวันที่ 6 มกราคม 2545 – 28 เมษายน 2545

ลำดับ	วัน /เดือน/ ปี	ชื่อพระ	ชื่อเรื่องปาฐกถาธรรม
1	6 มกราคม 2545	พระธรรมโกศาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี	เดินทางดีกันเสียบ้าง
2	13 มกราคม 2545	พระพิพิธธรรมสุนทร วัดสุทัศนเทพวราราม	ทุ่มเทใจให้กับเยาวชน
3	20 มกราคม 2545	พระภาวนาวิสุทธิคุณ วัดหลวงพ่อดศธรรมกายาราม อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี	คุณธรรมนำเด็กให้เจริญ
4	27 มกราคม 2545	พระพิจิตรธรรมพาที วัดประยูรวงศาวาส	ดำเนินชีวิตในทิศทาง ธรรม
5	3 กุมภาพันธ์ 2545	พระธรรมโกศาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี	ขยับตนให้เข้าใกล้พระ
6	10 กุมภาพันธ์ 2545	พระธรรมสิทธิเวที วัดสระเกศ	
7	17 กุมภาพันธ์ 2545	พระครูมานวิโรติ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม	ธรรมะในเทศกาลสำคัญ
8	24 กุมภาพันธ์ 2545	พระศรีปริยัติโมลี วัดจันทาราม	วันมาฆบูชาสำหรับคน รุ่นใหม่

ลำดับ	วัน /เดือน/ ปี	ชื่อพระ	ชื่อเรื่องปาฐกถาธรรม
9	3 มีนาคม 2545	พระธรรมโกศาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี	เตือนตนด้วยตน
10	10 มีนาคม 2545	พระเทพปริยัติมุนี วัดพระปฐมเจดีย์ อ. เมือง จ. นครปฐม	ดวง
11	17 มีนาคม 2545	พระภวานาวิสุทธิคุณ วัดหลวงพ่อดิศัยธรรมกายาราม อ. ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี	คุณธรรมนำไปสู่สุขสม ปรารถนา
12	24 มีนาคม 2545	พระครูอนุศาสน์โสภณ วัดต้นสน อ. เมือง จ. อ่างทอง	โรคร้ายที่โลกละเลย
13	31 มีนาคม 2545	พระครูชุมพลวฑฺฒิกร วัดชุมพลนิกายาราม อ.บางปะอิน จ. พระนครศรีอยุธยา	อยู่ที่ดี มีมงคล
14	7 เมษายน 2545	พระธรรมโกศาจารย์ ปัญญานันทภิกขุ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ อ.ปากเกร็ด จ. นนทบุรี	ช่วยกันสร้างความสงบ
15	14 เมษายน 2545	พระเทพเทวี วัดชนะสงคราม กรุงเทพฯ	คุณธรรมผู้นำ
16	21 เมษายน 2545	พระครูธรรมจรสมชาติ สำนักปฏิบัติธรรมแสงธรรม ส่องชีวิต อ. หนองแค จ. สระบุรี	ศีลนำไปเกิดสุข
17	28 เมษายน 2545	พระครูปลัดศีลวัฒน์ วัดปัญญานันทาราม อ. คลองหลวง จ. ปทุมธานี	สร้างชาติด้วยสถาบัน หลักของแผ่นดิน

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ** นายบุญเชิด เอี่ยมบุญ
- ประวัติการศึกษา** สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม
อ. บางบัวทอง จ. นนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนผู้ใหญ่
บางบัวทอง อ. บางบัวทอง จ. นนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ประวัติผู้เขียน

- ชื่อ** นายบุญเชิด เอี่ยมบุญ
- ประวัติการศึกษา** สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม
อ. บางบัวทอง จ. นนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนผู้ใหญ่
บางบัวทอง อ. บางบัวทอง จ. นนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จากศูนย์การศึกษานอก
โรงเรียน จังหวัดนนทบุรี
- สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์